

SEANCE DU MERCREDI 2 MARS 1983
VERGADERING VAN WOENSDAG 2 MAART 1983ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1219.

COMMUNICATIONS:

Page 1219.

1. Conseil d'Etat;
2. Cour des comptes.

DEMISSION D'UN SENATEUR:

Page 1219.

VERIFICATION DES POUVOIRS:

Page 1219.

COMPOSITION DE COMMISSIONS (Modification):

Page 1219.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi traitant des dispositions spéciales en vue d'assurer le bon fonctionnement du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Noerens, rapporteur, Seeuws, Mme N. Maes, M. Hismans, Mme Van Puymbroeck, MM. Vandezande, Goossens, De Bondt, M. Coens, ministre de l'Education nationale, M. Tromont, ministre de l'Education nationale, M. le Président, p. 1219.

Discussion de l'article unique, p. 1234.

Projet de loi contenant le budget des Pensions de l'année budgétaire 1983.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1982-1983
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1982-1983

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1219.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 1219.

1. Raad van State;
2. Rekenhof.

ONTSLAG VAN EEN SENATOR:

Bladzijde 1219.

ONDERZOEK VAN GELOOFSBRIEVEN:

Bladzijde 1219.

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES (Wijziging):

Bladzijde 1219.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende bijzondere maatregelen met het oog op het verzekeren van de werking van het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Noerens, rapporteur, Seeuws, mevrouw N. Maes, de heer Hismans, mevrouw Van Puymbroeck, de heren Vandezande, Goossens, De Bondt, de heer Coens, minister van Onderwijs, de heer Tromont, minister van Onderwijs, de Voorzitter, blz. 1219.

Beraadslaging over het enig artikel, blz. 1234.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1983.

Projet de loi ajustant le budget des Pensions de l'année budgétaire 1982.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Vandenabeele, rapporteur, Basecq, Lagae, Conrotte, Vermeiren, De Smeyter, Paque, de Bruyne, Mme Remy-Oger, M. Vangeel, M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales, p. 1235.

Projet de loi contenant le budget des Pensions de l'année budgétaire 1983.

Discussion et vote des articles, p. 1254.

Projet de loi ajustant le budget des Pensions de l'année budgétaire 1982.

Discussion et vote des articles, p. 1256.

Projet de loi modifiant la loi du 16 juin 1960 plaçant sous le contrôle et la garantie de l'Etat belge les organismes gérant la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi et portant garantie par l'Etat belge des prestations sociales assurées en faveur de ceux-ci, la loi du 17 juillet 1963 relative à la sécurité sociale d'outre-mer et la loi-programme 1981 du 2 juillet 1981.

Discussion et vote des articles, p. 1257.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 1261.

Le gouvernement. — Projet de loi domaniale et dérogeant à la législation sur la comptabilité de l'Etat.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 1261.

M. Verbist. — Proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 143 du 30 décembre 1982 fixant les conditions auxquelles les laboratoires doivent répondre en vue de l'intervention de l'assurance-maladie pour les prestations biologiques.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1982.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Vandenabeele, rapporteur, Basecq, Lagae, Conrotte, Vermeiren, De Smeyter, Paque, de Bruyne, mevrouw Remy-Oger, de heer Vangeel, de heer Mainil, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken, blz. 1235.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1983.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1254.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1982.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1256.

Ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 16 juni 1960 die de organismen belast met het beheer van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi onder de controle en de waarborg van de Belgische Staat plaatst, en die waarborg draagt door de Belgische Staat van de maatschappelijke prestaties ten gunste van deze werknemers verzekerd, van de wet van 7 juli 1963 betreffende de overzeese sociale zekerheid en van de programmawet 1981 van 2 juli 1981.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1257.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1261.

De regering. — Ontwerp van domaniale wet houdende afwijking van de wetgeving op de rijkscomptabiliteit.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1261.

De heer Verbist. — Voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 143 van 30 december 1982 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan de laboratoria moeten voldoen voor de tegemoetkoming van de ziekteverzekering voor verstrekkingen van klinische biologie.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Coen, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Coen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.

CONGES — VERLOF

M. P. Peeters, à l'étranger, demande un congé.

Vraagt verlof: de heer P. Peeters, buitenslands.

— Ce congé est accordé.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Bens, Belot et Thys, en raison de devoirs administratifs, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Bens, Belot en Thys, wegens ambtsplichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Raad van State — Conseil d'Etat

Bevoegdheidsconflicten — Conflits de compétence

De Voorzitter. — Bij brief van 1 maart 1983 heeft de Raad van State aan de Senaat genotifieerd, bij toepassing van artikel 1 van het koninklijk besluit van 22 augustus 1975 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State, een afschrift van het verzoekschrift van de voorzitter van de Vlaamse executieve, betreffende het decreet van 2 december 1982 van de Franse Gemeenschapsraad in verband met de Franse onderwijsinstellingen die een onderwijs vrijstellen buiten de grenzen van het grondgebied van de Franse Gemeenschap.

Par lettre du 1er mars 1983, le Conseil d'Etat a notifié au Sénat, en application de l'article 1er de l'arrêté royal du 22 août 1975 déterminant la procédure devant la section des conflits de compétence du Conseil d'Etat, une copie de la requête du président de l'exécutif flamand concernant le décret du 2 décembre 1982 du Conseil de la Communauté française relatif aux institutions françaises d'enseignement qui dispensent un enseignement en dehors des limites territoriales de la Communauté française.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

Rekenhof — Cour des comptes

De Voorzitter. — Bij dienstbrief van 16 februari 1983 heeft het Rekenhof aan de Senaat medegedeeld, zijn opmerkingen over het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1983.

Par dépêche du 16 février 1983, la Cour des comptes a fait connaître au Sénat ses observations au sujet du projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics pour l'année budgétaire 1983.

— Verwezen naar de commissie voor de Financien.

Renvoi à la commission des Finances.

De Voorzitter. — Van deze mededeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

ONTSLAG VAN EEN SENATOR

DEMISSION D'UN SÉNATEUR

De Voorzitter. — Bij brief van 25 februari 1983 heeft de heer Lavens, senator verkozen door het arrondissement Kortrijk-Ieper, mij laten weten dat hij van dat mandaat afziet vanaf 1 maart 1983.

Par lettre du 25 février 1983, M. Lavens, élu sénateur par l'arrondissement de Courtrai-Ypres, m'a fait savoir qu'il renonce à ce mandat à partir du 1er mars 1983.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

VERIFICATION DES POUVOIRS

ONDERZOEK VAN GELOOFSBRIEVEN

M. le Président. — Le Sénat est saisi du dossier de M. Jean Gevenois, élu sénateur par le conseil provincial du Hainaut.

Bij de Senaat is het dossier aangehangig van de heer Jean Gevenois, tot senator verkozen door de provincieraad van Henegouwen.

La commission de Vérification des Pouvoirs vient de se réunir pour la vérification des pouvoirs de M. Gevenois.

De commissie voor Onderzoek en Geloofsbrieven is zopas bijeengekomen om de geloofsbrieven van de heer Gevenois te onderzoeken.

Je vous propose d'entendre immédiatement le rapport de la commission.

Ik stel u voor onmiddellijk het verslag van deze commissie te horen.

Pas d'objection?

Geen bezwaar?

Je prie donc M. Hismans, rapporteur, de donner lecture du rapport de la commission de Vérification des Pouvoirs.

M. Hismans, rapporteur. — Monsieur le Président, chers collègues, je vous donne lecture du rapport de la commission chargée de vérifier les pouvoirs de M. Jean, Robert Gevenois.

Le 26 février 1983, la députation permanente du conseil provincial du Hainaut a proclamé et élu sénateur M. Jean, Robert Gevenois, seul candidat présenté au mandat vacant de feu M. Robert Leclercq.

L'élu ayant justifié qu'il remplit toutes les conditions d'éligibilité exigées par la Constitution, votre commission, à l'unanimité, a l'honneur de vous proposer l'admission de M. Jean, Robert Gevenois comme membre du Sénat. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

M. le Président. — Quelqu'un demande-t-il la parole?

Vraagt iemand het woord?

Personne ne demandant la parole, je mets aux voix les conclusions de ce rapport.

Daar niemand het woord vraagt, breng ik de conclusies van dit verslag in stemming.

— Les conclusions du rapport, mises aux voix par assis et levé, sont adoptées.

De besluiten van het verslag, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, zijn aangenomen.

M. le Président. — Je prie M. Gevenois de prêter le serment constitutionnel.

M. Gevenois. — Je jure d'observer la Constitution.

M. le Président. — Je donne acte à M. Gevenois de sa prestation de serment et le déclare installé dans ses fonctions de sénateur. (*Applaudissements unanimes.*)

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES

Wijziging

COMPOSITION DE COMMISSIONS

Modification

De Voorzitter. — Bij het bureau is een voorstel ingediend tot wijziging van de samenstelling van de commissie voor de Volksgezondheid en het Leefmilieu:

De heer De Bremaeker zou geen plaatsvervangend lid meer zijn.

Le bureau est saisi d'une demande tendant à modifier la composition de la commission de la Santé publique et de l'Environnement:

M. De Bremaeker ne serait plus membre suppléant.

Geen bezwaar?

Pas d'opposition?

Dan is hiertoe besloten.

Il en est donc ainsi décidé.

PROJET DE LOI TRAITANT DES DISPOSITIONS SPECIALES EN VUE D'ASSURER LE BON FONCTIONNEMENT DU FONDS DES BATIMENTS SCOLAIRES DE L'ETAT ET DU FONDS DES BATIMENTS SCOLAIRES PROVINCIAUX ET COMMUNAUX

Discussion générale et examen de l'article unique

ONTWERP VAN WET HOUDENDE BIJZONDERE MAATREGELEN MET HET OOG OP HET VERZEKEREN VAN DE WERKING VAN HET GEBOUWENFONDS VOOR DE RIJKS-SCHOLEN EN HET FONDS VOOR PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE SCHOOLGEBOUWEN

Algemene beraadslaging en onderzoek van het enig artikel

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi relatif du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux.

Wij vatten de beraadslaging aan over het ontwerp van wet betreffende het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Noerens, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, alvorens verslag uit te brengen, wens ik de geachte voorzitter en de leden van de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap, de diensten van de Senaat en de medewerkers van de ministers te danken voor de bereidwilligheid en de gewaardeerde hulp bij het opstellen van mijn eerste verslag over een ontwerp van wet dat in regeringsverklaringen herhaaldelijk werd aangekondigd.

Om de bespreking van de commissie nuttig te kunnen volgen, meen ik het aangewezen een schematisch overzicht te geven van de feitelijke omstandigheden die aanleiding gegeven hebben tot het huidige ontwerp van wet dat uitvoerig besproken werd gedurende twee vergaderingen van uw commissie.

De aanstellingen en de bevorderingen van het Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband, opgericht door de wet van 22 april 1958, vielen in de bevoegdheid van twee ministers: de minister van Nationale Opvoeding was bevoegd voor de personeelsleden belast met het administratief en financieel beheer; de minister van Openbare Werken had bevoegdheid over de personeelsleden voor de technische aangelegenheden. Een statuut en een personeelsformatie werden niet vastgesteld en de zonder examen aangestelde tijdelijken en contractuelen werden later vast benoemd.

Overeenkomstig de bepalingen van artikel 19, paragraaf 6, b, van de wet van 11 juli 1973 tot wijziging van sommige bepalingen van de Schoolpactwet werden deze personeelsleden overgenomen door het Gebouwenfonds voor rijksgebouwen en werd tegelijkertijd de mogelijkheid gegeven om met de instemming van de bevoegde ministers of het bevoegd overheidsorgaan over te gaan, met de verworven rechten en binnen de perken van een vooraf vastgesteld kader naar: het Algemeen Fonds voor schoolgebouwen; het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen; het Nationaal Waarborgfonds voor schoolgebouwen of naar een instelling van openbaar nut afhankelijk van het ministerie van Openbare Werken.

Per 30 augustus 1973 werden 241 personeelsleden van Nationale Opvoeding en 258 personeelsleden van Openbare Werken overgeheveld naar het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen van de Nederlandstalige sector.

Bij ministerieel besluit van 14 januari 1974 werden een aantal benoemingen en bevorderingen toegekend, die na ingesteld beroep verworpen werden door de Raad van State, gezien het aanwijzingen voor hogere functies betrof.

De personeelsformaties en het statuut dat de bepalingen van het rijkspersoneel toepasselijk maakte op beide fondsen van de Nederlandstalige en de Franstalige sector, werden vastgesteld bij koninklijke besluiten van 13 januari 1973. Artikel 7 van het statuut voorzorg in een stelsel van eerste benoemingen door aanwervingen en bevorderingen gedurende een periode van zes maanden en onder afwijking van zekere bepalingen van het statuut voor het rijkspersoneel. Op grond van artikel 7 werden in de periode ingaande op 25 januari 1975 voor de beide fondsen van de Nederlandstalige sector, 313 personeelsleden aangeworven en 216 bevorderd. Het artikel 7 werd vernietigd door de Franstalige kamer van de Raad van State, die oordeelde dat de wet van 11 juli 1973 geschonden werd door de miskenning van de verworven rechten gedurende zes maanden van de in dienst zijnde personeelsleden.

Bij de arresten over de geschillen werden verschillende standpunten ingenomen door de Frans- en Nederlandstalige kamers van de Raad van State. De Franstalige kamer heeft op basis van onderzoek per geval de benoemingen van 20 Franstalige personeelsleden nietig verklaard en tot heden is een aantal beroepen niet afgehandeld. De Nederlandstalige kamer heeft alle benoemingen en bevorderingen, ook deze waartegen geen beroep werd ingesteld *ab initio* verboden door de ongeldigverklaring van artikel 7.

Na de arresten van de Raad van State werden voor de Frans- en de Nederlandstalige sector uiteenlopende maatregelen genomen door de ministers van Nationale Opvoeding. Bij de Franstalige fondsen werden de aanwervingen en de bevorderingen voortgezet en de personeelsleden die hun aanstelling zagen verbreken, werden als contractuelen in dienst genomen. Bij de Nederlandstalige fondsen werden de aanwervingen en de bevorderingen gestopt, met uitzondering van enkele architecten, in dienst getreden via het Vast

Wervingssecretariaat, en werd een tijdelijk statuut toegekend aan de personeelsleden, die hun aanwerving of bevordering verboden zagen op basis van artikel 7.

Bij de algemene bespreking werden door de ministers van Onderwijs voor de Franstalige en voor de Nederlandstalige sector van de fondsen statistische gegevens verstrekt, die vooral betrekking hebben op het voldoen aan de diplomaverensten bij de aanwerving en het aantal personeelsleden betrokken bij de vernietiging van artikel 7. Voor verdere details hierover refereer ik naar het schriftelijk verslag.

De minister van Onderwijs voor de Franstalige sector verzet zich om financiële redenen tegen de bevorderingen van 23 maart 1974 verricht in de «periode van lopende zaken», en wijst op de geringe budgettaire weerslag van het huidige ontwerp van wet, dat een validering beoogt van de aanwervingen en de bevorderingen sedert 1975.

Om de huidige personeelsformatie aan te passen aan de nieuwe of de te hernieuwen bouwprogramma's van de fondsen ligt het in de bedoeling van de minister van Onderwijs voor de Nederlandstalige sector, de administratie en de syndicale organisaties nauw te betrekken bij de herschikking en de mogelijke inkrimping van het huidige kader en zal werk worden gemaakt van de bevorderingen waarvan talrijke personeelsleden sedert meer dan 10 jaar verstoken werden.

Verschillende leden hebben begrip voor de sociale aspecten van het ontwerp van wet, maar betreuren dat door de afwijkingen inzake diplomaverensten de politieke steun boven de persoonlijke bekwaamheid gesteld wordt, door de tijdelijke uitzonderingen bij de aanwervingen de mogelijkheid ontstaat minder bekwame kandidaten aan te trekken en het procédé dient vermeden te worden om de wetgevende macht *post factum* bepaalde praktijken te doen dekken, die aanleiding kunnen geven tot sociale onrechtvaardigheden.

De aandacht werd gevestigd op het advies van de Raad van State en de ontwerpen in het verleden goedgekeurd door de Wetgevende Kamers tot validering van benoemingen. De ministers van Onderwijs geven toe dat door dit ontwerp van wet de oplossing van een acht jaar oud juridisch kluwen wordt nagestreefd en het begrijpelijk is dat de Raad van State met tegenzin vaststelt dat bepaalde arresten door een wet gewijzigd worden, maar verheugen zich over het begrip van de leden voor de doorslaggevende sociale aspecten van deze aangelegenheid.

Bij de bespreking van het enig artikel werden amendementen ingediend om te voldoen aan de opmerkingen van de Raad van State inzake de diplomaverensten, om de loopbaanmogelijkheden van de personeelsleden van het vroegere fonds te beveiligen en de niet-statutaire bevorderingen te beperken tot de vorige graad.

De paragrafen van het enig artikel alsmede het geheel worden aangenomen met 12 stemmen tegen 3.

Dit verslag werd goedgekeurd met 14 stemmen bij 3 onthoudingen.

De onthoudingen hebben te maken met de laattijdigheid van het ontvangen verslag, niet met zijn inhoud. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, we zullen dit moeilijk en delicate dossier betreffende het regulariseren van betwiste benoemingen en bevorderingen bij de Schoolgebouwenfondsen, met de nodige openheid en zonder enige overdrijving benaderen.

Terloops betreur ik de polemiek die daarover in zekere persorganen is ontstaan en waarbij de wildste geruchten, onvolledigheden en onjuistheden werden rondgestrooid over wat in de bevoegde Senaatscommissie zou zijn gezegd. Wel waren ook wij verrast door de plotse indiening door beide ministers van Onderwijs, die het ons een paar dagen vooraf hadden aangekondigd, van dit ontwerp van wet, dat trouwens overeenstemt met voorstellen van wet die herhaaldelijk door CVP-collega's tijdens de vorige legislatuur waren ingediend.

Dit ontwerp van wet heeft zogezegd tot doel de goede werking van de Schoolgebouwenfondsen te verzekeren en diende onmiddellijk door de Senaatscommissie te worden behandeld.

We waren daarenboven erg verwonderd dat, op het ogenblik dat diezelfde ministers vele honderden personeelsleden, voornamelijk in het rijksonderwijs, zonder meer onmiddellijk afdanken, omdat zij overtalig en zonder examen zouden zijn aangesteld, zij hier voorstellen, met één pennetrek en in twee zinnen een onwettige en onrechtvaardige personeelssituatie in de fondsen te regulariseren.

Dit is dan ook de reden, waarom wij op basis van een door vorige ministers van Onderwijs uitgewerkt compromis dat trouwens, indien

ik goed ben ingelicht, ook in de vorm van een ontwerp van wet was voorbereid en zelfs in de Ministerraad was overgelegd, en onder meer rekening houdend met de opmerkingen van de Raad van State inzake de diplomaveristen en de loopbaanmogelijkheden van de personeelsleden van het vroeger Fonds voor schoolgebouwen, amendementen hebben ingediend die echter zonder meer door de meerderheid in de commissie werden verworpen. In dit geval werden ze letterlijk van de tafel geveegd.

Het bleek echter duidelijk uit de discussie in de commissie dat de regering en haar meerderheid wel met hangende oren naar onze motivering wilden luisteren, doch niet eens onze nochtans doordachte amendementen wilden bekijken, laat staan in overweging nemen.

We besloten dan ook dat het wellicht beter was, de aandacht van de Senaat in openbare vergadering te vragen voor dit wel erg persoonsgebonden dossier en voor ons opnieuw ingediend, weliswaar sterk afgezwakt, amendement, dat ertoe strekt de grootste onrechtvaardigheden ten aanzien van de wat we de «oud-fondsen» noemen, tegen te gaan.

Het voorliggend ontwerp van wet stelt inderdaad koudweg dat de ministeriële besluiten die werden vernietigd door de arresten van de Raad van State, «worden ontheven van de nietigheid die ze aantast». Wij dachten nochtans dat, in deze tijd tijdens dewelke, al dan niet met volmachtbesluiten, alles op losse schroeven wordt gezet, de rechtszekerheid nog één van de enige steunpilaren van onze democratie was.

De al te eenvoudige formulering van de tekst, de intentie van de onderwijsministers en de inhoud zelf van het ontwerp van wet, wijzen duidelijk op een miskenning van de rechtspraak, en inzonderheid deze van de Raad van State, laatste toevlucht voor de administratieve rechtspraak. We moeten ons hierbij afvragen waar de burger nog enig houvast heeft als de uitvoerende macht andermaal op de wetgever een beroep doet om een onwettelijkheid zonder meer te valideren? We stellen dan ook vragen betreffende de verhouding van de regering tot het Parlement, dat hier feitelijk wordt gevraagd de ministeriële verantwoordelijkheid af te dekken door ze wettelijk te maken.

Feitelijk had de Regering, net zoals voor de regeling van het personeel van de E3-Wegenfonds in december jongstleden, een zoveelste volmachtbesluit kunnen nemen om wat nu voorgesteld wordt te regelen, maar dan onder haar eigen verantwoordelijkheid waarover wij haar ook daarna ter verantwoording konden roepen.

Wellicht vonden de betrokken onderwijsministers het toch al te kras, de onrechtmatige benoemingen die hun collega's in dezelfde coalitie als thans ten onrechte hebben gedaan, er zomaar door te drukken.

Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, samen met wat de heer De Bondt zou noemen, onze «goede» oud-collega Marcel Storme, vragen wij ons af of de Senaat en in het bijzonder de leden-juristen onder hen — ik zie er op dit ogenblik niet veel, er zijn belangrijke juristen blijkbaar afwezig — dit ontwerp zullen aannemen.

De heer Van In. — Zij zitten op het ogenblik in de commissie voor de Justitie.

De heer Seeuws. — Inderdaad. Daaraan ziet u waartoe dit systeem van werken leidt.

Ik vraag mij af of dit bar slechte wetsontwerp ongewijzigd door de Senaat zal worden aangenomen. Zou het dan niet de plicht zijn van deze wetgevende vergadering om de legaliteit te doen respecteren?

Ik weet dat dit retorische vragen zijn, maar ik wil deze vergadering wel waarschuwen voor het precedent dat deze regularisatie voor de toekomst zou betekenen, gezien de diepere betekenis van dit ontwerp voor de rechtszekerheid van de regelmatig geadmistreerden, en dit voor alle openbare diensten. Want, dit kan zich morgen in andere of in dezelfde omstandigheden elders herhalen. Daarom alleen al kan dit ontwerp niet ongewijzigd worden aanvaard.

Maar ook wij zijn niet blind voor de werkelijkheid. We kunnen akkoord gaan met en zijn voorstander van een menselijke oplossing, maar dan voor iedereen. Enkel op deze manier kan de goede werking van de fondsen worden verzekerd. Ook wij zijn ervan overtuigd dat het, in het belang van het onderwijs, noodzakelijk is de aanslepende personeelsproblemen in de fondsen op te lossen.

Het betwiste ontwerp benadert echter op een louter te éénzijdige wijze, de vernietigde benoemingen — zowel aanwervingen als bevorderingen — en zal de sociale relaties en de verstandhouding onder de personeelsleden zeker niet verbeteren. Integendeel, de voorgestelde regeling hypothekeert de toekomst!

Het voorliggend ontwerp van wet is duidelijk in tegenspraak met wat gezegd wordt beoogd: «De goede werking van de fondsen

verzekeren.» Wat dat betreft, moeten we de Raad van State citeren betreffende de vernietigde aanwervingen in zijn punt IV van het bijgevoegd advies:

«Vooral met betrekking tot de diplomaveriste mag ernstig getwijfeld worden of de afwijking daarvan, inzonderheid dan voor de nieuwe aanwervingen in een aanwervings- of bevorderingsgraad van het hoogste ambtenarenniveau, bestaande is met de goede werking van de betrokken fondsen waarnaar de regering verwijst om de tussenkomst van de wetgever te verantwoorden.» Einde citaat.

De regularisatie, zoals thans voorgesteld, schendt niet alleen wat het verleden maar ook wat de toekomst betreft, de wettelijk gewaarborgde rechten van de personeelsleden die vóór de inwerking-treding van de wet van 11 juli 1973 in de fondsen vast benoemd waren en van de personeelsleden die op grond van een reglementair aanwervings- en/of een promotie-examen aangeworven en/of bevorderd werden. Ook in dit verband citeren wij best eveneens de Raad van State:

«Uit die wetsbepaling moet redelijkerwijze volgen dat de betrokkenen in de nieuwe fondsen de ambtenarenloopbaan verder moeten kunnen zetten die zij in het ontbonden Fonds voor schoolgebouwen zijn begonnen. Het ligt voor de hand dat, mochten er tussen de te valideren eerste benoemingen, aanwervingen in een bevorderingsgraad zijn» — en de regering kan het Parlement daarover inlichten, wat zij op ons verzoek in de commissie heeft gedaan — «die aanwervingen en de validering ervan de kansen op een normale voortzetting van de door de wet aan de vroegere personeelsleden van het Schoolfonds gewaarborgde loopbaan zouden verminderen, waardoor aan de wettelijke waarborg van de verworven rechten een deel van zijn inhoud zou worden ontnomen.» Einde citaat.

Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, op een ogenblik dat men spreekt van de depolitisering van het openbaar ambt, zou thans worden overgegaan tot de bevestiging van vernietigde benoemingen zonder dat — en hierop leggen we de nadruk — rekening wordt gehouden met de loopbaanmogelijkheden van de overige vast benoemde personeelsleden. Hierbij zijn de personeelsleden die het vereiste diploma bezitten, die voor een aanwervingsexamen zijn geslaagd, en tijdelijke personeelsleden met meer dan tien, vijftien en zelfs twintig jaar ervaring in de fondsen zelf. Ook deze ambtenaren mochten bepaalde verwachtingen koesteren op een normale loopbaan, doch kregen althans in de Nederlandstalige fondsen sinds 1975 geen enkele kans tot rechtmatige bevordering en zullen ook met dit ontwerp nooit een kans krijgen.

Dit betekent, met andere woorden, dat de voorgestelde te valideren benoemingen inderdaad de oud-Fondsen van 1973 benadelen nu en voor de toekomst en dat men geen oog heeft voor hun wettelijke en gewaarborgde rechten.

Het staat vast dat na de voorgestelde regularisatie vele oud-Fondsen een examen zullen moeten afleggen om nog te kunnen promoveren tot een graad die thans door dit ontwerp definitief aan anderen wordt gegeven en die in vele gevallen aanleiding zal geven tot een nieuwe bevordering.

We blijven van oordeel dat op juridische gronden en om de sociale relatie en de verstandhouding onder alle personeelsleden te verbeteren, de loopbaanmogelijkheden van de vroegere Schoolfondsen moeten worden beschermd.

Mijnheer de Voorzitter, heren ministers en geachte collega's, wij vragen ons daarenboven af hoe de ministers de herhaaldelijk aangekondigde afslanking van de schoolfondsen, waarvan sprake was in de Senaatscommissie, zien.

Het scholenbouwprogramma 1973-1982 is nu afgelopen. Rekening houdend met de behoeften vanaf 1983 is dus eventueel een aangepast kader nodig. Wat zijn echter de nog bestaande noden op scholengebouwgebied? Zijn hierover juiste gegevens beschikbaar? Wat zijn de dotaties vanaf 1983? Hoe zal dit aangepast kader er uitzien? Passen de te regulariseren personeelsleden in dit kader? Allemaal vragen die nog onbeantwoord bleven, maar die fundamenteel zijn voor een goed beheerder van het overheidsgeld om zijn personeelsbehoeften te bepalen.

Daarom stelden wij reeds in de Senaatscommissie voor, de ministers van Onderwijs te belasten met een behoeftenonderzoek van de schoolgebouwen, op basis waarvan de behoeften aan personeel, zowel wat aantal als kwalificatie betreft, kunnen worden opgesteld en geconcretiseerd in een kader. Eerst dan kunnen de aangepaste maatregelen worden voorgesteld in een ontwerp van wet. Met andere woorden, geen regularisatie alvorens de behoeften bekend zijn, want dat is de wereld op zijn kop zetten. Bij het bespreken van de begroting van Nationale Opvoeding in de Kamercommissie werd door minister Coens trouwens aangekondigd dat het onderzoek

omtrent de behoeften aan schoolgebouwen volop aan de gang is. Maar nu neemt men eerst beslissingen en daarna zal men wel kijken wat de behoeften zijn. Dit is dus ook een aangelegenheid die het gehele openbaar ambt aanbelangt en ook al degenen die, zoals ze beweren, begaan zijn met de openbare financiën, niet mag ontgaan. Een regularisatie nu, gevolgd door een afslanking, zal daarenboven onvermijdelijk het in mobiliteit stellen van een aantal personeelsleden vereisen. Ook hier is het een zekerheid dat oud-Fondsen met jaren ervaring zouden moeten afvloeien doordat nieuwkomers bepaalde plaatsen innemen. Hoe zal men dit probleem oplossen? De minister spreekt van overleg, ook met de vakbonden. Wij zien daarin niet klaar en hebben daaromtrent geen zekerheid. Ook in dit geval worden de wettelijk verworven rechten van de oud-Fondsen eens te meer met voeten getreden.

Daarom heeft onze fractie, bijna ten einde raad, besloten, in openbare vergadering nog een laatste poging te doen door een amendement in te dienen. Daar kan ze weliswaar zelf niet helemaal meer achterstaan — al klinkt dit wel een beetje gek — maar ze doet het in het besef dat in de huidige stand van zaken in deze toestand, geen goede oplossing meer mogelijk is en in de hoop de grofst onrechtvaardigheden nog te kunnen herstellen. Ons nieuw amendement dat bij het begin van deze vergadering werd rondgedeeld streeft er dan ook naar de bevoordeelden geen tweede maal te bevoordelen — want ook dit gevaar zit in het ontwerp — en de benadeelden niet voor hun hele carrière te blokkeren door het beletten van enige kans op bevordering of door een verplichte afvloeiing, te wijten aan derden. Ons amendement streeft ernaar nog enig recht te laten geschieden, de werking van de fondsen niet te hypothekeren en de financiële verworvenheden voor alle betrokkenen sinds 1975 te waarborgen.

Bij het begin van mijn uiteenzetting heb ik betreurd dat daarover in de pers polemieken zijn ontstaan. De meesten onder ons hebben ze uiteraard gelezen, niet uit sensatiezucht, maar om te weten niet alleen wat de burger ervan zegt, doch ook wat sommigen in dit huis erover denken. Als het dan ook waar is wat een doorgaans goed ingelicht, en neem ik aan regeringsgezind Vlaams dagblad vorige week schreef over de politieke benoemingen en over de betwistingen tussen de CVP-Senaatsfractie en onderwijsminister Coens, willen we de minister behoeden voor een fatale misstap waarop geen terugkeer mogelijk is.

We zijn dan ook bereid, op basis van onze eerste amendementen — volgens deze welingelichte pers van de ministers zelfs de verwijzing vragen — de bespreking in de bevoegde Senaatscommissie te heropenen.

Zoniet vragen wij de Senaat ten minste ons huidige amendement goed te keuren, aangezien het wil bijdragen tot de discussie ter verbetering van dit slechte wetsontwerp.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, indien de meerderheid van de Senaat de tekst van dit wetsontwerp wel ongewijzigd wil aannemen, kan onze fractie dat in eer en geweten niet doen. (*Applaus op de socialistische banken en op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de rapporteur.

De heer Noerens. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, dames en heren, bij de bespreking van dit ontwerp van wet werden talrijke vragen gesteld en werd herhaaldelijk de aandacht gevestigd op de sociale onrechtvaardigheden bij de validering door de Wetgevende Kamers van bepaalde maatregelen, waardoor geen rekening wordt gehouden met de beslissingen van de Raad van State.

Persoonlijk wens ik geen oordeel te vellen over de inhoud en de omvang van de omstrede aanvellingen en benoemingen en zal slechts enige beschouwingen maken in verband met de ingestelde procedure, die moet leiden « tot het ontheffen van de nietigheid, die bepaalde besluiten aantast ».

De wet van 23 april 1965 houdende uitzonderingsmaatregelen met het oog op het verzekeren van de werking van de buitenlandse dienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, door de Wetgevende Kamers goedgekeurd op voordracht van de toenmalige geachte Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken, wordt als het klassiek voorbeeld opgegeven omtrent het beroep op het Parlement om kwestieuze aanvellingen en benoemingen een niet betwistbare juridische basis te geven door ze te ontheffen van alle gebreken waardoor zij zouden zijn aangetast.

In het uitvoerig verslag uitgebracht namens de commissie voor de Buitenlandse Zaken uitgebracht door wijlen de eminente rechtsgeleerde en eresenator Orban werd nauwkeurig de draagwijdte van een arrest van de Raad van State onderzocht en de omstandigheden

waarin de wetgever is opgetreden om het gezag van het gewijsde van administratieve rechtscolleges te niet te doen.

Uit het opgegeven verslag (document nr. 185 — vergadering 1964-1965) geef ik een citaat weer van de studie van Michel Lesage over « Les interventions du législateur dans le fonctionnement de la justice »: « Het Parlement mag van het beginsel dat de wetgever zich niet te mengen heeft in gerechtelijke en administratieve geschillen, alleen dan afwijken wanneer dit het enige middel is om moeilijkheden op te lossen waarvoor de gewone verdeling van de bevoegdheden tussen de rechter en de wetgever, en de begrensde macht van de administratie, geen behoorlijke oplossing bieden. Dan is het Parlement volkomen gerechtigd, in te grijpen en behoeft het niet te pogen de strekking van zijn daden te verdoezelen. »

Het Parlement moet integendeel klaar uiteenzetten wat het doet en waarom. Zo zal, bij gebreke van toetsing van de grondwettelijkheid, controle door de openbare opinie mogelijk zijn... ».

Dit ontwerp van wet werd goedgekeurd met 148 stemmen bij 2 onthoudingen.

Administratieve fouten en vergissingen, begaan bij het toekennen van bevorderingsbrevetten, werden bij het voorstel van wet (nr. 602 — zitting 1969-1970) tot regularisering van de toestand van personeelsleden van het rijksonderwijs, gunstig gerangschikt door de examencommissie belast met het toekennen van bevorderingsbrevetten voor de ambten van studiefaculteit, directeur, onderdirecteur en adjunct-directeur van het Nederlands taalstelsel, als verantwoording vooropgesteld.

In de memorie van toelichting van dit voorstel van wet wordt vermeld: « De objectiviteit van de examens van 1964 en 1967 wordt door de Raad van State niet betwijfeld, zodat de bekwaamheid van degenen die slaagden, niet voor enige kritiek vatbaar kan zijn. De uitgeschreven examens werden afgenomen onder voorzitterschap van een raadshere bij het Hof van Cassatie. Elke vernietiging berust uitsluitend op administratieve fouten, zodat de brevethouders het slachtoffer werden van omstandigheden volkomen onafhankelijk van hun wil en bekwaamheid. »

Dit wetsvoorstel, ondertekend door de geachte senatoren Vanderpoorten, Bascour, De Bondt, Vanackere, Ramaekers en Vander Brugge, werd goedgekeurd op 6 juni 1970 met 141 ja-stemmen tegen 2 neen-stemmen bij 3 onthoudingen.

De memorie van toelichting tot het ontwerp van wet houdende validatie van sommige benoemingen en bevorderingen in openbare instellingen ressorterend onder de minister van Sociale Voorzorg (document nr. 748 — 1975-1976) ingediend door de toenmalige geachte minister van Sociale Voorzorg, alsmede het verslag uitgebracht door mevrouw de staatssecretaris D'Hondt-Van Opdenbosch vermeldt dat « geen koninklijk besluit genomen werd, doch de toenmalige minister van Sociale Voorzorg bij omzendbrief toestemming had gegeven de regularisatiemaatregelen door te voeren, voorzien door de wet van 2 april 1965 ». Dit ontwerp van wet werd goedgekeurd met 147 ja-stemmen bij 1 onthouding.

De goedkeuring door de Wetgevende Kamers van de wetsontwerpen houdende validering van sommige benoemingen in het Nationaal Werk voor oud-strijders en oorlogsslachtoffers (document nr. 501 — 1979-1980 — Kamer van volksvertegenwoordigers) en bij het Fonds voor de bouw van ziekenhuizen en medisch-sociale inrichtingen (document nr. 697 — Senaat 1980-1981) geschiedde na bezwaren op de benoemingen en bevorderingen door het Rekenhof en bij deze ontwerpen werden door de Raad van State geen ongunstige opmerkingen gemaakt.

Bij onderzoek van de validering door de Wetgevende Kamers van bepaalde aanvellingen en benoemingen kan worden gezegd dat administratieve vergissingen of nalatigheden voor personeelsleden, hoofdzakelijk in het bezit van de vereiste bekwaamheidsbewijzen, ontheven werden van de nietigheid, die het gevolg was van daden, die totaal buiten de gerechtvaardigde eisen en de eigen verantwoordelijkheid van de betrokkenen vielen.

De vraag kan worden gesteld of de omstandigheden, die de vroegere inmenging van het Parlement rechtvaardigden, kunnen worden ingeroepen bij de goedkeuring van het huidige ontwerp van wet.

De wet van 11 juli 1973 houdende wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving door de wet van 29 mei 1959 voorziet in artikel 19, § 4, sub 4, in een jaarlijkse dotatie van 3 miljard frank gedurende een tijdsspanne van tien jaar, die ingaat op 1 januari 1973 voor het Gebouwenfonds voor de rijkscholen en in artikel 20 § 3, sub b, een jaarlijkse dotatie van 1 miljard frank voor het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen.

Het statuut en de personeelsformatie werden bij koninklijke besluiten van 13 januari 1975 vastgesteld en op dat ogenblik kon

vanwege het Vast Wervingssecretariaat moeilijk worden verwacht, dat zou kunnen worden beantwoord aan de behoeften van de nieuwe fondsen, tenzij na heel wat tijd, die op dat ogenblik geraamd werd op twee jaar.

Op basis van deze omstandigheden werd de uitzonderingsprocedure voor aanwervingen gedurende de eerste zes maanden in artikel 7 van het statuut ingeschreven.

Ook voor de bevorderingen, niet te realiseren via het Vast Wervingssecretariaat, zou de normale procedure zeer veel tijd in beslag hebben genomen.

Om vluggere uitvoering van de wet van 11 juli 1973 te realiseren en de scholenbouw voor rijksscholen, provinciale en gemeentelijke onderwijsinrichtingen niet in het gedrang te brengen, werd de uitzonderingsprocedure toegepast.

Rekening houdend met de dringendheid werden een aantal diploma-afwijkingen toegestaan, die enkel te verantwoorden zijn in het kader van de uitzonderlijke voorwaarden, gesteld voor deze gespecialiseerde opdrachten, die een ruime ondervinding veronderstellen en waarvan de beoordeling overgelaten werd aan de toenmalige ministers van Nationale Opvoeding.

De nietigverklaring van artikel 7 heeft onmiskenbaar een verwarde toestand in het leven geroepen door enerzijds de uiteenlopende arresten van de Franstalige kamer en de Nederlandstalige kamer van de Raad van State en anderzijds de vergeefse pogingen om langs administratieve weg bij wijze van reglementering deze stoornissen op te heffen en tevens de bedoelingen van de geachte voorgangers van de ministers van Onderwijs om een menselijke oplossing na te streven.

De betrokken personeelsleden kunnen in de huidige omstandigheden zeer moeilijk de belangrijke opdrachten vervullen; bij niet-validering van deze voorgestelde aanwervingen en de benoemingen kan de continuïteit van de fondsen in het gedrang worden gebracht en zijn de sociale gevolgen voor onder andere overleden en pensioengerechtigde personeelsleden zeer tragisch.

Rekening houdend met de omstandigheden en de sociale gevolgen voor alle betrokkenen zal de PVV-fractie met een zekere teughoudendheid dit ontwerp van wet goedkeuren onder het uitdrukkelijk voorbehoud dat hier geen verder precedent wordt geschapen en de heren ministers bij de toekomstende beslissingen voor de fondsen rekening zullen houden met de opmerkingen, die overal weerklinken in verband met de regelingen die de goede werking van ieder staatsbestel ernstig in gevaar kunnen brengen. (*Applaus op de banken van de PVV.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Nelly Maes.

Mevrouw N. Maes. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, als ik het boek van de *Parlementaire Handelingen* uit 1975 op de tribune heb meegebracht, is dit om in mijn uiteenzetting de illustraties te kunnen geven en om, wie van de traditionele partijen zin mocht hebben om op enige humoristische wijze te onderbreken, de nodige toelichting te verstrekken.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, wij staan hier voor een dossier dat omwille van het politiek fatsoen niet zou mogen worden opgerakeld. Het is een onfatsoenlijk dossier en het is een schande dat de regering de goedkeuring van de Senaat durft te komen vragen, zoveel jaren na de verbreking, nadat ze de toestand heeft laten aanslepen, verwittigd als ze was in 1975 reeds, dat de partijen haar onwettigheden gingen opdringen. Ik verzeker u dat dit dossier ons aller politiek fatsoen betreft, wanneer ons hier om een houding worden gevraagd.

Met verbazing hoor ik de PVV een houding bekendmaken die erop neerkomt: « Nu nog voor één keer, maar het zal de laatste keer zijn. » Ik hoor met verbazing dat de heer Seeuws betreurt dat deze zaken in de kranten worden gepubliceerd. Wat zou u dan willen, dames en heren in deze Kamer? Elke dag worden wij in onze kranten opgeschrikt door de meest waanzinnige voorstellen van uw eigen ministers die elke dag opnieuw proberen hun politieke benoemingen erdoor te sleuren. De ene keer is het een vriend, of gewezen vriend, van gemeenschapsminister Poma die in een ballet moet worden benoemd; een andere keer is het een kapper, die niet meer als kapper kan werken en die dan maar retoucheur moet worden, op last van minister Eyskens. Elke dag staan de kranten vol van dergelijke partijpolitieke benoemingen. Dan is er ook nog het huisje van de schrijver Claes, waarover wij de nieuwe feuilletons van de *Heren van Zichem* in de kranten kunnen volgen. Als u, heren van de PVV, daar tegen bent in de Senaat, hebt u gelijk, maar dan moet u beletten dat deze regering voortdoet, u voor schut te zetten en op deze manier de draak steekt met elk zinnig burger in dit land die het moe is aan de ene kant te horen dat er 500 000 werklozen zijn, aan de andere kant

mee te maken dat duizenden jongeren worden opgeroepen om deel te nemen aan officiële examens en dat de geslaagden dan moeten vernemen dat er een wervingsstop is en dat ze maar moeten gaan stempelen, terwijl intussen de regering ons haast als een dienst van het OCMW komt vragen, onder druk van de traditionele partijen gepleegde feiten door onze handtekening als wetgevers te bekrachtigen. Ik kan dit niet anders noemen dan misbruik van vertrouwen. Hiervoor heeft de regering geen volmacht. Zullen wij die dan geven?

Ik veronderstel dat het weer met de klassieke dood in het even klassieke hart zal zijn dat de meerderheid dit wetsontwerp zal goedkeuren, maar ik kan het daar welvoeglijkheidshalve echt niet bij laten.

Laten wij even naar de geschiedenis kijken, een geschiedenis die teruggaat tot het bewind van alle traditionele partijen. Destijds, bij de oprichting van de Gebouwenfondsen, heeft mijn voorganger uit mijn arrondissement, de heer Maurits Coppieters, gewaarschuwd, dat het wel eens zou kunnen gebeuren dat deze Gebouwenfondsen zouden gaan functioneren als politieke benoemingsmachines.

De heer Van Ooteghem. — Als parachutistenfondsen.

De heer Seeuws. — Wanneer was dat?

Mevrouw N. Maes. — Dat was op 22 mei 1975 toen hij verwees naar zijn betoog bij de oprichting van de fondsen.

De heer Seeuws. — Ik wou het u alleen even horen zeggen!

Mevrouw N. Maes. — U weet dat ik gedocumenteerd ben, mijnheer Seeuws. Het is gevaarlijk in deze materie veel te onderbreken.

De heer Coppieters sprak toen van het pakket-Calewaert dat moest worden gecompenseerd door een pakket-De Croo. U zal zich herinneren dat in mei 1975 de heer De Croo minister van Nationale Opvoeding was, maar een paar maanden voordien was de heer Calewaert minister van dit departement. Ik heb het nagegaan om er zeker van te zijn dat ik op deze tribune geen onwaarheden vertel.

De heer Coppieters verklaarde op 22 mei 1975 over de zogenaamde Goede-Vrijdagbenoemingen dat de heer De Croo toen zelf, misschien in een commissievergadering, dat wordt er niet bijgezegd, had toegegeven blindelings te hebben ondertekend onder zware druk van de drie nationale partijen, meer in het bijzonder van de meerderheidspartijen. De heer Coppieters noemde het een schoolvoorbeeld van politisering, een vorm van corruptie en belangenvermenging, namelijk de toewijzing van een pakket benoemingen aan een of meer partijen.

Wat zien wij daarbij? Ik bespaar u een hele opsomming, maar wil duidelijk de nadruk leggen onder welke druk deze benoemingen werden ondertekend. Opvallend is de aanwezigheid onder de gegadigden van adviseurs van kabinetten, kabinetssecretarissen, attachés en privé-secretarissen van ministers. Ik heb de initialen van betrokkenen, maar de namen van de ministers, dames en heren van de CVP, heb ik hier voluit. Er wordt gesproken over bekwaamheid, heren van de SP en heren van de PVV. Maar hier worden onvoorstelbare voorbeelden gegeven van het tegendeel. Het is geen schande in dit land enkel secundair onderwijs te hebben gevolgd en het is in dit land ook geen schande studiemeester te zijn, maar het is wel een mirakel dat alleen in dit land mogelijk is, dat men in een paar jaar tijd van daar opklimt tot de rang van inspecteur-generaal. De voorbeelden zijn aanwezig in deze *Handelingen van de Senaat*, geboekstaafd voor de toekomst en waarschijnlijk door een beslissing van de meerderheidspartijen — ik vraag mij af wat de socialistische zullen doen — geconsacreerd voor de toekomst.

Wij weten nu iets meer over de achtergrond van de gepleegde feiten. Wat waren daarvan de gevolgen? Ook daarvoor werd reeds in 1975 gewaarschuwd. Alle benoemingen van 28 maart 1975, waren benoemingen op bevorderingsgraden, zodat ambtenaren met de nodige bekwaamheidsbewijzen, met bevorderingsexamens en reeds in dienst werden geblokkeerd. Collega Coppieters citeerde personen die daardoor werden gedegradeerd, met zware financiële gevolgen. Het ging om personen die tot 9 000 frank per maand verloren omdat zij in een lagere graad werden aangesteld. Er werden voorbeelden aangehaald van bekwaame personen die werden overgeplaatst en werden vervangen door mensen die allerm minst enig bewijs van bekwaamheid konden voorleggen.

Zo komen wij tot het ontwerp van vandaag. Het is een eentonig verhaal. De zaken bleven zoals ze waren. Ondanks de zware aanklachten, ondanks de waarschuwingen vooraf, onder andere,

door onze collega Vandezande, werden de bestaande toestanden door de jaren heen meegesleept.

Zwaar is het verdict van de Raad van State. De Raad van State zegt in één vernietigende zin wat in bladzijden commentaar verder wordt uitgeschreven: vaststellende dat het in dit wetsontwerp om een valideringsregel gaat die zeer eenvoudig is — de juristen onder u zullen zeggen «al te eenvoudig» werd geformuleerd —, is de vraag of de eenvoud binnen de grenzen van de redelijkheid blijft».

De Raad van State gebruikt waarschijnlijk minder graag het woord «fatsoen», maar ik dacht dat wij *mutatis mutandis* de vraag moeten stellen of de eenvoud wel binnen de grenzen van het fatsoen blijft.

De regering heeft slechts één argument om die zaken er verder door te sleuren, namelijk dat de rechtsonzekerheid moet worden opgeheven.

De heer Vandezande. — Dat is het.

Mevrouw N. Maes. — Dat is inderdaad mooi gevonden, maar daarmee is het dan ook gezegd. Mijnheer de minister, u heeft verder geen been om op te staan, laat staan om er een ballet mee te dansen.

Er wordt door de Raad van State terecht zeer zwaar getild aan het soort afwijkingen dat door het gewraakte artikel 7 werd mogelijk gemaakt. Er zijn afwijkingen van de verplichting tot het afleggen van een examen, van de diploma-vereisten en van de anciënniteit in de graad. Ik kan mij voorstellen dat het leger respectabele ambtenaren dat dit land rijk is, terecht de vraag stelt naar het bestaan van een rechtsstaat wanneer zij met het statuut in de hand, met daarin voor hen belangrijke artikelen, morgen in de krant gaan lezen wat de Senaat aan deze regering gaat toestaan.

Men heeft getracht de regering te overtuigen om tenminste het meest flagrante uit het wetsontwerp te lichten. Men heeft getracht te doen inzien dat de Raad van State gelijk heeft, waar hij zegt dat het afwijken van diplomaverreisten de goede werking van de diensten in gevaar kan brengen.

De regering legt dat alles naast zich neer. Zij vraagt ons een onmogelijke zaak. Zij vraagt de Senaat, de weg van het fatsoen en van de politieke moraal te verlaten. Zij vraagt de Senaat, de regeringen te volgen in hun dwaasheden. Zij vraagt van ons, medeplichtig te zijn aan het verder in diskrediet brengen van onze instellingen, aan het in het gedrang brengen van deze rechtsstaat. Deze regering, mijnheer de Voorzitter, vraagt van ons, als senatoren, het onmogelijke.

Ik wil eindigen met een citaat, waarmee indertijd ook Maurits Coppieters geëindigd is. Hij zegde: «Wij beleven een gevaarlijke tijdsspanne voor de democratie. Het gaat om veel meer dan de herwaardering van onze parlementaire instellingen.

Meer dan om de herwaardering van het openbaar ambt. Het gaat om een moedige beleidslijn tegen de anarchie. Het gaat om de moraal van ons openbaar leven.»

Toen hebben de ministers zich niet gestoord aan deze waarschuwing. Toen zijn de ministers op hun weg doorgedaan en heeft de Raad van State hun beslissingen verboden. Ik vraag mij in geweten af of de Senaat deze slechte weg zal volgen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hismans.

M. Hismans. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mes chers collègues, je n'ai pas une grande ancienneté comme parlementaire. Je n'ai que quelques mois d'antériorité par rapport à vous, monsieur le ministre, mais je ne crois pas avoir connu déjà la discussion d'un projet de loi aussi curieux que celui qui est présentement à l'ordre du jour.

Prendre des dispositions spéciales en vue d'assurer le bon fonctionnement du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux, c'est certainement une intention louable. Mais quand on parcourt le projet, qu'on lit le rapport, ainsi que l'avis du Conseil d'Etat, et qu'on a vécu la discussion en commission, on devient plus dubitatif quant aux objectifs réellement poursuivis, et l'on se met à réfléchir.

Tout d'abord, il y a cette hâte avec laquelle le texte du rapport de ce projet de loi a été voté en commission après deux séances de discussion.

Les commissaires se sont retrouvés devant le rapport — très méritoirement établi par notre honorable collègue, M. Noerens — et ont été invités, après une lecture silencieuse et quelques questions, à voter séance tenante sur la teneur d'un texte de plus de onze pages imprimées.

Quel commissaire a pu, dans ces conditions — à l'exception de M. Noerens, bien entendu — se rendre compte de l'exactitude de la situation administrative très complexe des Fonds des bâtiments scolaires et de l'effet des mesures préconisées? Je ne sais pas. En tout cas, les commissaires de la majorité se sont estimés satisfaits et ils ont approuvé le rapport sur lequel nous n'avons pu que nous abstenir.

A titre de curiosité, j'invite mes honorables collègues, qui en auraient le loisir, à lire avec attention, ledit rapport et à essayer d'expliquer ce qu'ils comprennent réellement de la situation dans les Fonds des bâtiments scolaires, surtout selon les régimes linguistiques différents. Mais ce fut voté, très rapidement, en commission.

Aujourd'hui, ce projet est inscrit en premier point de l'ordre du jour. Est-ce le souci d'expédier le plus rapidement possible, au début d'une séance sans vote, un projet dont on n'est pas très fier? Avouez que l'on est en droit de s'interroger! D'ailleurs, puis-je ajouter qu'un «vent favorable» m'avait fait parvenir le texte de ce projet, rédigé sous forme d'arrêté numéroté de pouvoirs spéciaux?

L'intention était donc bien établie de court-circuiter le débat parlementaire et de régler les problèmes des Fonds en catimini et en «deux coups de cuiller à pot»! C'eût quand même été «fort de café», excusez-moi l'expression, d'utiliser, en ce domaine, des pouvoirs spéciaux, dont les justifications étaient, si je me souviens bien, essentiellement économiques!

Mais venons-en au fond du problème, au fond du projet.

La complexité de la situation administrative des agents des Fonds des bâtiments scolaires résulte d'opérations administratives successives qui ont vu différents ministres recruter et promouvoir des couches successives de fonctionnaires et d'agents desdits fonds.

M. André. — Pourriez-vous préciser, monsieur Hismans, qu'il s'agit bien de ministres de toutes opinions politiques?

M. Hismans. — De tous les partis, monsieur André, sauf, bien entendu, de ceux qui n'ont pas été au pouvoir dans ces départements.

M. André. — Y compris des ministres du parti socialiste?

M. Hismans. — Bien sûr — mais je tiens à préciser qu'il s'agissait en l'occurrence du SP — mais que ceux de la famille chrétienne y sont toujours participé.

M. André. — Donc, tout le monde?

M. Hismans. — Pratiquement.

Lors de chacune de ces opérations, des recours en lésion d'intérêts furent introduits au Conseil d'Etat, lequel a pris position sur certains cas, a cassé des nominations, des promotions. Mais il a aussi rétabli des promotions que des ministres socialistes avaient supprimées.

Enfin, il reste des recours pendants qui, après des années, n'ont toujours pas fait l'objet d'un arrêt du Conseil d'Etat.

Pour parfaire l'imbroglie, ajoutons que non seulement les ministres francophones et néerlandophones — ils se déplacent par paire maintenant — n'ont pas pris les mêmes mesures, mais les chambres d'administration francophones et néerlandophones du Conseil d'Etat n'ont pas rendu les mêmes arrêts à l'égard d'un même texte.

Le souci de prendre des dispositions destinées à corriger cette «pagaille» administrative est, dès lors, louable. Des projets existaient d'ailleurs sous le gouvernement précédent, n'est-ce pas, monsieur André?

M. André. — C'est exact.

M. Hismans. — Et le rapport en fait état.

Je viens de dire que j'estime louable l'intention de clarifier une situation confuse. Toutefois, je prétends qu'on ne peut obtenir une situation nette et favorable au bon fonctionnement des administrations en cause que si la solution proposée est juste, équitable et ne lèse personne au sein desdites administrations.

Or, ce n'est malheureusement pas le cas de votre projet. Je m'explique.

Il y avait une fois, comme dans les histoires, prévu par la loi du 29 mai 1959, dite du Pacte scolaire, le Fonds des constructions scolaires et parascolaires dont les agents étaient recrutés et dépendaient directement des ministres de l'Education nationale et des Travaux publics. Ces agents recrutés sans conditions fixées, furent nommés ultérieurement. C'était la «première couche».

Ensuite, il y eut la loi du 11 juillet 1973, créant quatre fonds: le Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat, le Fonds des bâtiments

scolaires provinciaux et communaux, le Fonds général et le Fonds de garantie.

Les agents du Fonds des constructions scolaires étaient, en vertu de l'article 19, repris par le Fonds des bâtiments de l'Etat ou, avec leur accord, transférés à un des trois autres fonds. Il était explicitement prévu dans cet article qu'ils gardaient dans leur nouvelle affectation les droits qu'ils avaient acquis.

Il y eut, à ce moment, le transfert à l'Education nationale de la responsabilité technique et d'un grand nombre d'agents, surtout techniciens, venant des Travaux publics. C'était la «deuxième couche». Mais ces couches se chiffrent par centaines.

Dès le début de 1974, les ministres de l'Education nationale de l'époque procédèrent à un certain nombre de recrutements, d'affectations et de promotions. C'était une «troisième couche».

Et des recours connurent des succès différents selon les régimes linguistiques. En régime francophone, la majeure partie des recrutements et des promotions furent annulés par un arrêté du Premier ministre. Les recrutements ne furent jamais effectifs. Par contre, les promotions, primitivement obtenues, connurent les sorts les plus divers; certaines promotions furent cassées, d'autres «oubliées» et donc non annulées. D'autres, initialement annulées, firent l'objet d'un recours au Conseil d'Etat et furent rétablies, le Conseil d'Etat estimant que les promotions étaient parfaitement légales.

Enfin, des agents qui avaient été promus et ne s'étaient pas pourvus en recours contre l'annulation de leur promotion — c'est que ce n'est pas si simple ou si facile d'introduire un tel recours! —, ces agents étaient maintenus à leur grade de départ. S'ils avaient introduit le même recours que leurs collègues, ils étaient rétablis dans leur promotion, je répète: parce que le Conseil d'Etat estimait que cette promotion était légale.

Ils sont 74 de cette catégorie, monsieur le ministre, et vous ne prévoyez rien pour les rétablir dans leurs droits; vous «laissez tomber» froidement l'opération 1974 et ses victimes et vous ne prévoyez que de corriger l'opération suivante de 1975.

Pourquoi ne voulez-vous pas remonter à ces promotions du 23 mars 1974? Le rapport nous donne, en page 5 et 6, vos raisons.

Je cite: «Une régularisation avec effet rétroactif à mars 1974 des promotions de 96 agents auxquels il faudrait ajouter 23 agents ayant obtenu une nouvelle promotion après le 12 avril 1974, aurait une grande incidence financière!»

Vous ne contestez donc pas le droit, le bien-fondé de l'argumentation — d'ailleurs confirmée par les arrêts du Conseil d'Etat — mais votre notion de la justice s'arrête au coût de son application! Est-ce possible?

Ainsi ces agents, à qui le Conseil d'Etat a donné raison, qui ont donc raison, n'obtiendront pas raison: cela coûterait trop cher, semble-t-il.

Mais venons-en à 1975 et à l'opération qui a amené la «dernière couche» et qui est seule visée par votre projet de loi.

Un cadre est fixé et un statut est promulgué par l'arrêté royal du 13 janvier 1975. Pratiquement, c'est le statut des agents de l'Etat qui est rendu applicable aux agents des deux fonds. Mais il y a l'article 7 qui permet toutes les dérogations. Et la paire de ministres de l'Education nationale de l'époque, monsieur André, s'en donne à cœur joie en utilisant cette autorisation sans limite que lui confère cet article 7.

Des agents «bien en cour» «sautent» plusieurs niveaux et les collègues qui occupent ces niveaux.

Des recrutements amènent aux plus hauts postes des titulaires absolument étrangers aux problèmes de bâtiments scolaires.

Et, bien entendu, beaucoup de ceux qui s'estiment lésés par ces mesures, introduisent des recours au Conseil d'Etat contre cet article 7 qui attribue un pouvoir abusif aux ministres.

Conclusion? La chambre néerlandophone du Conseil d'Etat casse tous les recrutements et toutes les promotions réalisés sur base de l'article 7, qui est, lui-même, annulé. Quant à la chambre francophone, elle n'annule que les recrutements ou promotions basés sur ledit article 7, qui ont été contestés en Conseil d'Etat.

J'avoue fort mal comprendre et fort mal digérer cette attitude de la chambre francophone qui, implicitement, authentifie ainsi des nominations et des promotions non contestées, mais réalisées sur base d'une disposition reconnue illégale.

M. De Bondt. — C'est parce que le recours au Conseil d'Etat a été introduit contre l'arrêté ministériel et non contre l'arrêté royal.

M. Hismans. — L'article 7 avait toujours trait à des lésions d'intérêt. Je le connais très bien pour l'avoir vécu.

Mais, si je comprends mal l'attitude de la chambre francophone du Conseil d'Etat, je comprends encore moins le cheminement intellectuel, la justification morale, le but réellement visé par le présent projet... ou je n'ose comprendre!

Ainsi donc l'article 7 est déclaré illégal par le Conseil d'Etat et ses applications — très souvent abusives — sont déclarées également illégales et annulées par le même Conseil d'Etat. Et vous voulez par le présent arrêté rétablir toutes les applications de cette disposition illégale!

Evidemment, vous avez des justifications: je les «pique» dans l'exposé des motifs et dans le rapport.

Vous voulez — je cite — «éliminer définitivement l'insécurité juridique qui existe actuellement au sein des Fonds des bâtiments scolaires... par des mesures spéciales qui visent à assurer le fonctionnement du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux».

Et, froidement, vous proposez de «valider toutes les dispositions prises sur base de l'article 7 du statut».

Vous proposez donc de légaliser les applications d'un «abus de pouvoir» reconnu comme tel par le Conseil d'Etat. C'est ce qui nous est proposé aujourd'hui. Chacun jugera.

Votre deuxième justification est la suivante: «Les recrutements et promotions des trente-deux agents, en 1975, n'ont qu'une incidence financière restreinte.» C'est le deuxième volet de ma citation de tout à l'heure. Pour 1974, cela coûterait trop cher!

Ah, évidemment, si cela ne coûte pas trop cher, qu'importe l'orthodoxie!

C'est vrai qu'il ne reste qu'une trentaine d'agents, dont une dizaine ont d'ailleurs bénéficié du désistement des requérants, lassés après sept ans, promus ultérieurement ou ayant changé de situation et n'ayant donc plus intérêt à la cause.

C'est pour cette vingtaine — du moins en régime francophone — que vous voulez, par ce projet, faire dire que ce qui a été fait illégalement est légalisé!

Il me reste à exprimer trois choses: en premier lieu, s'il s'agit de régulariser les opérations de 1975, pourquoi prévoir au paragraphe 2 du projet de loi une confirmation de tout changement de grade ou de promotion intervenue avant le 1er mai 1982?

Avez-vous procédé vous-même à de telles promotions?

Ces postes étaient-ils libres? N'y aura-t-il pas des doubles emplois si votre projet est voté et appliqué?

Deuxièmement, l'incidence financière de ce que je viens d'exprimer n'est pas, je le crains, négligeable. L'avez-vous vérifiée?

Est-ce d'ailleurs aussi par souci d'économie et pour créer un bon climat de travail que vous avez enlevé les fonctions supérieures à un ensemble d'agents — à qui elles avaient été confiées sur avis du conseil de direction — pour les attribuer immédiatement à d'autres agents plus dignes de cette faveur, du moins à vos yeux?

Enfin, avez-vous lu attentivement l'avis du Conseil d'Etat sur votre projet? Notre excellent collègue, M. Goossens, vous fera part de ses considérations juridiques, mais je crois que j'aurais pu me contenter, au lieu de mon intervention, de vous lire cet avis ici, à cette tribune, pour faire apparaître à chacun de nos honorables collègues, le contenu réel de ce projet dont je présume que vous n'êtes pas très fier.

J'avais suggéré une solution en déposant une proposition de loi, fusionnant les quatre fonds créés par la loi du 11 juillet 1973.

Une seule direction générale, un seul service d'études et de recherche, un traitement parallèle des dossiers de garantie et de subsides, la possibilité de redistribuer des services — et je songe en particulier au Luxembourg — bref, bien des économies en puissance... cela devrait vous intéresser!

Dans ce cadre, il serait possible, en sauvegardant l'aspect humain, de replacer les agents des fonds dont la situation est contestée. Ceci sans pour autant qu'ils soient maintenus ou réaffectés dans des postes qui leur ont été attribués indûment...

Mais vous voulez votre solution immédiatement. Sans doute, êtes-vous pressé avant un éventuel départ...?

Le groupe socialiste votera contre votre projet, vous vous en doutez. Il votera contre en regrettant et le fond et la forme. Nous ne pouvons donner notre caution à la légalisation d'une illégalité.

Bien entendu, vous vous en passerez et votre majorité servile et totalement anesthésiée ne réalisera probablement pas quelle monstruosité juridique vous lui faites cautionner.

Comment justifier que vous laissiez tomber « l'opération 1974 » et ses victimes dont le droit est cependant reconnu ?

Pourquoi voulez-vous rétablir seulement les dispositions — reconnues illégales — de 1975 ? Pourquoi cette précipitation, cette hâte après plus de sept ans ?

J'aimerais connaître vos réponses, claires et précises, en raisons, en principes, en justifications, et non en coût car, messieurs les ministres, le droit et la justice sont des valeurs qui ne se mesurent pas en termes monétaires et n'est pas juste ce qui n'a, comme vous le dites, « qu'une incidence financière restreinte ». (*Applaudissements sur les bancs socialistes et sur certains autres bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, beste collega's, het wetsontwerp voor de regularisatie van een aantal partijpolitieke benoemingen is onaanvaardbaar. Op deze wijze wordt het fundamentele recht op zinvol werk afhankelijk gemaakt van het bezit van een lidkaart van een of andere partij.

Dit systeem leidt, samen met andere oorzaken, zoals het politieke dienstbetoon en de verzuiling, tot een steeds grotere afstand tussen burger en beleid en tot een steeds verdere uitholling van het proces van democratische besluitvorming. Dit mechanisme van vervreemding wordt door de politieke partijen op een bewuste wijze in stand gehouden, niettegenstaande herhaaldelijke beloftes bij verkiezingen en voor het Parlement. Wellicht is het verhelderend de oorzaken en de gevolgen van deze politiek een stuk duidelijker in kaart te brengen.

Het politieke dienstbetoon in zijn verschillende vormen is de laatste jaren uitgegroeid tot een van de hoofdbezigheden van de meeste politici. Zo is de politicus verworpen tot de belangrijkste bemiddelaar tussen burger en administratie, zowel voor het vervullen van de meest gewone administratieve formaliteiten — belastingaangiften, militie en telefoonaansluitingen — als voor het verkrijgen of versnellen van een aantal voordelen — sociale woningen en bestaansminimum. Ofwel hebben alle burgers recht op deze hulp en dan discrimineren wij diegenen die geen persoonlijke contacten met politieke mandatarissen onderhouden, ofwel doen wij aan favoritisme.

De verzuiling, die oorspronkelijk bedoeld was als pacificatietechniek tussen de verschillende levensbeschouwelijke groepen in een pluriforme samenleving, heeft ertoe geleid dat het politieke debat beperkt werd tot het behartigen van de belangen van de eigen zuil.

De politieke benoemingen zijn in België een oud zeer, ofschoon reeds sedert 1939 in een wettelijk statuut voor ambtenaren is voorzien. Alle aanwervingen dienen te gebeuren door een onafhankelijk Vast Wervingssecretariaat. Toch hebben een aantal achterpoortjes, waarvan we hier alleen de belangrijkste opnoemen, ervoor gezorgd dat massale aanwervingen buiten dit kader plaatsvinden.

Bij de oprichting van nieuwe administraties of instellingen wordt gewoonlijk bepaald dat de minister de nodige benoemingen kan doen, daar voor een snelle en efficiënte inwerkingtreding van de betrokken dienst niet de nodige tijd en infrastructuur, zoals aangepaste examens, zouden voorhanden zijn. Vaak worden met het oog op het gebruik van deze mogelijkheid lichte wijzigingen of naamveranderingen aan de diensten aangebracht of nieuwe functies in bestaande diensten gecreëerd. In deze sfeer situeren zich de benoemingen van een afgevaardigde-beheerder voor het Ballet van Vlaanderen door minister Poma en van een commissaris-generaal en dertig werknemers in een nationale toeristische cel door minister van Verkeer De Croo.

Het plaatsen van BTK-ers, stagiairs en dergelijke gebeurt meestal door tussenkomst van ministeriële kabinetten.

Alle aanwervingen die op deze wijze gebeuren zijn « tijdelijk », in tegenstelling tot het statutair benoemd personeel. Wordt deze groep « tijdelijken » te groot dan wordt een en ander door een wet geregulariseerd. Dat gebeurde in 1950, in 1953, in 1965, in 1972 en vandaag in 1983 opnieuw. Opvallend is dat de regering steeds voorhoudt dat het de laatste keer is.

Ook juridisch bestaan tegen dergelijke regularisatieprocedures grondige bezwaren. Zoals reeds door de Raad van State in zijn advies

gesteld, wordt in dit wetsontwerp aan de wetgever gevraagd tussenbeide te komen voor een aangelegenheid die onder de bevoegdheid van de uitvoerende macht valt.

Minstens even erg is de plaag van de politieke bevorderingen waarbij het lidmaatschap van de juiste partij belangrijker is dan de bekwaamheid van de ambtenaren in kwestie. Toevallig ben ik deze week met enkele ambtenaren gaan praten. Zij klaagden erover dat zij die bekwaam zijn niet het geschikte werk kregen en dat boven hun hoofd mensen worden benoemd die helemaal niet bekwaam zijn. En wat gebeurt er ? Na enkele jaren van inzet geven deze mensen het op. Hebben wij al eens berekend wat dit aan de Belgische Staat kost ?

Wat tevens in het oog valt is de roerende eensgezindheid van alle partijen omtrent deze praktijken. Een en ander werd trouwens vakkundig georganiseerd in de zogenaamde overigens totaal onwettige commissie-Dekens. Naast een voorzitter heeft hierin een vertegenwoordiger van elke regeringspartij zitting. Het voorwerp van de onderhandelingen in deze commissie zijn alle bevorderingen in administratieve diensten en parastatalen van niveau één, met uitzondering van de secretarissen-generaal waarover in de Minister-raad onderhandeld wordt. Opmerkelijk is dat de secretaris van het Vast Wervingssecretariaat tevens als vertegenwoordiger van de CVP in dezelfde commissie-Dekens kan zetelen. Is dat geen bedenkelijke situatie ?

Mede door het inbouwen van een aantal veiligheidsmechanismen zoals bijzondere meerderheden, kunnen deze grote politieke families zeker zijn van hun onmisbaarheid en blijvend zware impact op de politieke besluitvorming. Door de paritaire verdeling van de benoemingen ontstaan tevens een groot aantal nutteloze en holle functies die, naast de hoge som die de belastingbetaler er jaarlijks moet voor opbrengen, het dynamisme van het politieke gebeuren ondermijnen.

Om deze toestand te verhelpen, hebben wij zopas een wetsvoorstel ingediend tot inrichting van een rijksdienst voor afgedane en ongedane zaken. Dit wetsvoorstel zal toelaten per jaar 100 betrekkingen vacant te verklaren waarvan minstens 90 voor de rang van directeur-generaal. Het zal de Staat 8 miljard kosten, maar het zal in elk geval veel goedkoper zijn dan het installeren van nieuwe diensten en het benoemen van onbevoegde mensen op plaatsen waar ze niet thuis horen. Was ik geen tweederangssenator en had ik enig stemrecht in de commissie, dan zou ik tegen mijn eigen voorstel stemmen. Het heeft immers alleen maar tot doel parlementsleden en regeringsleden bewust te maken van de verantwoordelijkheid die ze dragen. Daarom steun ik het voorstel en wens ik dat het in de commissie komt. (*Applaus op de banken van Agalew-Ecolo.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandezande.

De heer Vandezande. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, mevrouw Maes heeft mij voor een groot deel geholpen en ik kan dus bondiger zijn dan ik aanvankelijk had gedacht. Ook de heer Seeuws heeft citaten aangehaald uit het advies van de Raad van State, wat mij de zaken ook vergemakkelijkt.

De heer Gramme, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

De heer Noerens evenwel heeft hier op dit podium bepaalde precedenten aangehaald en ontleed wat destijds aan de Senaat en aan de Kamer van volksvertegenwoordigers werd voorgeschoteld.

Als eerste precedent vermeldde hij Buitenlandse Zaken.

Mijnheer Noerens, ik wijs u erop dat dit de geschiedenis is ingegaan als het arrest-Naaykens.

De heer Noerens. — John Naaykens.

De heer Vandezande. — Juist. Als u goed weet wat er toen werd beslist, weet u ook dat het niet was wat u hier vandaag hebt uiteengezet en wat wordt beschreven in de parlementaire documenten. De heer Naaykens was de eerste diplomaat die de moed heeft gehad om de « nobiljons » in de diplomatie aan te vallen. Dat was de ware reden. Daarom ook heeft men aan de Senaat en aan de Kamer van volksvertegenwoordigers gevraagd de benoemingen van hun nietigheid te onthefpen. Dat is de waarheid.

De heer Noerens. — ... P.-H. Spaak was toen Vice-Premier en minister van Buitenlandse Zaken.

De heer Vandezande. — Dat interesseert mij niet.

Ten tweede is er wat men noemt het arrest-Craps inzake onderwijsaangelegenheden en benoemingen van directeurs van rijksmiddelbare scholen. Door dat arrest werden de onregelmatige examens vernietigd, en werden tientallen benoemingen nietig verklaard door de Raad van State. De reden was dat men om bepaalde ideologische redenen bepaalde personen had verwijderd. (*Protest van de heer Noerens.*)

Ikzelf heb het verzoekschrift voor de Raad van State opgesteld.

De heer Noerens. — Er waren drie arresten van de Raad van State, en u handelt maar over één arrest.

De heer Vandezande. — De heer Grootjans heeft het initiatief genomen deze zaak aan de Wetgevende Kamers voor te leggen. Dat is de realiteit.

Wat u hier hebt verteld over die twee precedënten, en die twee arresten is totaal onjuist.

Ik zeg niet dat wat u hier op de tribune hebt gezegd niet in parlementaire bescheiden en documenten werd neergeschreven. Dat zal ik niet betwisten. Maar wat ik hier verklaar kunt u evenmin betwisten.

Dit bij wijze van inleiding.

Het is de bedoeling van de regering aan het Parlement te vragen het geknoei van minister De Croo bij de reeds jaren gedane benoemingen die thans door de Raad van State werden vernietigd, van hun nietigheid te ontheffen.

In de jongste 20 jaar heeft men van die afschuwelijke procedure, die het Parlement niet siert, reeds tweemaal gebruik gemaakt, en thans zal het een derde keer zijn. Er zijn, ik geef het toe, nog andere precedënten aangehaald in het verslag, maar die acht ik van ondergeschikt belang.

Een eerste maal gebeurde dit omstreeks 1964 toen de benoeming van een vijftigtal diplomaten, die door de Raad van State werd vernietigd, door een optreden van de wetgever werd geregulariseerd.

Er was toen nog heel wat te doen in het Parlement over deze benoeming die door de regering aan de wetgever werd opgedrongen. In een zekere zin is een dergelijk optreden te aanzien als een versmelting van twee machten in onze democratische rechtsorde, die de scheiding der machten huldigt als een onaantastbaar beginsel. Indien men van dit beginsel afwijkt dan glijdt men meer en meer af naar een semi-fascisme, hoezeer allen onder ons dit voortdurend aan de kaak stellen en het steeds zien waar het niet aanwezig is. Laten wij aan een grondig gewetensonderzoek doen en nagaan of wij eerbied wensen op te brengen voor de uitspraken van het opperste administratief rechtcollege. Toen de wet van 23 december 1946, houdende inrichting van een Raad van State, het licht zag, werd die begroet met een overweldigende tevredenheid omdat men voortaan een instrument zou hebben tegen willekeur in het openbaar leven, in de ambtenarenwereld, enzoverder.

Wij mogen zeggen dat de Raad van State tot nog toe aan deze verwachtingen heeft beantwoord, ook al hebben wij soms kritiek tegen individuele beslissingen, maar ook in dat geval moet men nog eerbied betonen voor de uitspraken van de Raad van State. Dat is nu eenmaal de essentie van de democratische rechtsorde. Geeft u er zich rekenschap van wat het betekent zomaar te pas en te onpas een uitspraak van een Raad van State of van een Hof van Cassatie te vernietigen?

Mevrouw Maes heeft daarstraks gevraagd wat de motieven zijn van de regering om dit initiatief te nemen. De Raad van State vraagt een dergelijke motivering, maar in het wetsontwerp lezen wij enkel: «om de rechtsonzekerheid die bij de fondsen thans heerst definitief weg te nemen, is de bemoeiing van de wetgever dringend noodzakelijk». Zo eenvoudig is dat. U beseft echter blijkbaar niet dat u rechtsonzekerheid schept ten nadele, van de personen die de vernietiging hebben gevraagd.

Hebt u dan geen ontzag voor de verongelijkte ambtenaren en de door hen opgebrachte moed om de eerbied voor de wettelijkheid af te dwingen met de daarbij horende zware onkosten, wat plots met een slag ongedaan gemaakt wordt? Weegt het wederrechtelijk uitoefenen gedurende enkele jaren door ambtenaren dan zwaarder dan het herstel van de wettelijkheid?

Indien u daarop bevestigend antwoordt dan brengt u meteen het bestaan van de Raad van State zelf in opspraak.

Volgens welke criteria kan de ene wel, de andere niet op zoveel welwillendheid van de uitvoerende macht beroep doen? Is het

criterium dan de doorgedreven politisering van de benoemingen, die thans vernietigd werden en waarvan men de opheffing van de nietigheid vraagt? Als u dat wil, zeg het dan openlijk en roep geen sociale motieven in, die bij de benoemingen allerminst bestonden.

Wel integendeel. De sociale motieven wegen eerder door ten voordele van de ambtenaren, die zich verongelikt hebben gevoeld en die de vernietiging bij de Raad van State hebben gevraagd.

Geeft u zich rekenschap van wat u ons voorstelt te doen? Zijn degenen die het ontwerp aannemen dan de socialen en zij die het verwerpen de asocialen? Waarvoor dient de Raad van State dan?

In artikel 28 van de wet van 9 augustus 1980 op de staatsvorming hebt u een ingewikkelde procedure uitgeborsteld, waarbij alleen de wetgever een door het Hof van Cassatie gevelde arrest, naar aanleiding van een prejudicieel geschil, kan vernietigen. Hier integendeel vraagt u aan de wetgever een doodgewone wederrechtelijke handeling ongedaan te maken, wanneer het wederrechtelijk karakter door de Raad van State werd vastgesteld.

Een tweede maal heeft men op de wetgever een beroep gedaan om de procedure toe te passen die ons thans wordt voorgelegd, toen ten tijde van minister Grootjans de benoemingen van enkele tientallen directeurs van rijksmiddelbare scholen door de Raad van State werden vernietigd. Opnieuw was het sociaal karakter van invloed, maar dacht men niet aan de asociale instelling die men tentoonspreidde tegenover de verongelijken.

Vandaag zijn wij opnieuw geconfronteerd met een zelfde probleem, namelijk de opheffing van de Goede-Vrijdagbenoemingen van minister De Croo. De politisering van die benoemingen wordt ons voorgesteld als een sociaal fenomeen. Voor de verongelijking van de benadeelde ambtenaren schijnt niemand oog te hebben. Gaan wij een nieuwe politisering begaan onder het mom van een sociale ingreep? In het recente verleden werden wij voortdurend wandelen gestuurd met een beroep op de rechtsstaat en op de Grondwet die geen vodge papier mocht worden. In sommige kranten, onder meer in een Brussels blad heeft een gewezen collega het optreden van de regering afgeschilderd als een afschuwelijke inbreuk op de rechtsstaat. Dit is juist, doch men schijnt daaraan geen gehoor te willen geven. Mag ik u dan voor uw zeer zware verantwoordelijkheid stellen door een bepaling van de rechtsstaat te geven, zoals die wordt gegeven door de Raad van State, wiens gezag u schijnt te willen te willen ontkennen?

Ik geef u hierna enkele citaten uit het jongste rechtskundig weekblad. Het betreft een arrest van de Raad van State van 8 juli 1982 dat 25 bladzijden omvat. De citaten spreken voor zichzelf en laten aan duidelijkheid niets te wensen over aangaande wat onder het begrip rechtsstaat dient te worden verstaan.

Het eerste citaat luidt: «Wat een rechtsstaat in de eerste plaats kenmerkt is het beginsel dat de bestuursverhouding enkel kan optreden en binnen de grenzen van een door de wet bepaalde bevoegdheidstoewijzing, daarbij verstaan zijnde dat de wet wordt vastgesteld soms enkel door, maar altijd ten minste met uiteindelijke beslissende medewerking van een democratisch verkozen volksvertegenwoordiging.»

Niemand onder ons zal loochenen dat aan die voorwaarde niet is voldaan.

«Het tweede kenmerk van een rechtsstaat bestaat hierin dat, om de binding van de bestuursverhouding aan het recht ook werkelijk te handhaven, daartoe beroep voor de rechtzoekende openstaat bij de rechter.»

Wat ons gevraagd wordt heeft precies het doel een rechtshandeling te nemen die een soevereine daad is, die aan het toezicht van de rechter ontsnapt. Afschuwelijk is dit ten aanzien van de personen die gelijk hebben gehaald bij de Raad van State.

Ze kunnen niet meer opnieuw in hoger beroep gaan bij de Raad van State omdat tegen de beslissingen en wetten van de wetgever geen beroep openstaat voor de Raad van State. Dit is dus een miskenning van wat de Raad van State zelf bepaalt als zijnde een rechtsstaat.

Ik citeer opnieuw de Raad van State: «Vanzelfsprekend corollarium van het recht van beroep op de rechter en van de toetsingsbevoegdheid van die rechter is de verplichting van de bestuursverhouding om zich ten volle naar de eis van een gegeven rechterlijke uitspraak te gedragen. De overheid is alsoz meer bepaald verplicht om zonder dralen de rechterlijke beslissing uit te voeren en het door die beslissing in uitzicht gestelde rechtsherstel te geven, ook al kan dat kostbaar of ongelegen zijn of moeilijkheden opleveren, ook al kan de overheid zoals iedere verliezende partij haar twijfels over die rechterlijke beslissing hebben.»

Het is beschamend dat wij door het ontwerp, dat ons voorgelegd wordt, deze meest elementaire beginselen verzaken en integendeel toetsing, uitvoering en rechtsherstel verloochenen.

Ik citeer nogmaals de Raad van State:

«Rechtmatig optreden is niet het enige wat van de overheid verwacht wordt; verwacht wordt ook dat het overheidsoptreden efficiënt is. Om het de overheid praktisch mogelijk te maken haar taak nuttig te vervullen, wordt haar optreden in beginsel vermoed rechtmatig te zijn, een vermoeden dat meer bepaald de noodzakelijke voorwaarde is voor een nuttig gebruik van de exorbitante bevoegdheid die de overheid gegeven is om ter uitvoering van de wet door eenzijdige, direct uitvoerbare, rechtsconcretiserende beslissingen de rechten en plichten te bepalen van degenen op wie zij de wet toepasselijk acht.»

Dit is inderdaad een gezond beginsel, doch het blijkt dat de Raad van State uitspraak heeft gedaan in tegengestelde zin. Zo ziet het er tenminste naar uit. Het lijkt alsof de Raad van State degenen die beroep hebben ingediend, ongelijk heeft gegeven. Hier werd vastgesteld dat de overheid onrechtmatig heeft gehandeld en dat het vermoeden van rechtmatige handeling tenietgedaan werd door het arrest van de Raad van State.

Het komt ons niet toe ons in de plaats te stellen van de Raad van State in die zin zelfs dat we het gezag van gewijsde aantasten en ongedaan maken; dat het toetsingsrecht, het rechtsherstel en de uitvoering van het arrest van de Raad van State totaal miskend worden.

Geachte collega's, gaat u de stoutmoedigheid of de onfatsoenlijkheid hebben goed te keuren dat de meest algemene rechtsbeginselen van de rechtsstaat totaal miskend worden? Wij kunnen ons niet indenken dat u daartoe bereid zoudt zijn. Aan u nu het woord. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Goossens.

M. Goossens. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, chers collègues, après les exposés circonstanciés que nous venons d'entendre, en particulier de MM. Hismans et Seeuws, je me bornerai à examiner un point précis mais essentiel: celui de la valeur juridique du projet qui nous est soumis. Je pourrai d'ailleurs être bref, plusieurs intervenants ayant déjà évoqué la question.

Je suis au regret de constater que la valeur juridique du projet est pour ainsi dire nulle. Qu'on le veuille ou non, quelles que soient les intentions de ses auteurs, le projet porte atteinte à une norme juridique fondamentale: celle de l'autorité de la chose jugée.

Les décisions des juridictions, qu'elles soient judiciaires ou administratives, sont revêtues de cette autorité. Cette vérité élémentaire est bien connue des membres de cette assemblée. Je les prie de bien vouloir m'excuser de le rappeler, mais c'est pour moi une obligation car le projet semble ignorer complètement, je le répète, l'existence de ce principe élémentaire.

Le principe de l'autorité de la chose jugée signifie que les décisions prises par les juridictions judiciaires ou administratives et en particulier les arrêts du Conseil d'Etat, ont cette qualité que lorsqu'elles sont devenues définitives, par expiration des délais de recours ou par l'exercice des recours eux-mêmes, elles sont considérées comme l'expression de la vérité légale et ne peuvent plus, dès lors, être remises en question.

Ce principe fait partie de ce que l'on appelle les principaux généraux du droit, dans les pays civilisés, dans ceux qui ont un système juridique quelque peu élaboré, plus particulièrement ceux qui pratiquent le système de l'Etat de droit ou de ce que les Anglais appellent le *rule of law* et, en conséquence, dans notre pays qui connaît ce système depuis 1831, comme vous le savez.

Certes, l'autorité de la chose jugée n'est pas proclamée expressément par la Constitution, mais elle est impliquée par l'esprit de celle-ci, et notamment par le système de séparation des pouvoirs ou de séparation des fonctions que la Constitution et les lois qui l'ont mise en œuvre, notamment la loi organique du Conseil d'Etat, ont établi, en vue d'assurer le respect du droit et de sauvegarder les libertés.

Comme je le disais tout à l'heure, le projet met en cause ce principe. D'aucuns le nient en évoquant le but social qui a animé ses auteurs, mais, quand on l'analyse — et plusieurs l'ont fait avant moi —, on doit constater que telle est la réalité.

Lorsque le législateur édicte des dispositions pour éviter dans l'avenir le renouvellement de situations découlant de décisions

juridictionnelles injustes ou inadéquates parce que le droit qu'elles ont appliqué était lui-même injuste ou inadéquat, il ne fait qu'accomplir sa tâche normale de modification du droit.

Par contre, lorsqu'il légifère en vue de modifier des situations réglées par les juridictions, il modifie en fait les décisions et méconnaît ainsi l'autorité de la chose jugée. Tel est le cas lorsqu'il régularise à posteriori pour le passé et pour l'avenir des arrêtés illégaux consacrant des situations juridiques individuelles.

Une telle attitude est constitutive d'un trouble, voire d'un traumatisme d'ordre juridique, administratif et social.

En outre, lorsqu'il s'agit de cas encore en suspens devant une instance juridictionnelle, cette attitude porte atteinte au bon fonctionnement et à l'indépendance de la juridiction.

Si des atteintes de ce genre n'ont qu'un effet limité lorsqu'elles portent sur l'une ou l'autre situation déterminée, elles peuvent mettre en cause, si elles se généralisent — et, si l'on n'y prend garde, elles risquent de le faire par l'effet d'un mouvement naturel — tout l'ordre juridique et avec lui l'harmonie des relations entre les citoyens, toute la sécurité juridique. Finalement, l'autorité du système administratif dans son ensemble peut s'en trouver ruiné.

En conséquence, lorsque le législateur est appelé, pour des raisons sociales, à régulariser certaines situations individuelles déclarées irrégulières, il doit témoigner d'une prudence toute particulière. Il doit d'abord déterminer l'objet de la régularisation et dans quelle mesure il peut y procéder. Il doit ensuite éviter toute discrimination, toute iniquité; il doit, enfin, prendre en considération les répercussions de la décision qu'il va prendre.

Revoyons en l'espèce ces conditions, et d'abord, la nature du vice qui doit être régularisé.

Parmi les décisions administratives annulées par le Conseil d'Etat, il convient d'établir des distinctions selon la nature et l'importance du vice qui est à l'origine de l'irrégularité.

En effet, si certains vices dus au non-respect des formes ou à la non-consultation d'autorités peuvent être éliminés pour l'avenir par l'observation des formes requises ou par la consultation des autorités, il est possible d'opérer une régularisation après coup. Dans les autres cas on ne peut purger l'acte de son vice à posteriori et la situation reste irrégulière.

Deuxièmement, le législateur, dans les situations qu'il régularise — à supposer qu'il puisse le faire — doit éviter toute discrimination entre les agents qu'il est appelé à régulariser. Il doit traiter de la même façon tous ceux qui sont dans des situations objectivement semblables ou identiques. Il ne peut se borner à régulariser la situation des uns sans régulariser celle des autres.

Troisième condition, le législateur doit s'abstenir de mesures qui porteraient par contre-coup des atteintes dommageables à d'autres agents dont l'investiture est régulière et qui se trouveraient lésés dans leur situation administrative ou dans leurs perspectives légitimes de carrière.

Le projet qui nous est soumis ne répond à aucune de ces trois conditions. Il est dès lors, à mon avis, en contradiction flagrante avec l'esprit de nos institutions libérales et démocratiques.

Je vous remercie de votre attention. (*Applaudissements sur les bancs socialistes et de la Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, collega's, het is namens mijn fractie dat mij de eer te beurt valt in dit moeilijk en delicaat dossier het standpunt van de CVP mee te delen. Ik zal trouwens van dit betoog gebruik maken om, naar aanleiding van wat door sommige voorgangers op dit spreekgestoelte ter zake werd gezegd, uiting te geven aan een kleine reactie.

Ik kan mijn uiteenzetting niet aanvangen, heren ministers, — het klinkt misschien vreemd in de toon waarop het debat tot op het ogenblik is verlopen, — zonder mijn bewondering uit te spreken voor het feit dat jullie beiden en deze regering, in een periode waar populariteit niet te rapen valt, de moed hebben gevonden om een aangelegenheid een oplossing te geven die, zoals ik zal proberen aan te tonen, op het ogenblik waarschijnlijk de enige mogelijke is. Zij die opecht willen zijn en dit dossier met aandacht sinds jaren volgen, zullen met mij hierover akkoord gaan.

De heer Tromont zal het mij niet ten kwade duiden dat ik mij daarbij in het bijzonder tot de heer Coens richt. Het is twintig jaar geleden dat een mandataris van de Christelijke Volkspartij de volle

verantwoordelijkheid in één van de departementen van Nationale Opvoeding op zich neemt. Precies in deze periode wordt voor deze kwestie die reeds zo lang aansleept in al zijn politieke, sociale en juridische aspecten een oplossing gevonden en heeft men de moed dit varkentje te wassen.

De heer Seeuws. — Op een bijzondere wijze!

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

De heer De Bondt. — Wat is de grond van de kwestie? Als men men het ontwerp zoals het uit de commissie komt onderzoekt, gaat het eigenlijk over het herstellen van een toestand die aansleept in hoofde van een aantal personeelsleden tengevolge van het niet zich schikken van de uitvoerende macht naar de arresten van de Raad van State die, naargelang ze door de Nederlandstalige of Franstalige kamer werden geveld, een verschillende interpretatie mogelijk maakten van de vernietiging van het koninklijk besluit van 13 januari 1975 dat verkeerd werd uitgevaardigd, omdat het in strijd was met artikel 19, § 6, b, van de wet van 11 juli 1973, wet die zelf een wijziging aanbracht in de zogenaamde Schoolpactwet van 29 mei 1959.

Ik meen dat, althans op het ogenblik, en ik druk mij precies uit, en geen enkel ander middel is om deze punctuele aangelegenheid te regelen, tenzij men er de voorkeur zou aan geven te doen alsof men niet weet dat er een probleem bestaat.

Dan richt ik mij tot de heer Hismans en tot de heer Seeuws. Ik heb uw amendementen, collega's, met aandacht onderzocht. Als ik goed begrepen heb, zijn het artikel 3 dat de heer Seeuws voorstelt en het amendement dat door de heer Hismans wordt verdedigd inhoudelijk dezelfde. Mijn vraag is: zouden de beide heren hun instemming kunnen geven aan het ontwerp van de regering indien de Senaat op dat punt de heren Seeuws en Hismans zou kunnen volgen?

Wat u in uw amendementen voordraagt, geachte collega's, heeft geen betrekking op het door de Raad van State vernietigd artikel 7 van het koninklijk besluit van 13 januari 1975 maar op zekere benoemingen — het werd hier gezegd onder meer door de heer Hismans zelf — die bij ministerieel besluit van 22 maart 1974 werden genomen, die nadien op verzoek van de Eerste minister bij koninklijk besluit van 12 april 1974 werden vernietigd maar waarvan sommige werden hersteld omdat tegen het koninklijk besluit beroep werd aangetekend en daardoor *in persone* de aldus vernietigde benoemingen werden hersteld. U wilt degenen die geen gebruik maakten van het recht om beroep aan te tekenen bij de Raad van State op dezelfde wijze behandeld zien als degenen die van dat recht wel gebruik hebben gemaakt en door de Raad van State in het gelijk zijn gesteld. Dat is echter een ander probleem, een probleem van onze rechtsorde. Wanneer u en ik in een aangelegenheid menen dat wij allebei het recht aan onze kant hebben, maar ik laat na mij tot de rechter te wenden en u neemt dat initiatief wel en de rechter stelt u in het gelijk, dan kan ik geen aanspraak maken op uw gelijk omdat ik van de middelen die de rechtsorde mij ter beschikking heeft gesteld geen gebruik heb gemaakt.

De CVP-fractie van deze Senaat zou reeds erg tevreden zijn indien de Senaat het ontwerp van de regering, zoals het voor ons ligt, zou willen goedkeuren.

Ik weet, mijnheer Hismans en mijnheer Seeuws, waar u onder meer de redactie van uw amendementen hebt gevonden. Tijdens de voorgaande regering is in de Ministerraad een ontwerp behandeld dat onder meer die aangelegenheid moest regelen. Maar tengevolge van het kortstondig leven van de toenmalige regering en van nog andere redenen die mij niet bekend zijn, kon dit ontwerp niet worden ingediend. Eigenlijk is er dus geen, in termen van het Parlement, geen ontwerp geweest.

Naar wat er thans leeft meen ik dat, wat de regering voordraagt, precies dat is wat haalbaar is omdat het ook verdedigbaar is.

Op de meest formele wijze wil ik echter zeggen, heren ministers, dat u goed moet begrijpen, gesteld dat de Senaat en later de Kamer van volksvertegenwoordigers u wil volgen, dat het goedkeuren van het ontwerp niet kan leiden tot een stortvloed van nieuwe benoemingen.

Dat is eigenlijk ook uw bedoeling, mijnheer Hismans, met het voorstel van wet dat u hebt ingediend en dat, zo hoop ik voor u, binnenkort in de commissie voor het Onderwijs zal kunnen worden onderzocht.

Maar, het gaat over de toekomst! Dat is een oncomfortable situatie. De Raad van State is in feite een instrument dat inzonderheid door de wetgever is gewild omdat het én de burger, én de legaliteit zoals de wetgever die tot stand heeft gebracht, moet beschutten, ook ten aanzien van de uitvoerende macht, daar waar de uitvoerende macht de grenzen van de wet zou overschrijden. Welnu, wij willen de Voorzitter en de leden van de Senaat suggereren na te gaan of, om te vermijden dat wij in de toekomst opnieuw een dergelijk moeilijk dossier dienen te bespreken, wij niet de wetten op de Raad van State op twee punten moeten wijzigen.

1° Zodra het belang van de klager blijkt, zou de bestreden beslissing dienen te worden opgeschort;

2° De arresten van de Raad van State die nadien worden genomen zouden door de Raad van State executeiroi moeten worden uitgevoerd.

Alleen onder die omstandigheden kan men toestanden vermijden zoals wij die nu kennen. Mevrouw Maes heeft zich de moeite getroost de gebeurtenissen per data te rangschikken. Wij stellen daarbij vast dat een aantal van die zaken gebeuren op een ogenblik dat de aandacht van het Parlement minder scherp is omwille van het feit dat wij in een interregnum zijn of omdat wij van ons mandaat vervallen zijn en ons opnieuw tot de kiezer moeten wenden om ons mandaat nadien, eventueel, terug te kunnen opnemen.

Over die twee punten moet worden nagedacht.

Als dat de gemeenschappelijke les is van het ongenoegen aan de ene of de andere zijde en van de kommer van degenen die de regering willen volgen, dan denk ik dat de Senaat een goede zaak zou doen. De Raad van State heeft in zijn advies over dit ontwerp op een ietwat ontgoochelende wijze zijn mening moeten zeggen.

De heer Vandezande. — Het gaat over een arrest van de Raad van State.

De heer De Bondt. — Als men de geschiedenis van deze aangelegenheid sinds 1975 volgt, dan weet men hoe dikwijls de Raad van State daarover reeds advies heeft moeten geven, niet alleen in de afdeling administratie, maar ook in de afdeling wetgeving. Het gaat om adviezen van de afdeling wetgeving die ons niet bekend zijn, omdat zulks behoort tot de correspondentie tussen de uitvoerende macht en de Raad van State. Van daaruit begrijp ik op het menselijke vlak het scherpe advies dat door de Raad van State bij dit ontwerp is gevoegd.

Wij zouden het onszelf tot een eer rekenen — en dan hoeven wij niet meer te zeggen: *Ich habe es nicht gewußt* — de Raad van State de middelen te geven om te voorkomen dat aangelegenheden zoals deze zich voordoen en aanslepen. Daarmee kunnen wij de moeilijkheden en onaangenaamheden van dit ogenblik vermijden.

Wat de CVP-fractie betreft is, naar ik meen, uit mijn uiteenzetting duidelijk naar voor gekomen dat wij het initiatief van de regering zullen goedkeuren. (*Applaus op de banken van de CVP.*)

Herr Van Ooteghem. — *Sie haben es gewußt!*

Mevrouw N. Maes. — De regering zou de arresten van de Raad van State kunnen respecteren, dan hoeven wij aan de wet niets te veranderen.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Coens.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, officieel gaat het hier om een wetsontwerp met betrekking tot bijzondere maatregelen met het oog op het verzekeren van de werking van het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen.

Feitelijk, en zo is het bij ons allen bekend, gaat het over de regularisatie van bepaalde benoemingen in de betrokken fondsen.

Allereerst dank ik de rapporteur voor de overzichtelijke uiteenzetting die hij gaf van de besprekingen in de commissie en voor zijn toelichting hier in openbare vergadering.

Ik wil mijn uiteenzetting beginnen met een algemene opmerking betreffende de inhoud van het ontwerp en met het standpunt van de regering ter zake. Vervolgens wil ik een korte repliek geven op de diverse uiteenzettingen.

Het is niet zo ongewoon dat, met het doel de werking van een openbare dienst te verzekeren en de belangen van het betrokken personeel te vrijwaren, de wetgever tussenbeide komt om bepaalde

rechtstoestanden te corrigeren die het gevolg zijn van een door de Raad van State vastgestelde nietigheid van overheidshandelingen.

Verscheidene sprekers zijn reeds in detail ingegaan op een aantal precedenta. Ik wil geen uitspraak doen over de inhoud ervan, maar ze enkel kort opsommen.

Ik verwijs hierbij naar: de wet van 23 april 1965 houdende uitzonderingsmaatregelen met het oog op het verzekeren van de werking van de buitenlandse dienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken; de wet van 13 juni 1966 betreffende de dienst der gemengde loopbanen (artikel 29, § 2); de wet van 6 juli 1970 tot regularisatie van de toestand van personeelsleden van het rijksonderwijs gunstig gerangschikt door de examencommissie belast met het toekennen van bevorderingsbrevetten voor de ambten van studieprefect, directeur, onderdirecteur en adjunct-directeur van het Nederlandse taalstelsel; de wet van 13 mei 1976 houdende validatie van sommige benoemingen en bevorderingen in openbare instellingen ressorterende onder de minister van Sociale Voorzorg; de wet van 12 april 1982 houdende validatie van sommige benoemingen bij het Nationaal Werk voor oud-strijders en oorlogsslachtoffers; de wet van 15 juli 1982 houdende validatie van sommige benoemingen bij het Fonds voor de bouw van ziekenhuizen en medisch-sociale inrichtingen.

Laten wij ons echter beperken tot het wetsontwerp dat op het ogenblik wordt besproken. In voorliggend geval werd artikel 7 van het koninklijk besluit van 13 januari 1975 houdende het statuut van het Gebouwenfonds voor de rijkscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen, Nederlandse en Franse sector, venietigd door de Raad van State bij arrest van 8 december 1977.

Dit artikel bepaalde dat de ministers van Nationale Opvoeding binnen de in het kader voorziene betrekkingen personeelsleden mochten aanwijzen en bevorderen die bij de Schoolpactwet van 1973 overgenomen waren van het vroeger Schoolfonds, alsook nieuw personeel aanwerven. Om vlug over het vereiste personeel te kunnen beschikken, bepaalde artikel 7 verder dat voor deze benoemingen gedurende zes maanden mocht worden afgeweken van een aantal bepalingen inzake het statuut van het rijkspersoneel, onder meer de verplichting om examens te organiseren en de diplomavereiste. Door de vernietiging van dit artikel verviel dus de rechtsgrond van de bevordering en aanwervingen die de beide ministers van Nationale Opvoeding in deze tijdsspanne verricht hebben.

Op 14 november 1978 statueerde de Raad van State aangaande de individuele beroepen tegen de benoeming van 78 Nederlandstalige personeelsleden. Al deze benoemingen werden vernietigd op grond van de overweging dat zij geen rechtsgrond hadden wegens de vernietiging ervan door de Raad van State. Bovendien merkte de Raad van State in zijn consideransen op dat ook alle andere benoemingen gegrond op het vernietigde artikel 7 als nietig moesten worden beschouwd. Formeel werd de vernietiging echter niet uitgesproken.

De Franse Kamer van de Raad van State deelde echter inzake de beroepen tegen de benoemingen van 32 Franstalige personeelsleden het standpunt niet van de Nederlandse Kamer en onderzocht geval per geval.

Voor elf personeelsleden is er nog geen uitspraak gekomen. Dit alles heeft geleid tot een grote rechtsonzekerheid in de Fondsen, die bovendien sinds verschillende jaren niet zijn kunnen beheerd worden zoals het voor de goede werking van een openbaar bestuur past.

De heer Van In. — De nietigheid van artikel 7 geldt *erga omnes*.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijnheer van In, wil u tot het einde naar mij luisteren. Ik heb ook naar uw volledige uiteenzetting geluisterd. Ik moet nog een aantal vaststellingen doen en daarvoor vraag ik uw aandacht. Men kan niet betwisten dat er rechtsonzekerheid bestond en bestaat en dat het beheer van die fondsen mede daardoor bemoeilijkt is geworden. In elk geval werd de goede werking ervan geschaad.

Uit dit oogpunt en om sociale redenen is het na acht jaar hoog tijd dat opgetreden wordt op een wijze die rekening houdt met een feitelijke toestand in hoofde van de personeelsleden, maar terzelfder tijd de mogelijkheid biedt om alle maatregelen van goed beheer te treffen.

Ik stel vast dat men in 1975 de nieuwe fondsen heeft laten beginnen met een te groot kader, zonder voldoende technici en waar men bij de aanwervingen te weinig de hand heeft gehouden aan de diplomavereisten.

Als u daarover mijn oordeel vraagt, dan kan ik u eerlijk zeggen dat ik dit niet wens over te doen. Ik wil hierbij verwijzen naar de oprichting van het Nationaal Waarborgfonds voor schoolgebouwen. (*Onderbrekingen op de banken van de Volksunie.*)

Mag ik uw aandacht vragen voor deze aangelegenheid die delicaat is en niet geschikt voor demagogie?

Mevrouw N. Maes. — De heer De Croo heeft destijds gezegd dat hij dringend benoemingen moest doen, zoniet zou men hem verwijten dat de schoolfondsen slecht werken bij gebrek aan personeel. Nu komt u te zeggen dat er te veel personeel werd aangeworven.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Ik draag mijn verantwoordelijkheid en laat de uitspraken van vroeger voor wat ze zijn, ook de uwe. Ik herhaal dat deze fondsen in 1975 werden opgericht, met een te groot kader, zonder voldoende technici en dat men bij de aanwervingen te weinig rekening heeft gehouden met de diplomavereisten. Dit is een vaststelling en misschien is het wel goed eerst een vaststelling te doen en daarna keurig en correct een oordeel uit te spreken. Als u mijn oordeel daarover vraagt, dan zeg ik u eerlijk dat ik deze procedure niet wens over te doen. Ik wil hierbij verwijzen naar de oprichting van het Nationaal Waarborgfonds voor schoolgebouwen waarmee ik thans bezig ben en waar ik het kader beperkt heb — luister goed — tot 36 betrekkingen, N en F samen. Deze betrekkingen zullen bij voorrang toegewezen worden bij wijze van mobiliteit en de kandidaten zullen het met het niveau overeenstemmende diploma moeten bezitten of benoemd zijn in dat niveau. Dat is mijn verantwoordelijkheid.

De heer Vandezande. — Het is ook uw verantwoordelijkheid de arresten van de Raad van State te eerbiedigen.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Luister goed naar mijn verdere vaststellingen. Ik neem aan dat u dit objectief en zonder demagogie wenst te doen.

Ik stel vast dat al mijn voorgangers, langs Nederlandstalige zijde de ministers De Croo, Ramaekers en Calewaert, langs Franstalige zijde de ministers Humblet, Michel, Hoyaux, Mathot en Busquin al deze personeelsleden in dienst gehouden hebben, nadat de Raad van State zich uitgesproken had over de nietigheid van hun benoeming.

De heer Seeuws. — Omdat er in de meerderheid geen akkoord was over de ontwerpen van de bevoegde onderwijsminister om een redelijke oplossing te geven aan het probleem.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijn voorganger Ramaekers besliste in 1978 al deze personeelsleden omwille van de continuïteit van de diensten, in functie te houden in afwachting van een globale wettelijke regeling. Sindsdien is die globale wettelijke regeling niet tot stand gekomen en daaraan komt dit wetsontwerp tegemoet.

De heer Vandezande. — Er moest geen wettelijke regeling tot stand komen. U had het arrest van de Raad van State moeten uitvoeren.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Ondertussen is ook gebleken dat onder deze personeelsleden heel wat verdienstelijke en bekwame mensen aan het werk zijn met nu reeds een ervaring van acht jaar. Als men ze had moeten ontslaan, dan had dit vroeger moeten gebeuren, en niet nu. Men kan ook deze mensen niet nog langer in de twijfelsituatie laten waarin zij sinds 8 jaar verkeren.

Wat mijzelf betreft, heb ik nog geen enkel personeelslid aangeworven en ook de natuurlijke afvloeiing niet vervangen.

Ik zal trouwens de personeelsformatie reduceren tot de reële behoeften en een vermindering ervan met ruim 10 pct. doorvoeren als volgt:

Kader 1975

	GFRS	FPGS	Totaal	Pct.
Niveau I . . .	138(1)	17(2)	155	10
Niveau II . . .	324	28	352	45
Niveau III . . .	169	20	189	24
Niveau IV . . .	77	9	86	11
	708	74	782	100

Nieuw kader				
	GFRS	FPGS	Totaal	Pct. t.o. 782
Niveau I . . .	118	16	134	17
Niveau II . . .	285	23	308	39
Niveau III . . .	149	18	167	21
Niveau IV . . .	70	7	77	10
	622	64	686	87

(1) Hierin zijn begrepen de architecten en de industriële ingenieurs, die sedert 1 december 1978 tot niveau I behoren.

(2) Met inbegrip van de architecten.

Dat is dus een vermindering met 13 pct.

Mevrouw N. Maes. — U gaat dus de onwettig benoemden regulariseren en ze daarna doen afvloeien.

De heer Seeuws. — Dat is juist.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — U is blijkbaar niet op de hoogte van de reële situatie in deze fondsen, de personeelsbezetting en de werking ervan.

In zijn advies stelt de Raad van State dat het enkel aan het Parlement toekomt te oordelen of er voldoende motieven bestaan die een afwijking van de bevoegdheidsverdeling tussen de wetgevende en de uitvoerende macht verantwoorden.

Het komt u toe op basis van het verslag en van deze discussie te oordelen.

De Raad van State erkent natuurlijk het recht van het Parlement om ter zake uitspraak te doen en de rechtsgrond tot stand te brengen.

Nu zal ik antwoorden op een aantal sprekers.

Het past ons allen met schroom, bescheidenheid en zin voor objectiviteit deze delicate materie te benaderen. Dat geldt voor mij, maar dat geldt ook voor ieder van ons. Wij mogen ons niet laten leiden door bepaalde particuliere gevallen om daaromtrent een oordeel in algemene zin uit te spreken.

Mijnheer Seeuws, u hebt trouwens gezegd dat u met openheid en zonder overdrijving deze problematiek bekijkt.

Ik neem aan dat zulks ook inhoudt dat u in geen enkel opzicht de demagogische toer wil opgaan. Enkele dingen in uw betoog hebben mij echter in het bijzonder getroffen. U betwist in feite niet dat de regularisatie moet worden verwezenlijkt via een wetsontwerp en u verwijst hierbij trouwens naar vroegere wetsontwerpen ter zake. Aldus erkent u meteen de mogelijkheid, zoniet de noodzaak, deze kwestie langs wetgevende weg te regelen. Het verwonderde mij u te horen zeggen dat deze aangelegenheid niet werd geregeld met volmachtbesluiten, maar dat een beroep werd gedaan op het Parlement. Ik veronderstel dat dit niet moet worden begrepen als zou u wensen dat dit bij volmacht zou worden geregeld. U bracht ook hulde aan een gewezen collega. Deze late erkenning wil ik nu buiten beschouwing laten.

De kern van uw betoog was, dat men in de eerste plaats de omvang van het werk moet kennen om daarop de personeelsformatie te enten. U weet dat thans een studie wordt gemaakt over de behoeften en dat wordt nagegaan hoe deze kunnen worden aangepast aan de budgettaire mogelijkheden. Bepaalde wettelijke beschikkingen dienen, in overleg met de Schoolpactcommissie, opnieuw te worden onderzocht. De extra-dotatie 1973-1982 is uitgeput. De Schoolpactcommissie moet nu nagaan welke mogelijkheden er bestaan voor deze en andere fondsen.

Ik kan u in elk geval zeggen dat, op basis van mijn reële, zij het beperkte ervaring met het Gebouwenfonds, ik tot de vaststelling ben gekomen dat men met minder centen en met minder personeel meer en beter kan bouwen dan in het verleden het geval was.

De heer Seeuws. — Dat hebben we altijd gezegd.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Dit heb ik in alle objectiviteit vastgesteld. Indien u dat wenst, wil ik daar gedetailleerd op terugkomen.

De heer Van In. — Een studie bureau!

De heer Coens, minister van Onderwijs. — U heeft ter zake amendementen ingediend en, zoals ik trouwens in de commissie reeds heb gezegd, vraag ik ook aan de Senaat deze niet te willen

aanvaarden. Deze amendementen beogen een degradatie van bepaalde personen; wat de goede werking van de fondsen vanzelfsprekend niet zal bevorderen en nog meer sociale onrechtvaardigheden in het leven zal roepen.

De heer Noerens heeft zijn persoonlijk standpunt ter zake uitvoerig toegelicht en tevens, als verslaggever, nauwkeurig verslag uitgebracht over de bespreking van de diverse opmerkingen die in de commissie werden gemaakt. Hij was van oordeel dat men hier geen precedent mocht scheppen. Uit mijn inleidende uiteenzetting zal u begrepen hebben dat dit helemaal niet in mijn bedoeling ligt, integendeel.

Mevrouw Maes heeft de historiek geschetst van dit wetsontwerp, waarbij zij heeft gesproken over een wantoestand en tevens verwezen heeft naar andere feiten en geruchten die verschenen in de krant aangaande deze en gelijk aardige materies.

De kranten hebben een belangrijke functie in onze democratie, niet in het minst als signaalgever van dingen die onverantwoord zijn. Wij, leden van de wetgevende en van de uitvoerende macht, moeten onze taak naar behoren vervullen, weliswaar — en dit is een persoonlijke appreciatie — in de mate van het wenselijke, rekening houdend met wat de kranten schrijven. Tussen haakjes zou ik er toch wel op willen wijzen dat wij ons niet te veel mogen laten leiden door de media. Dit geldt misschien nog meer voor de uitvoerende dan voor de wetgevende macht.

Wij staan hier voor een onaangename opdracht. Ook u, mevrouw Maes, heeft, zoals alle sprekers trouwens, in uw uiteenzetting blijk gegeven van een grote sociale bekommerning. Een beroep op de moraal heeft echter vele uitzichten, ook de volgende: Willen wij bepaalde wantoestanden opheffen, dan moeten wij samen een einde maken aan de hypocrisie en de moed hebben om een aantal maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn.

De heer De Bondt heeft in zijn uiteenzetting fundamentele richtlijnen en uitgangspunten gegeven die waarschijnlijk een aanpak ten gronde betekenen van bepaalde wantoestanden. Ik spreek mij daarover niet uit. Dit is een zaak waarover het Parlement en de regering zich moeten beramen. Het is duidelijk de moeite waard deze suggestie te onderzoeken.

De heer Van In. — Een vlucht naar voren!

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Ik heb niet de gewoonte te vluchten, maar ook niet aan de demagogie te doen. Dit was ook zeker niet het geval voor mevrouw Van Puymbroeck, die gesproken heeft over de draagwijdte en de algemene betekenis van de politieke benoemingen en gepleit voor een normale werking van het Vast Wervingssecretariaat. Ik vraag trouwens ook niets liever. De hele werking van de overheidsdiensten dient te worden gesaneerd. Dat heeft zeer vele aspecten. Men kan hier een hele discussie voeren over het politiek dienstbetoon. Weinigen onder ons doen daaraan niet mee. Men stelt vast dat wij leven in een samenleving die voor een groot deel verzuild is en dit is ongetwijfeld een essentiële oorzaak van deze problematiek. Het is nu niet mogelijk daarop ten gronde in te gaan en het is nog veel moeilijker, daarvoor een oplossing te geven.

De heer Vandezande, als bekend jurist, heeft de ontleding gemaakt van voorgaande situaties die min of meer analoog zijn, al ben ik het met hem eens dat elk geval afzonderlijk en volgens de eigen omstandigheden moet worden bekeken. Toch vind ik, mijnheer Vandezande, dat de suggestie die collega Fernand De Bondt heeft gemaakt omtrent de werkingsmogelijkheden van de Raad van State, verder zou moeten worden bestudeerd.

De heer Vandezande. — In een rechtsstaat!

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Uit de citaten die u hebt voorgelezen, heb ik onder andere begrepen dat het opperste gezag in onze rechtsstaat moet zijn en blijven de democratische volksvertegenwoordiging. Het is aan haar uitspraak te doen over om het even welke kwestie, ook over een delicate kwestie als deze.

De heer Vandezande. — Dan hebt u het slecht begrepen.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Dan moeten wij onze documenten uitwisselen. Het loont echt de moeite en ik ben daartoe graag bereid.

Ik dank de heer De Bondt voor het standpunt dat hij heeft ingenomen en voor de bemoedigende woorden die hij aan ons adres heeft gericht. Het vraagt veel moed om met dit wetsontwerp naar het Parlement te komen; er zijn aangename opdrachten dan deze. Ik erken ten volle de zware problematiek die eraan ten grondslag ligt, maar ik kan niet langer deze situatie ongemoeid laten en hypocriet verder laten begaan. Daaraan doe ik niet mee. Ik wens mijn

verantwoordelijkheid ten volle op mij te nemen. Het Parlement moet zich ter zake uitspreken.

De heer De Bondt. — Zeer goed.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Ik wens te besluiten. Het Parlement wordt gevraagd een uitspraak te doen over een delicate materie. Dat mag niet worden gedaan op basis van geruchten, maar met respect voor elke individuele situatie. Ikzelf ben hierbij niet rechtstreeks betrokken. Ik bekleed slechts sinds veertien maanden het ambt van minister van Onderwijs. Ik heb daarbij veel geleerd ook met betrekking tot de goede werking van die fondsen en de situatie van het personeel ter zake. In elk geval heb ik niemand benoemd of bevorderd. Ik heb in alle duidelijkheid gezegd hoe ik de reductie zie van deze fondsen en ik heb uitleg gegeven over de oprichting van het Waarborgfonds, gezegd hoe beperkt het zal zijn en dat de normale procedure zal worden toegepast. Dit zal dan mijn verantwoordelijkheid in deze materie zijn.

Met u allen hebben wij aandacht, hart en zorg voor de persoonlijke situatie van de personeelsleden in de fondsen. Wij willen ook de goede werking van deze fondsen bevorderen. Een van de essentiële elementen is bovendien de rechtszekerheid van het betrokken personeel. Deze fondsen hebben een heel voorname rol te vervullen in de onderwijsverstrekking in ons land, wat de beide gemeenschappen betreft.

Dames en heren, u zal straks worden gevraagd zich uit te spreken over dit wetsonderwerp. Wij hebben geprobeerd in alle duidelijkheid en openheid deze problematiek tegemoet te treden. Wij zijn ons, evenals u, bewust van het delicaat karakter ervan. Laten wij de moed van onze overtuiging hebben en oog hebben voor de regularisatie van een toestand die nu reeds te lang aansleept, zowat acht jaar. Ik ben bereid mijn verantwoordelijkheid op mij te nemen; ik ben ervan overtuigd dat u dit ook zal doen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Tromont, ministre.

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Monsieur le Président, chers collègues, je voudrais tout d'abord exprimer mes remerciements à l'égard du rapporteur pour la qualité du rapport tant écrit que verbal qu'il a bien voulu fournir à notre commission de l'Enseignement et à cette assemblée.

Je ne referai pas, en débutant mon exposé, l'historique des problèmes relatifs aux différents fonds des bâtiments scolaires parce que plusieurs des intervenants à cette tribune, tout à l'heure, ont pris la sage précaution de rappeler les événements qui ont marqué, mais aussi perturbé à de nombreuses reprises, la création et la vie des différents fonds des bâtiments scolaires.

Je partirai du moment où un arrêté royal fixant le statut et le cadre du Fonds des bâtiments scolaires fut pris, en date du 13 janvier 1975. A l'article 7 de cet arrêté, il était prévu un système de primo-nominations par l'affectation, le changement de grade ou la promotion des agents repris de l'ancien fonds ou par le recrutement d'autres personnes, et ce pendant une période de six mois.

A cet effet, le ministre pouvait déroger à certaines clauses du statut du personnel de l'Etat. Sur base de cet article, il fut procédé pendant la période de six mois débutant le 25 janvier 1975, à une série de promotions et de nominations.

Par son arrêt n° 18621 du 13 décembre 1977 — on l'a également rappelé à cette tribune tout à l'heure — la chambre francophone du Conseil d'Etat a annulé l'article 7 de l'arrêté royal précité parce qu'elle jugeait que le fait de priver des agents du bénéfice des dispositions essentielles de leur statut pendant six mois équivalait à violer l'article 19, § 6, b, de la loi du 11 juillet 1973 par méconnaissance des droits acquis. Par cette annulation, la base juridique des recrutements et des promotions des agents francophones et néerlandophones effectués pendant la période allant du 25 janvier au 25 juillet 1975 venait à disparaître.

Dans leurs arrêts portant sur les recours formés contre les agents nommés ou promus sur base de l'article 7, les chambres francophone et néerlandophone du Conseil d'Etat ont adopté — vous l'avez souligné tout à l'heure, mes chers collègues — des points de vue totalement différents.

La chambre francophone a instruit chaque cas séparément, n'annulant que les décisions relatives aux agents qui avaient vu en outre leur nomination ou promotion querellée devant le Conseil d'Etat par un recours individuel d'un autre agent déjà en place avant les nominations et promotions de 1975.

Quant à la chambre néerlandophone, elle a annulé toutes les nominations et promotions faites sur base de l'article 7, qu'elles

soient en outre attaquées individuellement ou non. En effet, selon cette chambre du Conseil d'Etat, les nominations et promotions attaquées doivent être censées avoir perdu leur force matérielle *ab initio*, c'est-à-dire depuis l'annulation de l'article 7 de l'arrêté royal du 13 janvier 1975.

Devant cette situation juridique et les problèmes humains posés pour une série d'agents qui étaient en place depuis plusieurs années déjà au Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et au Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux, il a été décidé de proposer à votre assemblée et, après votre approbation, à la Chambre, l'adoption d'une série de mesures que les intervenants, dans le débat, ont suggéré de soutenir ou de ne pas soutenir.

J'insiste tout particulièrement sur le fait que le présent projet de loi vise uniquement à prendre certaines mesures humanitaires à l'égard des agents dont la nomination ou la promotion est querellée devant le Conseil d'Etat, ainsi que — et personne ne s'en est plaint — le bon fonctionnement futur du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux.

Il est bon de savoir aussi que le comité général de consultation syndicale ...

M. Hismans. — Départemental!

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — ... a émis, le 30 juin 1982, un avis favorable au présent projet de loi. Celui-ci tend donc à mettre fin à l'insécurité juridique manifeste qui existe pour un certain nombre d'agents du Fonds des bâtiments scolaires, tels que je les ai définis tout à l'heure.

Je tiens à préciser aussi que le nombre d'agents concernés par ce projet est de trente-deux, comme il fut déjà dit à cette tribune.

Je n'aborderai pas ici la question de l'impact budgétaire — on en a également parlé tout à l'heure, peut-être en en tirant des contre-arguments pour la défense du projet — mais il n'empêche qu'il existe une grande différence, quant à cet impact budgétaire, entre la régularisation des nominations et promotions de 1975 et la régularisation des promotions de 1974. La régularisation des nominations et promotions de 1975 entraîne en effet un impact budgétaire dérisoire.

Autre différence entre la régularisation des promotions de 1974 et la régularisation des promotions et nominations de 1975: les promotions de 1974, ne l'oublions pas, ont été faites en période d'affaires courantes, sans qu'aucune procédure légale n'existe. Ainsi, il y avait ni statut, ni cadre, ni consultation du comité général de consultation syndicale.

En outre, ce n'est pas parce que certains agents ayant recouru au Conseil d'Etat ont recouvré leur promotion, que celle-ci était pour autant intrinsèquement légale.

M. Hismans. — Cette dernière phrase est quelque peu comique, monsieur le ministre.

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Pas tout à fait.

M. Hismans. — Le Conseil d'Etat a reconnu ces promotions comme légales et vous dites qu'elles ne le sont pas!

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Le Conseil d'Etat a reconnu la nullité de l'acte annulant les promotions.

Ceci s'explique par le fait que les deux arrêtés royaux de retrait de ces promotions, qui datent du 12 avril 1974, dont l'un est relatif aux agents du niveau I tandis que l'autre concerne les agents des niveaux inférieurs, arrêtés signés par le Premier ministre, le ministre de la Fonction publique et le ministre du Budget de l'époque, étaient entachés d'illégalité.

Ainsi, le Premier ministre n'avait pas, semble-t-il, le pouvoir de retirer les promotions, même illégales, de 1974.

De ce fait, les agents promus, qui s'étaient vu retirer leur promotion et qui ont introduit un recours devant le Conseil d'Etat contre l'arrêté royal de retrait, en soutenant que celui-ci était contraire au droit administratif et, plus particulièrement, à la théorie de retrait d'un acte illégal, ont vu leur promotion être confirmée.

En effet, le droit administratif veut que seul l'auteur d'un acte illégal ait le pouvoir de retirer lui-même cet acte et ce dans un délai limité après la prise dudit acte illégal.

De ce fait, seul le ministre de l'Education nationale de l'époque avait le pouvoir éventuel de retirer les promotions illégales qu'il avait octroyées.

L'autorité supérieure peut, certes, se substituer à l'auteur de l'acte illégal pour le retirer. Mais dans le cas présent, le Premier ministre de

l'époque, pour qui j'ai d'ailleurs le plus profond respect — tout comme vous, je suppose — ne peut être considéré comme le supérieur hiérarchique d'un ministre, mais simplement comme le *primus inter pares*.

Ce fut donc la thèse soutenue par le Conseil d'Etat, ce qui a permis à ceux qui avaient introduit un recours sur cette base de recouvrer leur promotion. Les arrêtés ministériels de promotion de 1974 étaient donc illégaux, mais les arrêtés royaux de retrait pris par le Premier ministre l'étaient aussi. Nous baignons donc ici en pleine illégalité.

La deuxième observation que je voudrais faire à ce propos — parce que j'ai suivi tout à l'heure à la lettre le raisonnement de M. Goossens — concerne les promotions et nominations de 1975. Contrairement à celles de 1974, un statut et un cadre existaient, prévus par l'arrêté royal du 13 janvier 1975. Ils existent d'ailleurs toujours, car ni l'un ni l'autre n'ont été annulés par le Conseil d'Etat. Seul l'article 7 du statut permettant de réaliser notamment des nominations et des promotions durant un délai de six mois a été annulé le 13 décembre 1977 par le Conseil d'Etat.

M. Hismans. — Donc, ces promotions étaient illégales.

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Vous ai-je dit le contraire?

M. Hismans. — Non, mais je le souligne.

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Je vous ai dit aussi que tous les arrêtés concernés, y compris les arrêtés royaux de retrait pris par le Premier ministre, étaient illégaux. Le Conseil d'Etat l'a reconnu.

L'article 7 du statut n'a pas été annulé pour excès de pouvoir, comme certains l'ont peut-être affirmé, mais parce qu'il était contraire à l'article 19, paragraphe 6, de la loi du 11 juillet 1973, car il méconnaissait les droits acquis du personnel déjà en place.

Enfin, je voudrais ajouter que c'est le Conseil des ministres du 19 mai 1982 qui a fixé le 1er mai 1982 comme date limite pour la régularisation de promotions ou des nominations. C'est à propos de cette date que M. Hismans s'est interrogé devant moi.

Le paragraphe 2 du projet de loi concerne une bonne dizaine d'agents dont quatre ont vu leur promotion querellée devant le Conseil d'Etat. Ces promotions ont été faites à des places vacantes dans le cadre actuel des fonds et selon une procédure tout à fait régulière, je le souligne. Ces agents promus sont des agents qui n'ont pas vu leur nomination ou promotion querellée en 1975. Et je crois avoir permis à tous les membres de la commission de l'Education nationale du Sénat de vérifier toutes les promotions, puisque mon collègue M. Coens et moi-même avons mis à leur disposition toutes les données relatives à l'ensemble du cadre concerné par le projet de loi, et même au-delà, puisque nous y avons joint le noms, les fonctions, les titres, la date d'entrée en fonction, etc.

Comme les recours introduits contre les quatre agents promus sur les dix concernés sont basés notamment sur l'annulation, par le Conseil d'Etat, de l'article 7 du statut de 1975, il est apparu logique, en bonne justice, de régulariser aussi les promotions futures d'agents qui n'avaient pas vu leur nomination ou leur promotion querellées en 1975.

Une deuxième question posée par M. Hismans découle certainement de sa connaissance précise du Fonds des bâtiments scolaires de l'administration provinciale du Hainaut. Il s'étonne de la masse de fonctions supérieures — puisque j'invoque un argument budgétaire — que j'aurais pu éliminer.

Si je suis son raisonnement, j'aurais supprimé des fonctions supérieures au détriment de certaines personnes pour en faire bénéficier d'autres.

M. Hismans. — Exactement!

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Dans ce domaine, je voudrais lui dire que les fonctions supérieures accordées antérieurement par mes prédécesseurs ont toutes été respectées et reconfirmées, c'est-à-dire prolongées tous les six mois, comme il se doit d'ailleurs.

Un cas, deux au maximum — je puis vous donner une réponse précise dans l'heure — ont dans le Hainaut, appelé des modifications dans l'octroi des fonctions supérieures.

Ainsi, certains de mes prédécesseurs avaient créé, m'a-t-il semblé au moment de prendre ma décision, des injustices flagrantes en accordant des fonctions supérieures à des agents qui n'avaient pas réussi l'examen correspondant à celles-ci, alors que d'autres agents, ayant réussi l'examen, ne pouvaient pas les occuper par défaut d'emploi.

A part ce ou ces deux cas, toutes les fonctions supérieures ont été respectées et reconduites.

Enfin, monsieur le Président, je voudrais conclure pratiquement dans le même sens que mon collègue, M. Coens. Ce projet de loi ne me permettra ni une nomination ni une promotion supplémentaires aux Fonds des bâtiments scolaires mais, même si tel était le cas, je ne le ferais pas dans les circonstances budgétaires actuelles. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb zoeven in mijn betoog verklaard dat de secretaris van het Vast Wervingssecretariaat ook in de commissie-Dekens zitting zou hebben namens de CVP. Naar het schijnt zou ik zijn voortgegaan op een verkeerde inlichting. Indien dat het geval mocht zijn, wil ik graag mijn bewering intrekken en mij verontschuldigen. Ik heb die inlichting gekregen van iemand die mij nog nooit verkeerde informatie heeft gegeven en heb mij daarop te goeder trouw gebaseerd.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, collega's, het is niet mijn gewoonte naar aanleiding van de bespreking van een ontwerp op de tribune terug te komen na de uiteenzetting van verschillende collega's, die belangstelling hebben voor dit zeer belangrijk dossier, en na het antwoord van de beide ministers. Ik vraag u hieromtrent een uitzondering toe te staan, wat trouwens gebruikelijk is in de Senaat, omdat het mij belangrijk genoeg lijkt op een aantal facetten te wijzen en nadere informatie te verstrekken.

Onze collega en rapporteur, de heer Noerens, die ik wens te danken voor zijn verslag, heeft als eerste gesproken in zijn persoonlijke uiteenzetting over het specifieke feit van de eerste benoemingen. Dit is één van de problemen die aan dit dossier zijn verbonden. Ging het wel over eerste benoemingen daar waar men het heeft over de benoemingen in 1975? Het ging hier in feite over de vaststelling van een kader betreffende een bestaande dienst, terwijl er eerste benoemingen waren gebeurd in 1973. Ik zal daarop nog terugkomen.

Wat mij ook is opgevallen, is het betoog van mevrouw Nelly Maes die wij als temperamentvol kennen en die voornamelijk het accent heeft gelegd op de politieke onafschotenheid. Zij heeft hier de kans aangegrepen om te spreken over de traditionele partijen, met uitzondering van de Volksunie, daar zij zich misschien niet voelt als behorend tot een traditionele partij.

Ik heb de gelegenheid gehad, te doen opmerken dat het hier gaat om een misverstand — voor sommigen misschien iets meer dan dat — indien men zaken vergelijkt die niet te vergelijken zijn. De meesten onder ons, dat hoop ik althans, zijn gewonnen voor politiek fatsoen en in de grond gekant tegen wat men, in negatieve termen, politieke benoemingen noemt. Maar dan moet men ook de objectiviteit hebben, indien men vergelijkt, de vergelijking correct door te trekken.

In 1973, ging het inderdaad om eerste benoemingen van mensen die overkwamen van andere fondsen. Het betrof, ten eerste, personeelsleden die wel over het vereiste diploma beschikten, ten tweede, personeelsleden die geslaagd waren voor een toelatingsexamen, ten derde, tijdelijke personeelsleden die meer dan tien, vijftien en twintig jaar dienstervaring hadden.

Het ging over ongeveer 250 aangestelden die er moesten voor zorgen dat het toenmalig programma van het Scholenfonds kon worden uitgevoerd.

Men heeft gesproken van benoemingen in 1974 en alles over dezelfde kam geschoren. Er kan gediscussieerd worden over de gevolgd methode maar het ging hier over tijdelijke, hogere functies waartegen door sommigen hoger beroep werd aangetekend bij de Raad van State. De Raad van State heeft dat beroep niet aanvaard.

Dan waren er de fameuze benoemingen van 1975 bij het opstellen van een nieuw kader en waarbij het ging over, zoals reeds werd

gezegd, aanstellingen, benoemingen, bevorderingen enzovoort, van 500 personeelsleden. De kern van het probleem waarmee wij te worstelen hebben, ligt uiteraard daar. Al die zaken kunnen niet op dezelfde leest worden geschoid.

Ik moge nog een opmerking maken over de persvrijheid. Uit mijn mond zult u nooit horen dat de persvrijheid in welke zin ook moet worden beknot. Ik betreur alleen dat over een materie die delicaat is en die over personen gaat in de kranten onvolledige en dus onjuiste zaken worden geschreven. Dat is een gevaarlijke werkwijze maar daar zal ik nu niet over uitweiden.

Onze inderdaad «goede» collega, mevrouw Van Puymbroeck, wil ik het volgende zeggen. Zij heeft in haar uiteenzetting doorgetrokken: politieke benoemingen en politiek of sociaal dienstbetoon. Ik vind dat een beetje jammer. De jongste tijd is daar heel wat om te doen geweest. Ook de pers heeft zich met die aangelegenheden ingelaten. Ik vind het jammer dat ook wij ons laten leiden tot een miskenning van het sociaal dienstbetoon in de zin zoals wij dat interpreteren. Ik wil daarover slechts twee opmerkingen maken. Mijn nog vrij jonge ervaring — een vijftal jaren — als parlements lid, heeft mij via een eerlijk, zelf verleende sociaal dienstbetoon zeer veel dingen laten ontdekken waarmee de gewone burger worstelt. Dat is vaak nuttig gebleken bij de behandeling van wetsontwerpen en wetsvoorstellen. Via het dienstbetoon, krijgt men een inzicht in de problematiek die bij de mensen bestaat.

De heer Vangeel. — Zeer juist!

De heer Seeuws. — Het sociaal dienstbetoon is, wanneer men het eerlijk doet, als eerste hulp bij ongevallen. Velen van ons zullen hebben ervaren dat vele burgers met het hoofd tegen de muur lopen wanneer zij op zoek zijn naar hun rechten en naar hun administratieve verplichtingen. Ook daar kan een goed opgezet sociaal dienstbetoon oplossingen geven. Ik heb het uiteraard niet over politieke inmenging bij benoemingen en dies meer.

Ik wenste die overweging even te maken omdat de opmerking van mevrouw Van Puymbroeck mij persoonlijk heeft getroffen.

De heer De Bondt feliciteerde onder meer CVP-minister Coens die het eindelijk heeft aangedurfd om het varkentje te wassen waar wij al zo lang mee zitten. Ik moet eraan herinneren dat het altijd in de CVP-fractie was dat men zich heeft verzet tegen een redelijke oplossing, dat door een eminent lid van de CVP-fractie herhaaldelijk werd voorgesteld wat hier hernomen werd door de CVP-minister, zonder rekening te houden met wat is voorafgegaan en met de problemen van de vroegere benoemingen van de «oud-fondsen».

Wat betreft het voorstel van de heer De Bondt in verband met artikel 3 van ons amendement, om een consensus te vinden, kunnen wij dit onderdeel niet losmaken van het geheel van ons amendement.

Ik besluit met een aantal algemene opmerkingen.

Minister Tromont heeft zoeven gesproken over het akkoord van de syndicale raad van advies. Ik zou het niet gezegd hebben, mijnheer Tromont, indien u er niet zou over gesproken hebben, maar dit akkoord is voor zoverre mij bekend, goedgekeurd met zeven stemmen vóór, vijf tegen en twee onthoudingen. Geef toe dat dit een nipte meerderheid is die betwistbaar kan zijn.

Ik vrees ook dat er met twee maten en twee gewichten zou kunnen worden gewerkt. Ik verneem de jongste dagen dat er in de Regie der Gebouwen afdankingen gebeuren. Ik weet dat inzake het dossier de vergelijking niet helemaal opgaat, maar daar is men blijkbaar bezig, personen die uit andere departementen komen, en daar al of niet met een bevordering ter beschikking waren gesteld, terug naar hun departement te zenden, eventueel in een lagere functie op hun vroeger niveau.

De heer Windels. — Dat is juist.

De heer Seeuws. — Als laatste opmerking wil ik nog zeggen dat het ontwerp voor ons niet enkel een onrechtvaardigheid behelst voor degenen die bij het fonds hebben gewerkt maar ook dat u, dat is misschien onvoldoende onderstreept, deze onrechtvaardigheid verder zet. Immers, wanneer het fonds, zoals de minister bevestigt, moet worden afgeslankt, maar er eerst een regularisatie gebeurt, dan is het duidelijk dat niet alleen binnen het fonds maar ook in de andere departementen, waar deze personen naartoe zullen worden gemuteerd, nieuwe onrechtvaardigheden ontstaan. Immers, de betrokkenen komen in de nieuwe departementen binnen met hun huidige betwistbaar niveau. Zij zullen dus nieuwe problemen scheppen voor degenen die daar reeds lange dienstjaren achter de rug hebben en die door de nieuwkomers zullen worden gehinderd.

De minister pleit onschuldig. U is geprezen door de heer De Bondt voor uw moed om eindelijk dit varkentje te wassen. U doet het evenwel op de voor ons onaanvaardbare manier door gewoon het CVP-voorstel tot regulariseren zonder onderscheid en zonder te kijken naar de nieuwe onrechtvaardigheden die worden geschapen, te aanvaarden. Dat is natuurlijk, gebruik makend van de meerderheid, de meest eenvoudige weg.

Wij vragen geen afdankingen. U heeft dat woord gebruikt. Niemand van ons heeft erover gesproken, ook niet in ons eerste amendement dat wij in de commissie hadden ingediend. Er is slechts gesproken van terugplaatsingen.

Wij vragen de bescherming van de rechten van de rechtmatig aangenomen ambtenaren.

Ik wil dus voor een laatste keer, indien u het mij toestaat, een beroep doen op de meerderheid, zij het niet de traditionele meerderheid, die in deze Senaat zou moeten ontstaan om onze amendementen te onderschrijven of om vast te stellen, dat is misschien ook niet gebruikelijk maar de minister kan het, dat er hier een aantal belangrijke elementen zijn aan het licht gekomen die wellicht een nieuwe bespreking in de bevoegde commissie zullen toelaten.

Zo neen, dat is mijn laatste woord, vrees ik dat de meerderheid in deze Senaat een grove onrechtvaardigheid zal begaan tegenover alle ambtenaren en niet alleen tegenover deze van het fonds, nu en in de toekomst. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé:

Enig artikel. § 1. De tijdens de periode van 25 januari tot 25 juli 1975 in uitvoering van het koninklijk besluit van 13 januari 1975 tot vaststelling van het statuut van het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen, getroffen ministeriële besluiten, houdende aanwerving, diensaanwijzing, verandering van graad en bevordering van personeelsleden in het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en in het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen, worden onthouden van de nietigheid die ze aantast.

§ 2. De personeelsleden worden bevestigd in de graad waarin zij benoemd werden of die zij tengevolge van een latere verandering van graad of een bevordering vóór 1 mei 1982 hebben verkregen.

§ 3. Voormelde besluiten hebben volkomen uitwerking met ingang van de desbetreffende datum vermeld in elk ministerieel besluit.

§ 4. De toepassing van dit artikel zal nochtans geen aanleiding geven tot terugvorderingen.

Article unique. § 1er. Les arrêtés ministériels couvrant la période du 25 janvier au 25 juillet 1975, pris en exécution de l'arrêté royal du 13 janvier 1975, fixant le statut du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux, concernant le recrutement, l'affectation, le changement de grade et la promotion des membres du personnel faisant partie du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux, recouvrent leur pleine légalité et sont donc relevés de la nullité qui les affectait.

§ 2. Les membres du personnel sont confirmés dans le grade dans lequel ils ont été nommés ou qu'ils ont obtenu ultérieurement à ces arrêtés, à la suite d'un changement de grade ou d'une promotion et ce avant le 1er mai 1982.

§ 3. Les arrêtés précités sont intégralement d'application à partir de la date fixée par chaque arrêté ministériel.

§ 4. L'application du présent article ne pourra pas entraîner des remboursements dans le chef des agents.

Bij dit artikel stelt de heer Seeuws c.s. volgend amendement voor:

Dit artikel te vervangen als volgt:

«Art. 1. § 1. De personeelsleden die bij de ministeriële besluiten genomen in uitvoering van artikel 7 van het koninklijk besluit van 13 januari 1975 tot vaststelling van het statuut van het personeel van het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen benoemd werden en wier aanwerving, bevordering of verandering van graad het voorwerp uitmaakte van een vernietigingsarrest, of wier benoeming onwerkzaam is geworden, worden vast benoemd in de graad die zij op 1 januari 1983 voorlopig bekleedden.

§ 2. De benoemingen bedoeld in § 1 van dit artikel hebben uitwerking op de datum van de inwerkingtreding van deze wet.

§ 3. De graad-, niveau- en dienstanciënniteit, die de voornoemde personeelsleden vóór de inwerkingtreding van deze wet voorlopig verworven hebben, blijven zij voor de vaststelling van de geldelijke loopbaan behouden.

Art. 2. Worden in vast verband benoemd, de personeelsleden die in 1975 in een vacante betrekking werden aangeworven en die wegens miskenning van de voorwaarden bepaald in artikel 16, paragraaf 1, 5°, van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het rijkspersoneel niet werden benoemd.

Art. 3. De personeelsleden, die bij de ministeriële besluiten, genomen in uitvoering van het koninklijk besluit van 13 januari 1975 in een lagere graad benoemd werden dan die welke zij ingevolge de ministeriële besluiten van 14 januari 1974 bekleedden, worden benoemd in de graad die zij ingevolge laatstgenoemde besluiten bezetten.

De benoemingen bedoeld bij dit artikel hebben uitwerking vanaf de datum van de inwerkingtreding van deze wet.

De betrokken personeelsleden behouden hun geldelijke anciënniteit en de weddeschaal verbonden aan deze graad.

Art. 4. De personeelsleden bedoeld in de voorgaande artikelen en die vóór de datum van de inwerkingtreding van deze wet op pensioen gesteld werden, overleden zijn of eervol ontslag verkregen hebben, worden geacht vast benoemd te zijn op datum van hun benoeming of hun aanwerving vermeld in de desbetreffende ministeriële besluiten.

Art. 5. De toepassing van deze wet geeft geen aanleiding tot terugvordering van wedden of weddetoelagen.

Art. 6. Een ministerieel besluit tot vaststelling van een personeelsreglement voor de personeelsleden van het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen, Nederlandstalige sector, zal na de inwerkingtreding van deze wet uitgevaardigd worden.

Art. 7. In geval van mobiliteit van ambtswege, zullen de personeelsleden die in toepassing van artikel 7 van het koninklijk besluit van 13 januari 1975 tot vaststelling van het statuut van het personeel der fondsen in 1975 zijn aangeworven, bij voorrang overgeheveld worden.

Remplacer cet article par les dispositions suivantes :

« Article 1er. § 1er Les agents nommés par les arrêtés ministériels pris en exécution de l'article 7 de l'arrêté royal du 13 janvier 1975, fixant le statut du personnel du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et commerciaux et dont le recrutement, la promotion ou le changement de grade a fait l'objet d'un arrêt d'annulation, ou dont la nomination est devenue caduque, sont nommés à titre définitif dans le grade qui était provisoirement le leur au 1er janvier 1983.

§ 2. Les nominations visées au § 1er du présent article deviennent effectives à la date d'entrée en vigueur de la présente loi.

§ 3. Les agents précités conservent, pour l'établissement de leur carrière pécuniaire, l'ancienneté de grade, de niveau et de service qu'ils avaient acquise provisoirement avant l'entrée en vigueur de la présente loi.

Art. 2. Sont nommés à titre définitif les agents qui ont été recrutés en 1975 dans un emploi vacant et qui n'ont pas été nommés par suite du non-respect des conditions fixées à l'article 16, paragraphe 1er, 5°, de l'arrêté royal du 2 octobre 1937 portant le statut des agents de l'Etat.

Art. 3. Les agents nommés par les arrêtés ministériels pris en exécution de l'arrêté royal du 13 janvier 1975, à un grade inférieur à celui qui serait le leur en vertu des arrêtés ministériels du 14 janvier 1974, sont nommés au grade qu'ils avaient en vertu de ces derniers arrêtés.

Les nominations visées au présent article deviennent effectives à la date d'entrée en vigueur de la présente loi.

Les agents concernés conservent leur ancienneté pécuniaire et l'échelle barémique afférente à ce grade.

Art. 4. Les agents visés aux articles précédents et qui, avant la date d'entrée en vigueur de la présente loi, ont été admis à la retraite, sont décédés ou auxquels a été accordée démission honorable de leurs fonctions, sont censés avoir été nommés à titre définitif à la date de leur nomination ou de leur recrutement mentionnée dans les arrêtés ministériels y relatifs.

Art. 5. L'application de la présente loi ne donne pas lieu au remboursement de traitements ou de subventions-traitements.

Art. 6. Un arrêté ministériel fixant règlement du personnel pour les agents du Fonds de bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des

bâtiments scolaires provinciaux et communaux, secteur néerlandophone, sera pris après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Art. 7. En cas de mobilité d'office, les agents qui ont été recrutés en 1975 en application de l'article 7 de l'arrêté royal du 13 janvier 1975 fixant le statut du personnel des fonds, seront transférés par priorité.

Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Ik verwijs naar mijn uiteenzetting in de algemene bespreking, mijnheer de Voorzitter.

M. le Président. — MM. Pecriaux et Mouton proposent l'amendement que voici :

A. In dit artikel een § 2bis (nieuw) in te voegen, luidende :

« § 2bis. De personeelsleden van het Gebouwenfonds voor de rijksscholen en van het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen die in 1975 tijdens de periode van de eerste benoemingen waren aangeworven in bevorderingsgraden en wier aanwerving door de Raad van State werd vernietigd of nog aanhangig is, worden in vast verband benoemd in de aanwervingsgraad van hetzelfde niveau als hun vernietigde graad. »

B. In § 2 van hetzelfde artikel te doen vervallen, de woorden « waarin zij benoemd werden of ».

A. A cet article, insérer un § 2bis (nouveau), libellé comme suite :

« § 2bis. Les membres du personnel du Fonds des bâtiments scolaires de l'Etat et du Fonds des bâtiments scolaires provinciaux et communaux, qui avaient été recrutés à des grades de promotion en 1975, pendant la période des primo-nominations et dont le recrutement a été annulé par le Conseil d'Etat, ou est en instance, sont nommés à titre définitif au grade de recrutement du même niveau que leur grade annulé. »

B. Au § 2 du même article, supprimer les mots « dans lequel ils ont été nommés ou ».

Cette amendement est-il appuyé? (Plus de deux membres se lèvent.)

L'amendement étant régulièrement appuyé, il fera partie de la discussion.

La parole est à M. Hismans.

M. Hismans. — MM. Pecriaux et Mouton se réfèrent à la justification de leur amendement, monsieur le Président.

M. le Président. — Je propose au Sénat de se prononcer demain sur les amendements ainsi que sur l'article unique.

Ik stel de Senaat voor, morgen te stemmen over de amendementen en over het enig artikel. (Instemming.)

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN PENSIOENEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN PENSIOENEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1982

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES PENSIONS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DES PENSIONS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1982

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van Pensioenen.

Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs du budget des Pensions.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Vandenabeele, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, uw commissie voor de Financiën heeft een grondige bespreking gewijd aan de begroting van de Pensioenen en de ermee samenhangende problemen.

Deze begroting bedraagt 164,5079 miljard frank waarvan ruim 64 miljard voor de sector van de overheid, ongeveer 17 miljard voor de oorlogspensioenen en bijna 83,5 miljard voor de sociale pensioenen.

Deze cijfers geven alleen het staatsaandeel in de pensioenen weer, want de globale last van de pensioenen wordt voor 1983 begroot op 462 miljard frank.

De staatsbegroting van Pensioenen komt in orde van belangrijkheid op de tweede plaats, onmiddellijk na deze van de Openbare Schuld. Zij neemt meer dan 10 pct. lopende staatsuitgaven in beslag. Het gaat trouwens ook om een twee miljoen pensioenen. Ik durf niet te zeggen dat het gaat om twee miljoen gepensioneerden, want sommige gepensioneerden genieten nog steeds twee pensioenen.

20 pct. van onze bevolking is trouwens meer dan 60 jaar.

Een begroting als deze, verdient bijgevolg ruime aandacht, zeker in een crisistijd en in een land met sterk wijzigende demografie.

De crisis heeft door de werkloosheid en de loonmatiging de inkomsten uit bijdragen sterk afgeremd. Voor 1983 alleen reeds worden de gevolgen daarvan op 24 miljard frank geraamd.

De samenstelling van onze bevolking evolueert verder naar een aangroei van de niet-actieve bevolking ten opzichte van een slechts matig groeiende actieve bevolking.

Daarvoor wordt de verhouding tussen beide steeds kleiner en de last voor de actieven steeds groter. Deze evolutie zal nog sterker worden in de eerstvolgende jaren, wanneer de geboortetijde jaren van na de eerste wereldoorlog aan de pensioenleeftijd gekomen zijn.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen, dat de last voor de Staat bestendig toeneemt en wel in sterke mate. De begroting voor 1983 is met 21,5 pct. gestegen.

Wel moet dit enigszins worden genuanceerd omdat er in 1982 een sterkere inbreng was uit het Fonds voor overlevingspensioenen. Maar zelfs als men daarmee rekening houdt, bedraagt de stijging meer dan 12 pct. en ligt dus merkbaar boven de gemiddelde stijging van de staatsuitgaven.

De grootste oorzaak van de stijging is de sector van de overheidspensioenen met 14 pct. Deze sector komt uiteraard uitsluitend ten laste van het Rijk en het aantal personeelsleden in openbare dienst is in de jongste jaren steeds in stijgende lijn gegaan.

Om de stijging van de uitgaven enigszins af te remmen, werden ook in 1982 diverse maatregelen getroffen, die uitvoerig in het gedrukte verslag werden opgenomen.

Deze maatregelen betekenen voor 1983 een vermindering van de lasten voor de begroting in de openbare sector met 9,4 miljard frank, in de sector van de zelfstandigen 123 miljoen frank en voor de werknemers 1,448 miljard frank. Dit bedrag van besparingen zal stijgen in de eerstvolgende jaren, omdat sommige maatregelen maar op termijn volledig effect hebben.

Nieuwe maatregelen werden door de staatssecretaris vooropgesteld. Ook deze maatregelen worden in het verslag uitvoerig vermeld. Het betreft onder meer een aantal hervormingen en harmonisatiemaatregelen in de openbare sector, een nieuwe programmering voor de oorlogspensioenen, een verhoging van het pensioen voor de kaders ingevolge het afschaffen van het plafond voor de bijdrage, een proportioneel pensioen voor de zelfstandigen, het optrekken met 5 pct. van het gewaarborgd inkomen, en enkele aanpassingen in de sector van de overzeese sociale zekerheid.

In de bespreking in de commissie werd veel aandacht besteed aan de financiering van de pensioenen voor de toekomst. Vooral de komende vijf jaar dreigen kritiek te worden. De staatssecretaris heeft in dat verband de cijfers voorgelegd van de ramingen der uitgaven tot 1987 tegen constante prijzen. Daaruit blijkt dat voor de overheidssector de lasten zullen stijgen tot 67,7 miljard of met 19,9 pct. Voor de werknemers is men uitgegaan van de vooruitzichten van het Planbureau inzake de evolutie van de loonmassa. Men komt aldus tot een tekort van 6,2 miljard frank in 1987. Voor de zelfstandigen geeft de raming een tekort van 1,4 miljard.

Daaruit blijkt ook telkens dat de getroffen maatregelen de lasten reeds sterk hebben afgeremd, maar dat ook nog nieuwe maatregelen zullen nodig zijn om deze tekorten te vermijden.

In het licht van de toekomst en de ongunstige vooruitzichten werden twijfels geuit over de mogelijkheid om de huidige stelsels in stand te houden. Daaraan werd de vraag gekoppeld of het niet beter ware de voordelen aan te passen aan de inkomsten en ze tot een haalbaar minimum te herleiden. De aanvulling van deze verminderde pensioenen zou dan kunnen steunen op aanvullende vrije verzekering. Andere leden betwijfelden of dit de oplossing kan brengen voor het gestelde probleem en verwijzen onder meer naar de hoge en niet te voorspellen herwaarderingscoëfficiënt die nodig is op de vroegste stortingen om een aanvaardbaar pensioen te waarborgen.

Bovendien is een stelsel van vrije verzekering moeilijker toegankelijk voor de laagste inkomens. Het vermindert trouwens ook de solidariteit, die hier zo noodzakelijk is om aanvaardbare pensioenen te kunnen uitkeren.

De staatssecretaris meende dat verbintenissen moeten worden nagekomen. Beperkingen zullen daarom moeten worden gezocht in selectieve maatregelen zonder wezenlijke rechten aan te tasten. De ervaring leert trouwens dat individuele aanvullende verzekering niet in de plaats kan komen van de wettelijke pensioenstelsels, zowel door het aantal mensen, die er een beroep op doen, als door de aard van de eraan verbonden voordelen.

Ruime aandacht werd in de commissie ook besteed aan het nieuwe stelsel van het brugrustpensioen, waarvan men vooral de financiële weerslag wenste te kennen. De staatssecretaris stelde, dat deze nieuwe regeling voor de betrokkenen voordeliger is dan het vroegere stelsel van de brugpensioenen. Het is immers een volledig en definitief pensioen, waarvan het bedrag trouwens meestal hoger is dan in de vroegere stelsels en dat betrokkenen nog een beperkte beroepsactiviteit toelaat. Ook voor de staatskas is dit nieuwe stelsel voordeliger en leidt het tot besparing.

Daarnaast werden nog verscheidene belangwekkende vragen en problemen gesteld van uiteenlopende aard over de harmonisering van de stelsels, de snellere afhandeling van de pensioenaanvragen, het overlevingspensioen voor de langstlevende echtgenoot, de pensioenleeftijd en andere. Ik meen evenwel daarvoor te mogen verwijzen naar het gedrukte verslag om niet al te veel tijd van de Senaat in beslag te nemen.

Uw commissie heeft na deze bespreking de begroting voor 1983 en de aanpassing voor 1982 goedgekeurd met 10 stemmen tegen 6.

Ik mag de Senaat derhalve voorstellen zich bij deze goedkeuring aan te sluiten. (*Applaus op verschillende banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Basecq.

M. Basecq. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, je tiens tout d'abord à remercier le rapporteur, M. Vandenaebroe, pour la qualité de son travail et de son exposé. Ensuite, en toute objectivité, je veux reconnaître que M. le ministre a fait de sérieux efforts pour nous présenter son budget dans les premières semaines de l'année et l'assortir de documents intéressants expliquant de façon détaillée l'évolution dudit budget.

En remerciant M. le ministre pour son souci de clarté et sa volonté d'informer le plus complètement possible chacun d'entre nous, je voudrais lui faire part d'une certaine crainte au moment où commence cette année 1983 qui pourrait être cruciale pour le régime des pensions et aussi l'ensemble de la sécurité sociale.

J'espère, en effet, que, contrairement à ce qui fut le cas l'an dernier pendant la période des pouvoirs spéciaux, le gouvernement ne mettra plus le Parlement « sur la touche » pour agir comme bon lui semble dans des matières aussi importantes que les pensions et la sécurité sociale. L'approbation de votre budget, monsieur le ministre, ne peut, en aucun cas, vous dispenser de tenir pleinement informé le Parlement et d'associer notre assemblée aux prises de décisions.

A la suite de la discussion en commission, je tiens à vous faire remarquer que des différences assez importantes existent entre des chiffres présentés au budget des Voies et Moyens et ceux qui figurent à votre budget. Il est curieux, voire inquiétant, de constater qu'en l'espace de quelques semaines, le montant des réductions est multiplié par quatre et passe de 206 millions à 857 millions.

C'est inquiétant pour nous, parlementaires, qui contrôlons votre gestion. Mais ce l'est surtout pour les allocataires sociaux dont l'existence dépend très souvent de la pension qui leur est servie car on ne nous fera pas croire que ces réductions supplémentaires seront obtenues par des modifications dans le fonctionnement de l'administration ou de simples réductions de charges administratives.

Je crois pouvoir dire au nom de mon groupe que le gouvernement a atteint une limite qu'il ne peut plus franchir car les pensionnés ont subi assez d'atteintes à leurs revenus. Ces atteintes ne viennent pas exclusivement du département des Pensions, mais résultent de la globalisation d'une série de mesures prises, par d'autres ministres également.

Est-il utile de rappeler qu'aux augmentations de cotisations dans le secteur public ou à l'instauration de nouvelles cotisations pour les prépensionnés s'ajoutent des tickets modérateurs majorés en assurance maladie-invalidité, et ce y compris pour les Vipo?

Est-il utile de rappeler que des modifications ont été apportées à la législation concernant l'activité professionnelle des veuves et que l'indemnité d'adaptation a été supprimée pour être dorénavant remplacée par une annuité?

Tous les pensionnés qui n'ont plus bénéficié de la prime de bien-être savent que leur pécule de vacances est, lui aussi, sévèrement limité. Une modification dans le système d'imposition des revenus des prépensionnés entraîne une aggravation considérable de la fiscalité directe.

Faut-il insister sur le fait que les pensions seront dorénavant soumises aux mêmes modalités d'indexation que les autres revenus?

Vous me direz que le gouvernement a décidé d'augmenter les minimums d'allocations sociales et d'existence. Vous savez très bien que ces augmentations sont insuffisantes car elles ne permettent même pas de réaliser, en faveur des intéressés, une opération blanche au regard du lissage de l'index.

De toutes ces mesures, les pensionnés et les prépensionnés vous ont déjà dit clairement qu'ils ne voulaient plus. Il faut remarquer que, jusqu'à il y a peu, le gouvernement en prenant de telles mesures s'attaquait à des individus isolés. Aujourd'hui, ces personnes, avec l'aide des organisations syndicales et particulièrement de la FGTB, se sont regroupées pour faire entendre leurs voix, et organiser la résistance à votre politique. On ne peut que les comprendre et les soutenir dans leurs actions, car elles aussi doivent subir l'inflation et les augmentations de prix que, malgré toutes ses promesses, le gouvernement ne parvient pas à limiter!

J'en reviens à l'analyse plus détaillée du budget pour vous faire remarquer qu'une différence négative de 900 millions subsiste entre le budget des Voies et Moyens et celui des Pensions. Il serait peut-être souhaitable que le ministre explique à notre assemblée ce qui s'est passé entre ces deux moments, celui du vote du budget des Voies et Moyens et celui de la discussion du budget des Pensions en ce début du mois de mars.

Le budget, tel qu'il est présenté, est flatteur pour le gouvernement. En effet, comme cela se fait dans tous les autres départements, les chiffres font apparaître que ce sont les charges des années antérieures qui grèvent le budget de cette année. Je me permettrai de faire remarquer au ministre que, depuis de nombreuses années, le portefeuille des Pensions est détenu par lui-même, un membre de son parti ou d'un autre parti de l'actuelle coalition gouvernementale.

D'autres sujets m'inquiètent à la lecture des chiffres budgétaires et du rapport de M. Vandenaeybeke. Je dis tout de suite que je ne veux pas ignorer les aspects démographiques et économiques qui influencent les coûts du régime des pensions.

Je poserai une première question au ministre. En supprimant le système de prépensions légales et en le remplaçant par le système — à tester pendant trois ans — de prépensions de retraite, quel est le montant des économies qui pourront être réalisées pour le régime? Quelle est la différence dans le revenu mensuel moyen des personnes ayant opté pour ces systèmes? Cette différence ne constitue-t-elle pas un frein au recours à ce nouveau système des prépensions de retraite, système qui, rappelons-le, est strictement volontaire?

Monsieur le ministre a-t-il prévu des mesures de contrôle suffisantes afin d'assurer que les jeunes chômeurs puisse remplacer les partants à la préretraite? Et enfin, si cela est possible, peut-on nous indiquer, après un mois de fonctionnement de la mesure, les résultats obtenus?

Si nous examinons le montant des subventions que l'Etat doit verser au régime des pensions sociales, nous devons constater une différence dans les chiffres remis par le ministre des Affaires sociales et le secrétaire d'Etat aux Pensions.

Comme nous le savons, en vertu de l'article 26 de la loi D'Hoore, l'intervention de l'Etat au régime des pensions est fixée à 20 p.c. des prestations du régime. Le secrétaire d'Etat estime les dépenses du régime à 247 600 millions, ce qui implique en subvention 20 p.c., soit 49 532 millions; soit une augmentation de 8,98 p.c.

Le ministre des Affaires sociales, sur la base vraisemblablement des chiffres des parastataux, dans un document remis à nos collègues de la Chambre, estime ces dépenses à 257 700 millions, ce qui impliquerait une subvention de 51 540 millions, soit près de 2 000 millions en plus que la subvention prévue.

Qu'en est-il exactement et à qui devons-nous nous fier? Il me semble que les chiffres de M. Dehaene faisant apparaître une progression de 13,6 p.c. sont plus proches de la réalité et permettraient aux organismes de réaliser leurs missions sans imposer de nouvelles restrictions aux bénéficiaires, compte tenu de l'épuisement des réserves. Nous attendons une réponse précise à cette question.

Je reste inquiet devant ce budget, car des crédits diminuent fortement, et notamment ceux qui résultent de la retenue sur les pensions relevant d'un régime prévoyant l'éméritat. Ces crédits passent de 50 millions à 6 millions, ce qui mérite de retenir l'intérêt.

Je reste inquiet pour les mouvements patriotiques. Sont-ils assurés de ce que le gouvernement remplira pleinement ses obligations à leur égard, car plus le temps passe et plus le nombre de victimes qui disparaissent augmente?

Je reste inquiet surtout pour toutes les pensionnées et tous les pensionnés car, dans votre déclaration gouvernementale, vous annoncez votre intention d'instaurer une pension de base identique pour tous. L'objectif à terme — dans combien de temps? — serait-il de transformer le régime des pensions en un régime d'assistance moins coûteux que certaines personnes privilégiées pourraient compléter en recourant aux services de compagnies privées d'assurances? La question a été soulevée à nouveau en commission. Nous avons toutefois refusé, depuis longtemps, cette privatisation de la sécurité sociale ou de l'une de ses branches: les pensions. Nous continuerons à la refuser et nous croyons pouvoir souligner, après la lecture du rapport intérimaire de la Commission royale de la sécurité sociale, que tous les participants à cette commission se sont exprimés pour le maintien du système actuel moyennant révision éventuelle de l'assiette de financement.

Même si ces objectifs de privatisation sont chers à d'aucuns, nous vous demandons, monsieur le ministre, de tenir compte des travaux de la Commission royale que le Parlement, à la quasi-unanimité, a créée par une loi de 1981.

Agir autrement serait, une fois de plus, démontrer que vous avez peu de considération pour notre assemblée et le Parlement.

Je conclus. Vous comprendrez, monsieur le ministre, que toutes ces imprécisions, toutes ces questions qui restent sans réponses et toutes ces inquiétudes qui subsistent ne me permettent pas, en tant que responsable et ne permettent pas au groupe socialiste du Sénat ayant à cœur l'intérêt des plus défavorisés, d'approuver votre budget de 1983. *(Applaudissements sur les bancs socialistes et sur certains autres bancs.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lagae.

De heer Lagae. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, in verband met deze begroting wil ik alleen handelen over de pensioenen van de zelfstandigen.

Men werpt af en toe op dat in het huidige stelsel van de pensioenen van de zelfstandigen toch een paar zaken vatbaar zijn voor herziening, en als het om verbeteringen gaat, ga ik daar natuurlijk mee akkoord.

Men maakt vooral drie opwerpingen.

Men zegt dat er een groot verschil is tussen de hoogste en de laagste bijdragen. Dientengevolge zou men het huidige stelsel van een forfaitair pensioen spoedig moeten veranderen en overstappen naar een evenredig pensioen.

Ik kan aanvaarden dat heel wat personen deze mening zijn toegedaan, des te meer als zij de vergelijking maken met de pensioenen van de overheidssector en die van de werknemers. Het stelsel van de werknemers was nagenoeg forfaitair van 1926 tot 1954-1955, en is op het huidige ogenblik nog in belangrijke mate forfaitair. Voor het bepalen van het pensioenbedrag houdt men immers alleen rekening met het werkelijk loon van op het ogenblik dat men het stelsel evenredig heeft gemaakt, met andere woorden elke werknemer heeft vandaag nog in zijn carrière een belangrijk stuk forfaitair pensioen.

Daar moeten wij ook aan denken als wij aandacht besteden aan de toekomstige last van de pensioenen. De pensioenen zullen zwaarder worden naarmate het forfaitair gedeelte kleiner wordt en het evenredig gedeelte groter.

Hetzelfde geldt voor de geleidelijke toetreding van de vrouwen tot de arbeidsmarkt. Op dit ogenblik hebben heel wat dames in de sector van de loontrekkenden een vrij beperkte carrière gehad maar geleidelijk aan zullen een steeds groter aantal dames een volledige loopbaan hebben gehad. Ik zeg dit tussen haakjes, want ik moet de zorgen van de staatssecretaris voor Pensioenen niet nog groter maken.

Bij vergelijking met de sector van de werknemers maak ik het voorbehoud dat die vergelijking niet zo doorslaand is als men wel denkt.

Men maakt ook de vergelijking met het overheidsperoneel. Dat is volgens mij een slechte vergelijking omdat het overheidsperoneel eigenlijk een stelsel heeft dat nooit aan de filosofie van de pensioenen heeft beantwoord, maar wel aan de gedachte dat iemand die in overheidsdienst treedt op de een of de andere manier wordt betaald tot hij overlijdt. Het pensioen is met andere woorden een soort uitgestelde wedde.

Indien men de wet van 1844 vandaag had gemaakt, ben ik ervan overtuigd dat zij er heel anders zou uitzien.

Dan is er de opwerping dat er mensen zijn die een zo belangrijke bijdrage betalen dat een forfaitair pensioen niet langer houdbaar is. Ik respecteer die overtuiging maar ik zou ze toch even willen relativeren.

Eerst dient te worden opgemerkt dat het verschil tussen de hoogste en laagste bijdrage slechts sedert kort zeer sterk is toegenomen. Thans is de maximumbijdrage voor pensioenen circa 105 000 frank maar in 1980 bedroeg de hoogste bijdrage slechts 57 000 frank, dus ongeveer de helft van wat wij nu kennen. Hoe verder men teruggaat, hoe kleiner het verschil wordt tussen de hoogste en de laagste bijdrage. Indien men die cijfers projecteert in de toekomst ligt het voor de hand dat de franken van 1980 of deze van 1975 niet zwaar zullen doorwegen op het pensioen van 1990.

Ik herhaal dus dat het verschil tussen de hoogste en de laagste bijdrage slechts zeer recent sterk is toegenomen en dat het niet zo relevant is als men wel eens denkt.

Bovendien wordt het belang van dat verschil ook gerelativeerd door het feit dat de pensioenbijdrage, gelukkig, aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. Bijgevolg wordt bij de hogere inkomens een belangrijk deel van de bijdrage gedragen door de fiscus. Ik protesteer daar niet tegen, verre van daar, maar dit relativeert wel enigszins de overweging dat het systeem beslist evenredig zou moeten zijn precies omwille van de hogere bijdrage. Wanneer de overheid in het stelsel van de pensioenen voor zelfstandigen, om redenen die ik volledig kan bijvallen, een belangrijke inspanning doet die op een bepaald ogenblik zelfs meer dan 50 pct. bedroeg van het betaalde pensioen, moet men toch ook niet verlangen dat de bijdrage van de overheid evenredig moet worden toegekend aan degenen die de hoogste stortingen hebben gedaan dit wil zeggen dat het hoogste inkomen hadden en bijgevolg ook het grootste spaarvermogen.

Dit alles mag er ons echter niet van weerhouden de toestand te bespreken, vooral wanneer het ogenblik gekomen zal zijn dat iemand door zijn persoonlijke bijdrage zulk een belangrijk pensioenfonds zou hebben gevormd dat hij nagenoeg het peil bereikt van het huidig gezinspensioen van 172 000 frank met daarenboven een overlevingspensioen voor zijn weduwe van 137 000 frank, beide gekoppeld aan de index en met alle voordelen die men in een privé-contract niet kan vinden.

Een andere beschouwing betreft het feit dat voor heel wat zelfstandigen het pensioen lager ligt dan het gewaarborgd inkomen. Dat is volgens sommigen een argument om het pensioenstelsel van de zelfstandigen te hervormen. Ik ben bereid de discussie daarover aan te gaan, maar wij mogen daarbij niet vergeten dat het gewaarborgd inkomen hoger ligt omdat het Parlement beslist heeft het bedrag ervan op te trekken.

Ik denk er niet aan mijn collega's ooit de raad te geven het gewaarborgd inkomen af te remmen, verre van daar, zelfs niet wanneer het op die manier hoger wordt dan het pensioen van de zelfstandigen. Eén zaak is datgene wat in het Parlement wordt beslist in verband met het gewaarborgd inkomen — dat is belangrijk — een andere zaak is datgene wat wordt beslist in verband met het pensioen van de zelfstandigen in overleg met de vertegenwoordigers van de zelfstandigen. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat men over het statuut van de zelfstandigen zou beslissen zonder dat er enige ernstige medezeggenschap is en zonder dat er ten minste een zekere consensus zou bestaan bij de vertegenwoordigers van de organisatie van zelfstandigen.

Overigens, is het gewaarborgd inkomen een goede zaak voor diegenen die kunnen bewijzen dat ze daarop recht hebben. Men zegt: «Men kan geen voordelen geven aan bepaalde personen die geen stortingen hebben gedaan hoger dan het pensioen van de zelfstandigen zodat personen die wel stortingen hebben gedaan, minder zouden krijgen.» Maar het ene is een bijstandsregeling en het andere een sociale verzekering. Op het ene heeft men recht in elk geval, op het andere alleen als men behoeftig is. Hebben zij niet gestort dan zal er wel een reden zijn. Trouwens, personen die geen stortingen hebben gedaan, zijn zeker niet te benijden.

Als we doordenken over de situatie van de pensioenen, stellen wij vast dat onze demografische toestand enerzijds en onze financiële toestand anderzijds, ons ertoe brengen af te remmen inzake pensioenen. Dit betekent niet dat wij de pensioenen moeten verminderen voor degenen die een normaal sociaal pensioen genieten, maar dat wij moeten vermijden daar boven te gaan en zeker moeten vermijden voordelen te scheppen die wij ons niet veroorloofd hebben op het ogenblik dat wij in volle welvaart leefden. Als sommigen onder ons daartegen bezwaren hebben en menen dat wij op die manier de weg opgaan van de privatisering van de ouderdomsvoorzie-

ning, dan maakt dat op mij geen indruk. De wetgeving is zo dat iedereen weet aan wat hij zich kan verwachten op het ogenblik dat de pensioenleeftijd wordt bereikt. Als sommigen menen dat deze voordelen niet groot genoeg zijn — zo zijn er waarschijnlijk veel — dan moeten zij zelf het nodige bijpassen. Dit kan gebeuren door inkomsten uit spaargelden, uit beleggingen, groepsverzekeringen, enzovoort. Het heeft altijd bestaan dat buiten het pensioen nog andere vormen van inkomsten of voorzieningen werden gezocht. Niemand van ons is daar vroeger over gestruikeld, en ik zie niet in waarom dat in de toekomst wel zou gebeuren.

In al de uiteenzettingen die bij elke bespreking van de begroting van Pensioenen worden gehouden, werd nog nooit gezegd welke andere middelen wij hebben om de pensioenlast in de toekomst draagbaar te maken, behalve een zekere bescheidenheid, of een bepaalde manier van rekening houden met onze financiële en demografische toestand. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Conrotte.

M. Conrotte. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mes chers collègues, si ce que disent les hommes politiques à leurs électeurs est important, il est aussi primordial de retenir ce que disent ces mêmes électeurs aux hommes politiques.

Mon propos ne se veut donc pas être l'expression d'une réflexion personnelle et savante mais doit être considéré comme le reflet et la synthèse de réflexions, d'avis, de suggestions, que m'ont livrés des responsables, tantôt bénévoles, tantôt rémunérés, d'associations de pensionnés ou de services de pension organisés.

Au début de cette intervention, il me plaît d'adresser nos plus vives félicitations à notre collègue, M. Vandenaabeele, rapporteur, pour l'excellence de son rapport, lequel constitue un outil de travail et un recueil d'informations remarquablement précieuses, auquel les collègues du Parlement auront plaisir à se référer.

L'action du secrétaire d'Etat aux Pensions, comme celle de tous ses collègues à compétence sociale, est placée sous le signe de l'austérité. Il ne faudrait pas cependant que les restrictions atteignent spécialement les pensionnés. D'abord parce qu'après une vie de travail, au cours de laquelle ils ont cotisé, la pension constitue pour eux un droit et le respect d'un engagement pris à leur égard. Ensuite parce qu'il y a encore beaucoup trop de petits pensionnés qui parviennent difficilement à nouer les cordons de la bourse et à qui il serait indécent d'imposer une réduction quelconque de leurs avantages. Parmi les allocataires sociaux, le groupe des pensionnés est, dans bien des cas, celui à qui il n'est guère possible de demander des sacrifices.

Or, vous avez rappelé, monsieur le secrétaire d'Etat, qu'une dizaine d'arrêtés royaux avaient été publiés en application des pouvoirs spéciaux pour réaliser des économies en matière de pension et pour assurer aux régimes des ressources nouvelles.

Est-il possible de savoir comment s'est réparti cet effort?

Certaines catégories de pensionnés n'ont-elles pas été visées plus que d'autres et n'y a-t-il pas eu des victimes de vos mesures parmi les gens modestes?

En ce qui concerne les pensions partielles ou incomplètes, je suis frappé par le grand nombre de ce type de pensions et il me serait agréable que M. le secrétaire d'Etat m'en fournisse les statistiques, suivant qu'il s'agit de pensionnés masculins ou féminins. Si cette situation peut s'expliquer partiellement, elle trouve en outre son origine en d'autres causes, telles la sévérité de l'administration dans l'accueil des preuves par toutes voies de droit, les régularisations exorbitantes de cotisations qui sont réclamées à des retraités, l'insuffisance des fictions légales ou autres minima garantis, l'entrée en vigueur hésitante de la sécurité sociale immédiatement après la guerre 1940-1945 et, surtout, l'amour-propre de beaucoup de nos compatriotes qui n'ont eu recours qu'avec beaucoup de timidité à la sécurité sociale, notion qui n'était pas encore tellement entrée dans les mœurs en ce qu'elle était considérée au début plus comme une assistance qu'une véritable assurance.

Il convient donc de prendre des mesures pour qu'un certain nombre de nos retraités puissent obtenir dans pareil cas une pension plus décente. Et le seul moyen me paraît être le revenu garanti.

Actuellement, parce qu'il est octroyé après le calcul sur les ressources, c'est-à-dire toutes les ressources, y compris les pensions partielles, le pensionné ne parvient pas à obtenir un revenu garanti pour les années où l'administration ne lui reconnaît pas de carrière, comme c'était le cas avant 1967, où la majoration de rente après enquête sur les ressources pouvait être octroyée pour les périodes de «trou de carrière» après enquête sur les ressources, mais à l'exclusion des pensions partielles.

Les avantages de ma proposition sont manifestes :

- 1° Elle remédie au sort des plus déshérités de nos pensionnés;
- 2° Elle évite qu'à l'occasion d'une augmentation de la pension partielle, le revenu garanti soit diminué à due concurrence;
- 3° Elle bonifie autant le sort des salariés que celui des travailleurs indépendants, un certain nombre de ces derniers voyant du reste leur pension tomber en dessous du revenu garanti;
- 4° La réforme sur le plan réglementaire est extrêmement simple et il me paraît qu'elle pourrait être mise en œuvre par arrêté royal;
- 5° Sur le plan administratif, son exécution ne devrait pas poser de problèmes insurmontables, eu égard aux progrès de l'informatique. En toute hypothèse, une augmentation modérée de personnel pour la réalisation d'un objectif social de cette importance pourrait se justifier dans le chef du ou des organismes qui gèrent ces dossiers;
- 6° L'impact budgétaire ne devrait pas faire reculer le gouvernement. Depuis quinze ans, le budget du revenu garanti stagne à un niveau extrêmement bas, nullement en rapport avec l'évolution des prestations sociales. Cette stagnation relative n'a été possible que parce que l'on s'est ingénié, via le calcul des ressources, à faire supporter la charge financière par d'autres régimes. Alors, monsieur le secrétaire d'Etat, pour vous à qui l'on prête la réputation d'avoir fait économiser des dizaines de milliards dans le secteur des diverses pensions, un bon mouvement s'indique, pour les plus déshérités.

Autre problème : les limites du travail autorisé pour les pensionnés.

Par une réglementation qui date de 1981, vous avez instauré des limites calculées exclusivement en rémunération, c'est-à-dire environ 16 000 francs par mois pour un salarié. Faute pour lui de dépasser ce montant, le pensionné perd dans un premier tour, un tiers de la pension.

C'était là un progrès évident, puisque dans beaucoup de cas le système antérieur aboutissait à supprimer une pension qui était souvent inférieure au gain qu'avait produit le travail occasionnel dont les limites avaient été franchies.

Tout est cependant loin d'être parfait parce qu'en 1983, l'administration continue à s'acharner sur des pensionnés coupables d'avoir violé l'ancienne réglementation, avant 1981, alors qu'aujourd'hui, la sanction serait nettement moindre, sinon nulle.

Pouvez-vous, monsieur le secrétaire d'Etat, donner les instructions formelles aux organismes publics concernés, à l'effet d'assurer une égalité de traitement entre les débiteurs d'ancien régime et ceux du nouveau régime ? Si cela se révélait impossible, il suffirait d'aménager l'arrêté royal qui règle la matière.

Enfin, monsieur le secrétaire d'Etat, je voudrais obtenir quelques éclaircissements sur la réglementation que vous avez étendue en matière d'activité autorisée des pensionnés.

Je dis tout de suite que je trouve éminemment justifié que les pensionnés, aussi bien du secteur public que du secteur privé, ne puissent pas s'adonner sans limite à des activités lucratives. Quand il y a 500 000 chômeurs dont 200 000 jeunes, il serait profondément anormal que des gens qui ont eu la chance de faire une carrière professionnelle complète puissent, quand ils sont pensionnés, venir sur le marché du travail et même se constituer, par leur nouvelle activité, des droits dans un autre régime de pension.

J'approuve donc l'extension, au secteur public notamment, de la réglementation limitant l'activité professionnelle des pensionnés.

Je me demande cependant si cette réglementation ne devrait pas être revue sur certains points qui paraissent excessifs.

Ainsi, considérez-vous comme normal que l'agent d'un corps spécial qui prend sa retraite dans la cinquantaine soit condamné à l'inactivité ou à une activité fort réduite, au même titre qu'un pensionné de soixante-cinq ans ?

Considérez-vous comme normal qu'une veuve ayant des enfants à charge subisse les mêmes restrictions ?

Considérez-vous comme normal qu'un pensionné ne puisse même pas exercer un mandat communal si ses indemnités dépassent un certain chiffre, ce qui paraît tout de même enfreindre le jeu de la démocratie ?

Un autre problème se pose à propos des limites du travail occasionnel en ce qu'il comporte une discrimination flagrante au détriment des salariés.

En effet, si la limite rémunération « salarié » est fixée à une trentaine de milliers de francs au-dessus de la barre reconnue aux travailleurs indépendants, les salariés sont contrôlés par l'administration en regard de leur rémunération brute, c'est-à-dire sans déduction des charges professionnelles, sans déduction des cotisations sociales, sans déduction de l'impôt, qui est loin d'être négligeable puisqu'il est calculé sur la globalisation des revenus

« pensions et rémunérations — travail occasionnel », tandis que les travailleurs indépendants, surveillés seulement sur le plan de leurs revenus imposables, ont pu déduire, au préalable, leurs cotisations sociales et, surtout, des charges professionnelles qui n'ont plus rien à voir avec le modeste forfait reconnu aux salariés.

Si un certain nombre de petits travailleurs indépendants ont ainsi l'occasion de poursuivre une occupation à temps plein, s'ils le désirent — et je m'en réjouis pour eux —, la tolérance accordée aux salariés est insuffisante parce qu'elle est devenue dérisoire.

Monsieur le secrétaire d'Etat peut-il m'indiquer les dispositions qu'il compte prendre à l'effet de réduire ces disparités et les instructions qu'il compte donner à ses administrations et, notamment, lorsque la rémunération brute dépasse de peu le montant annuel, soit qu'on y ait joint un petit pécule de vacances, soit des primes dues à un surcroît momentané de travail ?

En ce qui concerne l'humanisation de la sécurité sociale, j'ai eu l'occasion d'attirer votre attention sur le fait que l'administration des Pensions n'agit pas toujours avec tout le sens humain requis.

Est-il normal qu'un travailleur qui part à la retraite, et qui n'a donc plus de salaire, doive attendre des mois, sinon des années, comme cela arrive aux frontaliers, avant de toucher sa pension ?

Dans le cas des veuves, cette longue attente les place parfois dans une situation sociale inadmissible. Une décision a été prise, il y a peu, le vingt-septième mois suivant le décès du mari. Mettez-vous à la place de la veuve !

Sur le terrain, je constate des faits inquiétants qui trahissent un esprit qui me paraît être en contradiction complète avec l'objectif d'humaniser la sécurité sociale. Par exemple, le modèle 74 relatif à la déclaration de l'activité occasionnelle du pensionné : ce document reflète une telle complexité et est rédigé avec un tel esprit machiavélique qu'il ne peut qu'acculer à l'erreur le pensionné distrait ou qui n'est pas doté d'une excellente formation dialectique. Nombre de personnes spécialisées en matière de pension se plaignent de cet exercice de saute-mouton qu'on leur impose dans l'espoir de faire tomber le pensionné dans les chausse-trappes d'une fausse déclaration.

N'est-il vraiment pas possible de donner instruction à l'administration de simplifier ce formulaire dans un souci de clarté et, surtout, de lui recommander d'analyser ces documents, signés par des personnes fréquemment âgées et peu familiarisées avec le droit social, avec un préjugé favorable de bonne foi, tel que c'est la règle ?

En principe le pensionné candidat à une pension sociale peut introduire sa demande douze mois avant l'âge de la retraite. Toutefois, on constate qu'un trop grand nombre de décisions ne sont prises qu'après l'âge de la retraite, ce qui place souvent l'intéressé dans la nécessité de poursuivre son activité au-delà de la date qu'il a déclarée.

Dès lors, la tentation de l'administration est grande de le considérer comme étant de mauvaise foi et, en principe, coupable.

Si l'on sait, en outre, que la demande de pension est fréquemment remplie par des agents communaux qui ne sont pas toujours des spécialistes, que souvent lecture des réponses aux questions posées n'est pas donnée au demandeur lorsqu'il signe la demande, on se rend compte de l'insécurité juridique dans laquelle se trouve le candidat à la pension.

Au-delà de ce problème de bonne foi, la question se pose de savoir s'il n'y a pas lieu de prendre des mesures qui raccourcissent les procédures administratives.

En ce qui concerne notamment les salariés, après l'introduction de la demande auprès de l'administration communale et son envoi à l'ONPTS, il convient d'attendre plus ou moins longtemps le relevé de versement de la CGER, puis de l'envoyer au bureau régional de l'organisme, qui n'est pas toujours en mesure de trancher rapidement, eu égard à des renseignements qui font défaut, soit qu'ils ne sont pas disponibles, soit que le pensionné ne comprend pas toujours ce qu'on attend de lui.

Par ailleurs, même lorsque la décision tombe, il arrive plus qu'à son tour que celle-ci ne soit pas exécutée par l'organisme payeur parce que ce dernier a relevé une erreur ou qu'il attend des renseignements supplémentaires provenant d'autres organismes publics belges ou étrangers. C'est encore le cas pour nos ouvriers frontaliers. L'organisme payeur ne pourrait-il pas alors être prié, soit de payer une avance représentant, par exemple, un pourcentage du montant octroyé, soit au moins de payer les mensualités dues pour l'avenir, sans paiement provisoire des arriérés ? Si ce problème se pose régulièrement en ce qui concerne les pensions internes belges, ma connaissance de la situation des frontaliers m'a fait apparaître que c'est à ce niveau qu'il se manifeste avec le plus d'acuité.

Dans le même ordre d'idées, je voudrais attirer votre attention sur la situation anormale dans laquelle se trouvent pas mal d'anciens

travailleurs de la MMRA ayant poursuivi par obligation leur carrière au Grand-Duché.

Ils se voient octroyer pour ces années des droits à la pension qui leur sont reconnus par le Luxembourg à l'âge de 60 ans alors qu'ils doivent attendre 65 ans pour obtenir la pension belge, s'ils ne veulent pas subir la réduction de 5 p.c. par année d'anticipation.

N'estimez-vous pas que des dispositions particulières devraient être prises pour des cas comme ceux-là dans le nouveau régime des prépensions de retraite?

J'en viens à la prescription semestrielle ou prescription quinquennale.

La prescription semestrielle pour la récupération du trop-perçu en matière de pension est la règle, parce qu'elle prend appui sur la présomption de bonne foi admise en droit, spécialement en ce qui concerne un débiteur particulièrement démuné en face de la complexité de la réglementation.

La prescription quinquennale est donc l'exception, dans la mesure où elle implique des manœuvres dolieuses ou frauduleuses.

Mais par sécurité, l'administration a plutôt tendance à pencher pour cette dernière approche en cas de doute et à confondre la mauvaise foi avec l'infraction proprement dite.

Or, de quoi s'agit-il? D'un pensionné qui a attendu trop longtemps sa pension ou qui est surpris par le montant anormalement bas de celle-ci, par rapport à son standing de vie antérieur et qui cherche à ne pas tomber à charge du CPAS, en acceptant des travaux de nature fréquemment accessoire. S'il avait cumulé plusieurs allocations sociales, on pourrait conclure à la mauvaise foi. Mais il s'agit de quelqu'un qui, souvent, vit d'expédients.

Nonobstant, il est accusé fréquemment de mauvaise foi et la prescription quinquennale lui est appliquée dans toute sa rigueur, c'est-à-dire avec des dettes qui excèdent fréquemment le demi-million, sinon bien davantage.

En d'autres termes, on se trouve devant une forme de « mort civile » d'un débiteur âgé, sinon sa mort réelle à brève échéance, alors qu'il n'a rien pris à la communauté. Or, la mort civile est proscrite par le droit civil, depuis le Code Napoléon.

Monsieur le secrétaire d'Etat ne pourrait-il rappeler à ses administrations, que la prescription quinquennale ne peut être appliquée qu'à titre exceptionnel, c'est-à-dire en présence de manœuvres frauduleuses ou dolieuses perpétrées d'une manière délibérée? Il est un peu trop simple d'assimiler ce type de manœuvres au simple oubli d'une déclaration préalable qui identifie le vieux pensionné à un serf attaché à la glèbe.

J'en viens au quatrième point: le paiement du revenu garanti, à l'étranger, à nos nationaux.

Monsieur le secrétaire d'Etat n'estime-t-il pas qu'indépendamment du souci d'éviter de mettre à contribution inutilement nos organismes d'assistance nationaux, il conviendrait de réserver à ces déshérités âgés la possibilité d'une vie décente, surtout s'ils ont des parents vivant à l'étranger?

En ce qui concerne la réforme des pensions à charge du Trésor et, en particulier, des pensions de retraite des agents des services publics, on vous prête, monsieur le secrétaire d'Etat, l'intention de réformer également le régime des pensions de retraite.

Plusieurs questions se posent à cet égard.

Est-il exact que la pension de retraite ne serait plus calculée sur les cinq dernières années de traitement, mais en fonction d'une simple rémunération moyenne sur toute la carrière?

Est-il exact que cette pension de retraite serait à l'avenir accordée à des fonctionnaires ayant démissionné, pour se consacrer à d'autres activités?

Si cela était confirmé, Monsieur le secrétaire d'Etat n'estime-t-il pas que pareil bouleversement constituerait une violation flagrante des conditions et engagements que l'Etat a pris à l'égard du personnel qu'il a attiré ainsi à son service?

En effet, la pension assurée aux agents des services publics me paraît avoir été constituée sur un double support, à savoir, une récompense promise dans ses vieux jours, au personnel qui a accepté l'emploi malgré la modicité relative de ses rémunérations, pendant sa période active et la volonté de récompenser la fidélité des fonctionnaires qui ont accepté de rester au service de l'Etat jusqu'au terme de leur vie administrative normale, sans chercher à faire meilleure fortune, ailleurs.

En outre, la réduction de l'âge de retraite des salariés masculins à 60 ans, prévue par l'arrêté royal n° 95, est bien sûr subordonnée à la condition que le demandeur apporte la preuve que son départ a été compensé par l'arrivée d'un nouveau travailleur dans l'entreprise

qu'il quitte. Il s'agit d'une politique de l'emploi qui honore celui qui l'a conçue. Mais puis-je savoir quel contrôle vous pouvez exercer sur la réalité de cette embauche nouvelle au-delà d'une simple attestation? Dans quels secteurs les entreprises acceptent-elles d'opérer cette mise à la retraite anticipée moyennant une embauche compensatoire? Est-il exact qu'un directeur général puisse obtenir cette retraite anticipée moyennant le recrutement d'un huissier?

Je voudrais vous exposer maintenant le problème des centaines de chômeurs recrutés dans les administrations de pensions, en raison de la carence d'une véritable politique du personnel.

Un certain nombre de ces chômeurs ont plus de cinq ans d'expérience. Or, une circulaire récente de la Fonction publique publiée sous le n° 216 ouvre subitement la possibilité de recruter des agents définitifs, qui ont réussi l'examen auprès du Secrétariat permanent de recrutement. C'est chose logique et c'est la règle du jeu.

Mais ce recrutement est subordonné au licenciement immédiat de chômeurs qui ont acquis une certaine expérience.

Monsieur le secrétaire d'Etat veut-il m'expliquer comment ses administrations vont assurer la transition entre ce recrutement de centaines d'agents non expérimentés et le licenciement parallèle d'autres qui ont de l'expérience, alors que ses services sont confrontés à un retard assez considérable?

Comme je l'ai dit en commençant cette intervention, j'ai essayé, dans le respect de mes contacts en province, d'être le relais d'un ensemble de préoccupations vécues par des personnes dont la vie professionnelle a pris fin ou par des veuves qui n'ont pas eu le bonheur et la chance de vivre des jours et des années de retraite à deux.

Je ne doute pas de l'attention favorable que vous réserverez à ce discours et, de manière à vous donner confiance et persévérance dans vos travaux, notre groupe vous apporte, monsieur le secrétaire d'Etat, un vote positif en faveur de votre budget. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vermeiren.

De heer Vermeiren. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, allereerst sluit ik me namens onze fractie graag aan bij de gelukwensen aan de rapporteur voor de klaarheid en overzichtelijkheid van zijn verslag. Ik dank hem hiervoor.

Per definitie is een pensioen een periodieke uitkering wegens vroeger verrichte arbeid. Jarenlang gold de praktische toepassing van deze definitie als vanzelfsprekend en een niet ter discussie gebracht element, ja zelfs vaststaand onderdeel, van ons sociale-zekerheidsstelsel. Vandaag echter staan wij op een belangrijk keerpunt. Wat door enkelen in het prille verleden als waarschuwend hypotheek werd vooropgesteld, is nu de basis van ernstige werkdokumentten. Vragen betreffende de financiering en de toekomst van de onderscheiden pensioenstelsels kunnen niet langer met de glimlach worden weggewuifd, doch vormen prangende spijkbeelden in huidige analyses en prognoses voor de eerstkomende jaren.

Het vraagstuk van de financieringsevenwichten — of moet ik zeggen onevenwichten — tussen de actieven en de niet-actieven in het globale pakket van de sociale sector is volop aan de orde van de dag. Zo ook — en niet in het minst — in de pensioensector, sector die sociaal te belangrijk is om over deze problematiek en vooral over deze voorliggende begroting zomaar improviserend of demagogisch heen te stappen, integendeel! Wie de begroting van pensioenen 1983 heeft doorgelezen is ongetwijfeld onder de indruk gekomen van de impact en financiële repercussies, die 13 pct. uitmaken van de uitgaven, zijnde 165,4 miljard voor 1983. Als men daarenboven met de raming van het totale volume, zijnde 460 miljard, rekening houdt, dan vertegenwoordigt deze sector 10 pct. van het bruto-nationaal product. U zult dan ook begrijpen dat het voor de commissieleden niet altijd zo eenvoudig was het oorzakelijke verband terug te vinden doorheen de reeds getroffen en nog te treffen maatregelen. Ik dank dan ook de heer staatssecretaris voor zijn duidelijke en deskundige uiteenzettingen, alsmede voor zijn verklarende en evolutieweergevende tabellen die als bijlagen aan het verslag werden toegevoegd.

Dames en heren, de onderscheiden pensioenstelsels, zoals wij die vandaag de dag kennen of gekend hebben, verkeren in de grootste moeilijkheden, in noodtoestand. De factoren die onze huidige pensioenstelsels in hun verder voortbestaan bedreigen zijn voldoende gekend.

Voorreest is er de zeer nadelige demografische evolutie, die vooral in de laatste jaren een erg voelbare weerslag heeft gekend. Cijfergegevens tonen aan dat op dit vlak het ergste nog moet komen

en in 1985 een piek te verwachten is waarbij nagenoeg 20 pct. van onze bevolking gepensioneerd zal zijn.

In tweede orde kennen wij de verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd, door de verschillende getroffen maatregelen inzake de zogenaamde « vervroegde pensionering », wat budgettair een grotere last vertegenwoordigt.

Vervolgens moet rekening gehouden worden met de stijging van de gemiddelde leeftijd, wat, niettegenstaande dit een toe te juichen vaststelling is, ontegensprekelijk ook zijn financiële gevolgen heeft.

Tenslotte kennen wij de zeer nefaste invloed van de economische toestand waarin ons land verkeert, met het rechtstreeks evenredig gevolg op de interne verhouding tussen werkaanbod en effectieve tewerkstelling. De duizelingwekkende stijging van het aantal werklozen betekent een budgettaire impasse voor de inkomsten die uit de bijdragen moeten worden geput en doen de financieringsmogelijkheden van de pensioenen in steeds negatiever zin evolueren.

Nu wij allen op voldoende wijze de hoofdoorzaken kennen, en ze in de commissie of door werkdocumenten bestudeerd hebben, mag dit geen indicator zijn voor een plausibele oplossing vandaag. We mogen ons niet ontveinen dat al deze oorzaken onderling verband houden en een cumulatief effect hebben, zodat het ergste, volgens studies in 1985, nog te verwachten valt.

De voorliggende begroting, de voorgestelde onmiddellijke maatregelen en opties, alsmede onze verantwoordelijkheid ter zake — sommige spreken zelfs van een zich opdringende maatschappijkeuze — zijn elementen die op zeer doortastende wijze het succes of de ondergang zullen vertolken van de sociale rol die het pensioen binnen onze samenleving te vervullen heeft. Wij hebben de opdracht, los van alle partijpolitieke standpunten of visies, onze verplichtingen na te komen tegenover al degenen die hun ganse leven arbeidsintensief of arbeidsproductief, in welke functie dan ook, geweest zijn. De mensen die vandaag actief zijn, bijdragen betalen, ja zelfs sedert maanden inleveren, zij die met andere woorden grote inspanningen leveren voor een « maatschappij in crisis », rekenen er ten stelligste op dat, wanneer zij de pensioengerechtigde leeftijd bereiken, toch nog enige financiële tegemoetkoming zouden kunnen genieten, enerzijds als tegenprestatie voor hun geleverde inzet en anderzijds om op een min of meer kommerloze financiële manier hun gelukkige oude dag te beleven.

Ten tijde van onze economische hoogconjunctuur en gunstig evoluerend algemeen welzijn hebben de opeenvolgende regeringen — en terecht — de financiële tegemoetkomingen voor de gepensioneerden aan deze conjuncturele toestand aangepast. Het was ook een tijd waar, op een nogal vrij gemakkelijke wijze, toegegeven werd aan min of meer gefundeerde eisen of actieprogramma's van verenigingen of vertegenwoordigende groeperingen. Men mag echter niet uit het oog verliezen dat beslissingen in of voor de pensioensector een zeer belangrijke additieve weerslag hebben, inzonderheid op lange termijn. Vandaag zijn we daarmee geconfronteerd; erger nog, er zijn zaken die wij ingrijpend moeten wijzigen indien wij het ernstig menen met de sociale rol van het pensioen; indien wij de pensioenvoordelen verder willen in stand houden en beveiligen voor de toekomst; en indien wij het lot van de minst-begunstigden verder willen verbeteren.

« Wij zijn op een keerpunt gekomen » is een uitdrukking die vaak te onpas wordt gebruikt in vele domeinen. Voor de pensioensector is dit niet langer een poëtische passage, doch de weergave van de harde realiteit.

De zopas aangehaalde negatieve factoren, alsmede onze economische toestand en situatie van de openbare financiën, nopen ons ertoe een toekomstgericht beleid te voeren ter ondersteuning van de economische relance en indijking van de staatsuitgaven. Gezien het grote aandeel van de pensioensector in de staatsuitgaven (nagenoeg één tiende van de lopende uitgaven) moeten wij er dringend en op korte termijn toe komen de pensioenuitgaven minstens te beheersen.

Ik begrijp best dat besparingen in deze sector — ook al zijn ze het enige redmiddel voor de toekomst — zeer gevoelsgeladen en uiterst delicaat zijn.

Ik begrijp best dat beperkingsmaatregelen, zelfs wanneer het cumulaties betreft, niet op gejuich zullen worden onthaald.

Ik begrijp best dat velen enige moeite, en weinig begrip, zullen hebben met de hen voorgestelde solidariteitsprincipes, die in de te nemen dwingende maatregelen van de onderscheiden pensioenstelsels vervat zijn.

Ik ben mij van dat alles bewust, doch, ik ben er mij ook van bewust dat wij inspanningen moeten vragen, gemeenschappelijke

solidariteitsmaatregelen moeten durven voor te stellen, aan hen die bij macht zijn deze op te brengen.

Dit is onze enige waarborg om een nakend faillissement in deze sector te voorkomen, dit is de enige waarborg om de kleine pensioenen en de koopkracht van de minst-gegoeden te beschermen, ja zelfs te verbeteren.

Er werd in deze optiek in 1982 reeds heel wat verwezenlijkt. Nieuwe maatregelen liggen ter uitvoering klaar en gefundeerde initiatieven op de gesprekstafel, om deze ingeslagen weg ook in 1983 verder te zetten.

Ik wil hier de onderscheiden saneringen en getroffen maatregelen in de verschillende pensioenstelsels, niet opsommen want dit zou het debat alleen maar onnodig rekken.

Toch wens ik globaal even stil te staan bij de burgerlijke, kerkelijke en militaire pensioenen, die ten opzichte van de aangepaste begroting 1982 een stijging vertonen van 13,79 pct. of 69,589 miljard vertegenwoordigen. De stijging zou voornamelijk te wijten zijn aan de indexaanpassing en de gevoelige verhoging van het aantal rechthebbenden.

Een partiële compensatie werd verwezenlijkt door de beperkende maatregelen inzake de cumulatie van een pensioen met een beroepsactiviteit en van verschillende pensioenen. Wat de toekomst voor de pensioenen in de overheidssector betreft, stel ik toch ernstige vragen, wanneer ik constateer dat het aantal ambtenaren, in amper 20 jaar tijd, meer dan verdubbeld is; te weten 400 000 in 1960 en 900 000 in 1982.

Niet alleen kijk ik met belangstelling uit, mijnheer de staatssecretaris, naar de globale tekst die u bij het Parlement zult indienen betreffende voorstellen van bepaalde hervormingen tot aanpassing van het pensioenstelsel in de overheidssector aan de huidige noodwendigheden en tot harmonisering met de sociale wetgeving; maar vraag u tevens tijdig maatregelen uit te werken om de te verwachten stijging van rechthebbenden in deze sector op een billijke wijze te kunnen opvangen.

Wat de oorlogspensioenen betreft, stellen wij een stijging vast van 12,49 pct. ten opzichte van de aangepaste begroting voor 1982. Zij bedraagt nu 16,983 miljard.

De stijging van het indexcijfer, de nieuwe maatregelen ten voordele van de oorlogsslachtoffers, weerstanders, werkweigeraars, weggevoerden en burgerlijke slachtoffers, de verhoging van de invaliditeitspensioenen alsmede de toename van het aantal begunstigten op een weduwe-rente verklaren deze stijging.

Een vermindering van het aantal pensioenen of rente in andere categorieën van rechthebbenden bracht een gedeeltelijke compensatie. De maatregelen in deze sector verlopen overeenkomstig het protocol van akkoord, in 1975 tussen de regering en de vaderlandslievende verenigingen gesloten, voor een periode van tien jaar. Gezien de door het protocol vooropgestelde kalender in de zogenaamde « permanente commissie » vertraging oploopt, zou ik desbetreffend aan de staatssecretaris willen vragen de nodige maatregelen te treffen tot respectering van de uitgewerkte termijnen.

De minste stijging — 11,34 pct. — ondervonden de sociale pensioenen. Nochthans vertegenwoordigen zij met 83,435 miljard het leeuwendeel op de begroting van pensioenen. Door besparingen, de vastlegging van de staatssubsidie en de verhoging van het aandeel in de bijdragen van de sociale zekerheid, werd getracht een zeker evenwicht te verzekeren in het pensioenstelsel van de werknemers en de kleine pensioenen beter aan te passen aan de steeds maar stijgende kosten voor levensonderhoud. Vooral het facultatieve stelsel van het zogenaamde « brugpensioen » kan van innoverende betekenis zijn in de tewerkstellingspolitiek en op het vlak van de budgettaire weerslag in de pensioensector.

Finaal zou ik, wat het werknemerspensioen betreft, er willen op aandringen dat progressief verder werk zou worden gemaakt van de door de kaders — voor wie het plafond der bijdragen is afgeschaft — voorgestelde betere verhouding tussen de gestorte bijdragen en het reële pensioen.

Wat specifiek de kleine pensioenen en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden betreft, moet men blijvende aandacht opbrengen voor het prioritaire karakter van de te nemen maatregelen. Het betreft hier een groot-verspreide categorie van personen die het half miljoen zelfs overschrijdt.

Toch moeten we vaststellen dat het gewaarborgd inkomen nog steeds hoger ligt dan het pensioen als zelfstandige wat mij ertoe aanzet aan te dringen opdat het forfaitaire pensioen weldra zou

worden vervangen door een proportioneel pensioen door analogie met de pensioenregeling voor werknemers.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, ik moge besluiten. Zonder een beroep te doen op overmatige cijfergegevens heb ik gepoogd de huidige toestand van onze pensioensector te analyseren en heb ik vingerwijzend de toekomst ingekeken.

Het is duidelijk dat een paar dwingende bezuinigingsmaatregelen en nieuwe inkomsten noodzakelijk waren. Nochtans mag men er zich niet langer toe laten verleiden de bezuinigingen in hoofdzaak toe te passen onder een dekmantel van boekhoudkundige transfers. Dit leidt tot niets en hypothekeert nog meer het stelsel als dusdanig.

De vraag rijst tevens of besparingen en nieuwe inkomsten — gezien de vele andere externe factoren die het pensioenstelsel rechtstreeks beïnvloeden —, alleen voldoende waarborgen zullen bieden. Velen lijken overtuigd en zijn absolute voorstanders van een complete reorganisatie, van een herschikking van de onderscheiden stelsels en van de rol die de overheid hierin nog langer moet of kan vervullen. Stemmen gaan op om op termijn de rol van de overheid drastisch te beperken en een eenheidspensioen in de voeren, dat iedereen zou kunnen aanvullen met bijkomende verzekeringen. Of dit de passende oplossing is, laat ik in het midden. Dit systeem is allicht het bestuderen waard, al was het maar als alternatief bij verdere budgettaire moeilijkheden.

Verder beklemtoon dat ik voorstander ben van een billijke solidariteitspolitiek.

Nochtans — en daar wil ik vooral voor waarschuwen — mag een overdreven ijver voor nationale solidariteit geenszins leiden naar een toevlucht tot overdreven fiscaliteit.

Mijnheer de staatssecretaris, in de ingediende begroting van 1983 komen maatregelen voor die, samen met de gecumuleerde uitwerking van vroeger getroffen besluiten, een positieve bijdrage leveren tot verdere instandhouding en verbetering van onze pensioenstelsels. Ook ik ben niet altijd even enthousiast of gelukkig met sommige in bepaalde stelsels getroffen maatregelen. Nochtans zijn mijn fractie en ikzelf ervan overtuigd dat een mogelijke goede weg is ingeslagen.

Wij stellen vrouwen in uw deskundigheid ter zake, mijnheer de staatssecretaris, en hopen dat u — onze vingerwijzende opmerkingen indachtig — de genomen opties zult aanhouden. In deze optiek zullen de leden van mijn fractie uw begroting zeker goedkeuren. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Smeyter.

De heer De Smeyter. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, de staatssecretaris voor Pensioenen heeft een zeer lofwaardige poging gedaan om voor de periode 1982-1987 de evolutie te geven van de drie pensioenstelsels — werknemers, overheidssector en zelfstandigen — en van de budgettaire weerslag van de bezuinigingsmaatregelen. We stellen nochtans een reeks vragen in verband met ieder pensioenstelsel.

Werd er voor het pensioenstelsel van de werknemers rekening gehouden met de laatste prognoses van het Planbureau, dat onder andere voorspelt dat het aantal werklozen zou kunnen oplopen tot 666 000 in 1987? Dat cijfer kan nog met bijna 100 000 eenheden hoger liggen, wanneer het op wereldvlak allemaal wat tenevvalt. Dat zou de bijdragenontvangst voor het pensioenstelsel der werknemers in belangrijke mate verminderen.

Er is een reserve vermeld die einde 1983 nog meer dan 21 miljard zou bedragen. Welk bedrag ervan is werkelijk beschikbaar? Kunnen nu reeds enkele aanduidingen worden gegeven betreffende de aanvragen die zijn ingediend voor het brugrustpensioen? Bevestigen die de cijfers ingeschreven als financiële weerslag? Er is een bijdrage van 3,50 pct. op de brugpensioenen ingeschreven. Mogen we aannemen dat het vroeger plan om die bijdrage op te voeren tot 7 pct., is opgegeven?

In een kleine verbetering is voorzien, namelijk een nieuwe inhaling voor de kleine pensioenen van ongeveer 0,5 pct. op 1 juli 1983. Dit dient te worden gepreciseerd. Zijn het de minimumbedragen voor volledige pensioenen die worden opgedreven?

Mogen we u eraan herinneren, mijnheer de staatssecretaris, dat er op 1 december 1982 nog altijd een klein verschil was tussen die minimumbedragen: voor alleenstaande vrouwen bedroeg het pensioen 18 516 frank terwijl het overlevingspensioen 18 206 frank belooft.

Zal de staatstoelage, 20 pct. van de jaarlijkse sociale prestaties, regelmatig en bijtijds worden gestort? Dient niet te worden gevreesd dat, zoals in het verleden, door budgettaire wetten, de toelagen zullen worden verminderd?

Met spijt nemen we er nota van dat tot einde 1988 er in geen welvaartsstijging meer voorzien is.

Waaruit bestaan de diversen die voorkomen zowel op de ontvangsten als op de uitgaven?

Vanaf juli 1982 zal er vertraging zijn in de indexaanpassing van de pensioenen. Voortaan zal dit gebeuren op basis van het gemiddelde der laatste vier maanden.

Dit komt niet voor op de lijst van de bezuinigingsmaatregelen en er is ook geen financiële weerslag voor ingeschreven. De meeruitgaven per maand, die uit een indexaanpassing voortvloeien worden als volgt geraamd: voor de werknemers: 367 miljoen; voor de zelfstandigen: 66 miljoen; en voor het gewaarborgd inkomen der bejaarden: 8 miljoen.

De budgettaire weerslag van de verschillende bezuinigingsmaatregelen schommelt gedurende ieder van de jaren 1982 tot 1987 rond de 2 miljard. Het zijn besparingen op de rug van de gepensioneerden.

De heer Bascour, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Enkele woorden wat de pensioenen in de overheidssector betreft.

De ontvangsten die voortvloeien uit de gewone bijdrage van 7 pct. aangevuld met de bijzondere bijdrage ten laste van de alleenstaanden en de families zonder kinderen zouden dezelfde blijven gedurende de jaren 1983 tot 1987, zijnde 24 340 miljoen.

Welke is de verklaring hiervoor?

De budgettaire weerslag van de bezuinigingsmaatregelen loopt bij de overheidssector hoog op. In 1982 bleef deze nog beperkt tot 1 819 miljoen. De belangrijkste stijging gebeurt tussen 1982 en 1983, waar de weerslag stijgt tot 5 414 miljoen. Er komt een miljard bij, ieder van de volgende jaren, zodat op het einde van 1987 reeds 9 147 miljoen zal bedragen.

Dit alles is moeilijk te aanvaarden indien geen maatregelen worden genomen ten opzichte van de hoge pensioenen in de privé-sector waarover we het straks zullen hebben in verband met het fiscaal stelsel van de groepsverzekeringen.

De grootste besparing ligt in de indexblokkering: 1 206 miljoen in 1982 tot 6 098 miljoen in 1987.

Er werden reeds verschillende modaliteiten inzake koppeling van de pensioenen aan het indexcijfer in de overheidssector toegepast.

Van 1 januari 1982 tot 31 mei 1982 was er een indexaanpassing alleen voor de pensioenen waarvan het maandbedrag 27 375 frank niet overschreed. Van 1 juni 1982 tot 31 december 1982 werd de indexaanpassing beperkt tot het deel van het pensioen dat 27 357 frank niet overschreed. Dit wordt ook verder toegepast voor de twee eerste indexeringen in 1983, daarna wordt, zoals voor de wedden, de indexaanpassing vertraagd op basis van het gemiddelde der laatste vier maanden. Welke zullen de indexaanpassingen zijn in 1984 en volgende jaren?

Wat het pensioenstelsel van de zelfstandigen betreft ondergaan de cijfers geen grote wijzigingen.

Er is alleen een stijging van de uitgaven voorzien vanaf 1985 zodat het totaal negatief saldo einde 1987 de 3 miljard dreigt te bereiken. De staatssecretaris zal wel zo welwillend zijn, op deze vragen en beschouwingen een klaar antwoord te geven.

En nu kom ik aan het tweede deel van mijn betoog.

In het voorontwerp van interimrapport van de Koninklijke commissie sociale zekerheid, titel 5, pensioenen, lezen wij: «In deze sector wegen zware politieke, sociale, economische, financiële en zelfs demografische problemen op de codificatieopgave onder meer in verband met de verlaging van de leeftijdsvereiste, de verschillende loopbanen in de openbare sector, de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, de maxima, het voorstel van basispensioenen, de rechthebbenden op een overlevingspensioen, kapitalisatie en repartitie, de cumulatie met andere uitkeringen en met beroepsarbeid, de hoogte van het pensioen van de zelfstandigen, zonder nog te spreken van het hier zo gevoelige probleem van de zogenaamde «verworven (voor)rechten.»

Bovendien hebben we hier te maken met een dergelijk groot aantal uiteenlopende stelsels, vooral in de openbare sector, dat elke codificatie diende te beginnen met een dergelijke inventaris van de bestaande wetgeving en reglementering. Dit is dan ook hetgeen tot dusver is gebeurd.

De betreffende documenten beslaan vijf omvangrijke mappen, die eigenlijk te volumineus zijn om zelfs als bijlage aan dit verslag toe te voegen, tenzij dit toch de wens zou zijn.

Het meest ingrijpend zal het werk van harmonisatie zijn in de buitenzinnig ordeloze openbare sector. Eerste besprekingen zijn aangevat. Er zal vanzelfsprekend worden voortgebouwd op de, zij het vaak bijzonder voorzichtige «conclusies» van de zogenaamde commissie-Fonteyne.

De eerste voorstellen zijn uitgewerkt, maar zij waren nog te voorbarig om voorgesteld te worden aan de commissie.

Hier volgt een eerste voorbeeld in verband met de financieringssystemen van de verschillende pensioenregelingen van de openbare sector. In antwoord op een parlementaire vraag nr. 58 betreffende de harmonisatie pensioenstelsels ministeries en openbare instellingen, werd door de minister van Financiën geantwoord dat de Nationale Bank van België, de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en het Gemeentekrediet van België beschikten over eigen pensioenfondsen. Het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet, de Nationale Kas voor Beroepskrediet, de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, het Herdisconterings- en Waarborginstituut, de Nationale Delcredere dienst, de Nationale Investeringsmaatschappij, hadden een aanvullende verzekering voor hun personeel afgesloten, niet bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas maar bij een privé-verzekeringsmaatschappij. Van de groep van de financiële openbare instellingen, was er slechts één, het Centraal Bureau voor Hypotheekair Krediet, dat zich had gericht tot de ASLK.

Voorts werd vastgesteld dat de instellingen ter zake autonoom optraden en dat het hen, in het kader van de hen toegemeten voogdijmacht, niet mogelijk was op imperatieve wijze deze financieringssystemen aan te passen.

De waarden van de pensioenkas van het personeel van de Nationale Bank van België bedroegen einde december 1981 meer dan 14 miljard, bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas was het 16 miljard, bij het Gemeentekrediet van België, bijna 5 miljard.

Deze openbare instellingen en ook nog andere bezitten in hun pensioenfondsen reserves die in totaal heel wat hoger liggen dan deze van de Rijksdienst voor werknemerspensioenen.

Waarom die bedragen samen het vele miljoenen die jaarlijks door andere openbare instellingen betaald worden aan diverse groepsverzekeringen niet samen gestort in een gezamenlijk fonds?

Er kan worden verwezen naar het Algemeen burgerlijk pensioenfonds, dat in Nederland altijd in zeer ruime mate inschrijft op de leningen uitgegeven door de Nederlandse Staat.

Tevens zou er controle zijn dat iedereen bijdraagt tot de financiering van de pensioenen. Het zou toelaten tot een eenvormig financieringssysteem te komen met waarborg van gelijkheid inzake het deel ten laste van de werknemer.

Voorts handelen wij over de toepassing van de wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden. Deze wet is nog altijd niet van toepassing op alle openbare instellingen. De jongste drie jaren is er alleen de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting erbij gekomen. De bijzonderste en ook de machtigste ontsnappen eraan. Waarom geen einde gemaakt aan zekere discriminaties? Meestal vindt men daar de hoogste wedden, de hoogste pensioenen. En er is heel wat twijfel dat ze verder ontsnappen aan de beperkende maatregel inzake de aftopping van de pensioenen, de toegelaten activiteiten, enz.

De Nationale Maatschappij voor de Huisvesting nam tot juni 1982 de wettelijke stortingen met betrekking tot het wettelijk rust- en overlevingspensioen volledig te haren laste, inbegrepen het deel ten laste van de werknemers. De stortingen voor het aanvullend pensioen waren eveneens ten laste van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting; ze werden gedaan bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas op de individuele rekening van elke bediende. Bij koninklijk besluit van 26 mei 1982 werd de wet van 28 april 1958 toepasselijk gesteld op de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting.

Er kan ook verwezen worden naar een afzonderlijk aanvullend opruststellings- en overlevingspensioenstelsel voor de leiders en de medewerkers van de Nationale Investeringsmaatschappij. Een progressieve opruststellingsrente wordt aan de voorzitter van de raad van beheer toegekend. Er zijn vermoedelijk bij andere instellingen gelijkaardige bepalingen maar waaraan minder openbaarheid gegeven wordt.

Wanneer diensten gepresenteerd worden enerzijds in de openbare instellingen waarop de wet van 28 april 1958 niet toepasselijk is en anderzijds waar die wet wel van toepassing is worden de eerste reeks prestaties niet in aanmerking genomen voor een pensioen of een pensioenaandeel ten laste van de Openbare Schatkist, de andere prestaties wel. De betrokkenen worden bijzonder benadeeld wanneer de prestaties van de eerste reeks werden verricht vóór 1955. Ze worden in rekening genomen vóór het algemeen pensioenstelsel van werknemers maar op basis van een bij wet vastgesteld forfaitair

bedrag, wat nadelig is wanneer het gaat om een ambtenaar van eerste niveau.

In sommige gevallen, hoewel er ononderbroken tewerkstelling was, worden zelfs bepaalde periodes niet in aanmerking genomen door de Rijksdienst voor werknemerspensioenen.

Ter rechtvaardiging van dit voorstel verwijzen we naar bijzondere toegevingen in artikelen 84, 85 en 86 van uw wetsontwerp waarbij in modaliteiten voorzien is om de diensten die bij de tijdens de oorlog 1944-1945 opgerichte agglomeraties werden gepresteerd, aanneembaar te maken voor een pensioen of een pensioenaandeel ten laste van de Openbare Schatkist. De herziening van de lopende pensioenen wordt geregeld bij artikel 86.

Alle openbare instellingen onder toepassing brengen van de wet van 28 april 1958 zou reeds in zekere mate een gedeeltelijk gevolg geven aan wat door de voorzitter van de Koninklijke Commissie van sociale zekerheid in zijn tussentijds verslag van december 1982 gevraagd wordt op bladzijde 215 onder titel V. Pensioenen, namelijk «het meest ingrijpende zal het werk van harmonisatie zijn in de buitenzinnig ordeloze openbare sector».

De jaarlijkse statistiek der pensioenen van de openbare diensten is beperkt tot de pensioenen uitbetaald door de openbare schatkist.

Er zijn weinig of geen statistische gegevens betreffende de pensioenen of kapitalen uitbetaald inzake de openbare instellingen die niet onder de wet van 28 april 1958 vallen.

Het derde deel van mijn betoog gaat over de aftopping van de hoge pensioenen in de overheidssector. De aftopping van de hoge pensioenen geeft niet wat ervan verwacht werd.

Het aantal was op 1 januari 1982 volgens de jaarlijkse statistiek der pensioenen van de openbare diensten 555 rustpensioenen.

Volgens tabel IV, gevoegd bij de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1983, was het aantal op 1 juli 1982 geklommen tot 649 voor de rustpensioenen.

Wat is de verklaring voor het verschil van 94 tussen 1 januari 1982 en 1 juli 1982?

Bevat het cijfer alleen de aftopping van de pensioenen uitbetaald door de Openbare Schatkist?

Heeft men in die aantallen ook opgenomen de gevallen waar door tegemoetkoming van groepsverzekeringen en van pensioenfondsen in plaats van maandelijks pensioenen, grote kapitalen ineens worden uitbetaald?

Het bedrag in 1983 zou beperkt blijven tot 380 miljoen, dit als budgettaire weerslag van de bezuinigingsmaatregelen ingevolge niet-indexering, aanvullende verminderingen en aftopping van de hoge pensioenen.

Wanneer het pensioen maandelijks uitbetaald wordt onder andere door de Openbare Schatkist, doen zich geen problemen voor inzake toepassing van de aftopping.

Wanneer er een tegemoetkoming is van groepsverzekeringen en pensioenfondsen en het pensioen geheel of gedeeltelijk in kapitalen uitbetaald wordt — voor hoge ambtenaren gaat het om miljoenen — kan dit aanleiding geven tot belangrijke voordelen.

Kan er een antwoord worden gegeven op volgende vragen:

Ten eerste, de uitbetaling van kapitaal gebeurde vóór 1 januari 1982. Heeft dit tot gevolg gehad dat geen aftopping wordt toegepast en ook dat de betrokkene ontsnapt aan de bepalingen van beperking van cumulatie van rust en/of overlevingspensioenen met beroepsbezigheid? Wanneer er aftopping is, hoe wordt die toegepast?

Ten tweede, de uitbetaling van kapitaal gebeurde vóór 1 oktober 1980. In dat geval wordt er geen inhouding van 1,80 pct. toegepast, maar wel op het pensioen dat per maand wordt uitbetaald.

Ten derde, de uitbetaling van kapitaal gebeurde op 1 januari 1982 of later. In dat geval wordt het kapitaal omgezet in een fictieve rente van 5 pct. Heeft dit ook niet tot gevolg dat er geheel of gedeeltelijk ontsnapt wordt aan de aftopping?

We vragen zeker niet dat de aftopping van de hoge pensioenen zou worden afgeschaft. Een hoger bedrag aan aftopping kan worden gehaald, door ze ook toe te passen:

Ten eerste, op de ambtenaren aan wie door de groepsverzekering of het pensioenfonds grote kapitalen worden uitbetaald. De huidige toepassing bevoordeligt zekere categorieën in vergelijking met andere.

Ten tweede, op de hoge pensioenen in de privé-sector. We geloven dat daar miljoenen kunnen worden gehaald en dat zal ik u bewijzen:

Inzake de privatisering van de pensioenen, en meer bepaald wat het fiscaal stelsel van de groepsverzekeringen betreft, moet worden opgemerkt dat de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen in haar jaarverslag 1980-1981, bladzijde 57-58, onder de titel Het fiscale stelsel van de groepsverzekering, het volgende schreef: «Wat

meer in het bijzonder de verzekeringen betreft, die een onderneming willen beveiligen tegen de schade welke het overlijden, het vrijwillige ontslag of het vertrek om enige andere reden van één of meer personeelsleden zou kunnen meebrengen (beter gekend als de «Verzekering van bedrijfsleiders»), heeft de wet de verdienste, het belang van die formule te erkennen, daar waar er voorheen, in ieder geval op het fiscale vlak, te veel onzekerheid en twijfel bestond. Zelfs als ze gepaard gaat met beperkende voorwaarden wat betreft de mogelijkheden voor de ondernemingen om de premies van deze contracten in mindering van hun belastbare inkomsten te brengen, is ze in haar geheel genomen op dit stuk toch onloochenbare stap vooruit.»

«Wat nu de groepsverzekeringen van het traditionele type betreft, ook hier moet de Staat onder voorwendsel geïsoleerde misbruiken te bestrijden, niet op een gevaarlijke manier de mogelijkheden van de ondernemingen beperken om voor hun personeel buitenwettelijke pensioenen te vestigen. Als men sommige lieden mag geloven, zou men de verzekerde prestaties streng moeten beperken tot 75 pct. van de brutobezoldiging, terwijl het maximum-inkomen dat in aanmerking zou komen dat van een secretaris-generaal van een ministerie zou zijn.

In dezelfde zin, zou men ook alleen maar een voorschot op de polis of een inspanning ervan mogen overwegen voor zover er daarvoor uitzonderlijke en dringende behoeften zouden bestaan.»

Het Verbond van Belgische ondernemingen in haar *Mededelingen* nr. 1 van januari 1983 onder de titel: «Akkoord over het fiscaal stelsel van de groepsverzekering» geeft op bladzijde 26 het mechanisme van de voornaamste methodes die worden toegepast om de belasting te ontduiken.

«De veranderlijke bezoldigingen (gratificaties, premies enzovoort) of een deel van de vaste bezoldigingen, soms ook de «Dertiende maand», van sommige personeelsleden (in het algemeen de leiders en de kaderleden) worden hun niet meer rechtstreeks toegekend maar worden als werkgeverstoelagen van een groepsverzekering gestort, hetzij op een afzonderlijk, voor dat doel gesloten werkgeverscontract (aanvullend contract), hetzij op een voorheen bestaand werkgeverscontract. De storting op het werknemerscontract (contract C) zou op de loonfiche voorkomen en door zijn belangrijkheid de aandacht van de taxatie-ambtenaar trekken.»

«Vermits dit een vermindering van de financiële mogelijkheden van de verzekerden tot gevolg heeft, staat de verzekeringsmaatschappij hun in een groot aantal gevallen bijna onmiddellijk tegen een relatief lage rentevoet een voorschot op polis toe (met andere woorden een lening), dat vaak het bedrag bereikt (of overtreft) van de netto-bezoldiging (na inhouding van de RSZ en de bedrijfsvoorheffing) die de betrokkenen anders zouden ontvangen hebben.

In bepaalde gevallen werd zelfs vastgesteld dat de op het voorschot verschuldigde interesten, jaarlijks aan het bedrag van de «lening» werden toegevoegd, derwijze dat de betrokkene aldus niet de minste dadelijke last droeg.

Men bemerkt onmiddellijk de gevolgen van deze handelwijze:

Een verlies aan belasting dat, rekening houdend met het gunstig regime van de omzetting in fictieve rente van de kapitalen, slechts zeer gedeeltelijk bij het verstrijken van het contract bij leven van de verzekerde wordt gecompenseerd; een verlies aan successierechten bij het verstrijken van het contract bij overlijden (de ontvangsten kapitalen genieten vrijstelling); een verlies aan RSZ-bijdragen.»

Het VBO wijst op de onvolkomenheden op wettelijk vlak van de uiteengezette werkwijze.

«De werkgeverstoelagen zijn geen belastbare «voordelen van alle aard», wanneer de werkgeverscontracten waarop die toelagen worden gestort één of meer clausules bevatten waardoor de verzekerde het voordeel van het contract kan verliezen (bijvoorbeeld bij ontslag om dwingende reden) zodat bijgevolg de gestorte bedragen niet definitief door de werknemers verworven zijn.»

«Het ligt voor de hand dat een werknemer slechts een deel van zijn bezoldigingen op een dergelijk contract zal laten storten, als hij de zekerheid heeft bekomen dat de in het vorige lid bedoelde clausules niet zullen worden toegepast. Aldus werden tegenbrieven of (nog geheim gehouden) bijakten ontdekt die bepalen dat de werkgever die clausules definitief verzaakt; zodoende was het voordeel van het contract definitief door de werknemer verworven en waren de gestorte sommen voor deze laatste belastbare voordelen.

Er kan ook worden vermoed dat het er telkens zo aan toe gaat, wanneer de toepassing van het hiervoor omschreven procédé aanleiding geeft tot de «afstand» van belangrijke sommen door een werknemer.

Er werd vastgesteld dat de gedane stortingen in bepaalde gevallen leiden tot het verzekeren van «pensioenen» die de

netto-activiteitswedde overtreffen. In dergelijke gevallen, kan men redelijkerwijze verdedigen dat het doel van het contract niet het verzekeren van een pensioen is, maar wel het ontwijken van de belasting.»

In vergelijking met de verklaringen van de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen heeft de mededeling van het Verbond der Belgische ondernemingen het voordeel van oprecht te zijn.

Er zijn nog andere voordelen verbonden aan de kapitalen die uitbetaald worden door de groepsverzekeringen.

Fiscaal wordt de betrokkene belast op een jaarlijkse fictieve rente berekend op basis van 5 pct. van het uitbetaald kapitaal. Wanneer hij zijn kapitaal plaatst, zal hij nu nog een dubbele rente, namelijk 10 pct., bekomen. Vroeger was dat zelfs het drievoudige, dus 15 pct.

Op de pensioenen, iedere maand uitbetaald door de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen of door de Openbare Schatkist wordt de belasting berekend op het volledige bedrag.

De solidariteitsbijdrage van 1,80 pct. op de pensioenen, wordt iedere maand toegepast wanneer het bedrag de grens overschrijdt. De betrokkene die in het kader van een groepsverzekering of van een pensioenfonds vóór 1 oktober 1980 een belangrijk kapitaal werd uitbetaald — in vele gevallen gaat het om miljoenen — ontsnapt aan die inhouding.

U zult wellicht antwoorden dat dit alles buiten uw bevoegdheid valt van staatssecretaris voor Pensioenen, maar de regering in haar geheel en dus ook u wilt een uitbreiding van de privatisering van de pensioenen. Dat geeft niet alleen belangrijke fiscale voordelen aan degenen die reeds tijdens hun loopbaan hoge wedden en bijkomende vergoedingen allerlei bekomen, maar tevens leidt het tot ontduiking van belastingen en van RSZ-bijdragen.

Welke maatregelen zullen worden genomen door de betrokken ministers? Financiën voor de ontduiking van de belastingen, Sociale Zaken voor het verlies van RSZ-bijdragen, Economische Zaken die met de controlediensten der verzekeringen hebben verzuimd sancties te nemen tegen de verzekeringsondernemingen en die zelfs niet in de mogelijkheid zijn, statistische gegevens te verstrekken inzake de hoog oplopende kapitalen groepsverzekering.

De verzekeringsondernemingen maken verder grote winsten. Ik verwijs naar de samenvatting van het verslag van de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen voor het jaar 1981-1982 met als titel *De levensverzekering 7,4 miljard aandelen in de winst voor de verzekerden*..

«Ondanks de moeilijkheden, blijven de levensverzekeringen het bewijs leveren van hun bekwaamheid en van hun wil om hun plaats op de markt van het spaarwezen in België te behouden. Zo hebben zij de aandelen in winst die zij onder hun verzekerden verdelen met 25 pct. verhoogd. Rekening houdend met de rentevoet van 4 pct. die door het tarief zelf gewaarborgd wordt, kon in 1981 aan de spaarbelegging van de verzekerden op het leven een netto-opbrengst van 10 pct. bezorgd worden.»

We vragen dan ook dat niet alleen de nodige maatregelen zouden worden genomen om verdere manipulaties te vermijden en dat straffen en boetes worden opgelegd, maar dat ook de aftopping van de hoge pensioenen in de privé-sector zou gebeuren.

Tot besluit, wil ik nogmaals onderstrepen dat de regering liever saneert op de al zo kleine pensioenen van de kleine man, met liefst zoveel mogelijk bijdragenaftrekking in plaats van de werkelijke misbruiken aan te pakken, die het meest zouden kunnen opbrengen. Maar ja, dan treft men de groten!

Geen welvaartspremie. Sedert 1982 is er niets meer voorzien en dat blijft zo tot in 1988. Besparing, op de rug van de gepensioneerden, 6 maal 1 miljard.

Minder vakantiegeld, tengevolge van de beperking tot het maandbedrag. Besparing op de rug van de gepensioneerden, 6 maal 1 miljard.

Geen aanpassingsvergoeding meer: besparing 6 maal 430 miljoen.

Voor de overheidsgepensioneerden zijn er ook door allerlei beperkingen wijzigingen in het nadeel van deze gepensioneerden. Beperking van de cumulatie van een rust- en overlevingspensioen, 6 maal 650 miljoen; beperking van cumulatie van verscheiden overlevingspensioenen, 6 maal 173 miljoen; beperking van de cumulatie van het pensioen met een beroepsactiviteit, 6 maal 500 miljoen; wijziging van de modaliteiten van de indexering, 6 maal 1,1 miljard.

Brugrustpensioenen. Dit systeem vertegenwoordigt, in vergelijking met het vroegere stelsel van het wettelijk brugpensioen, een vermindering van het inkomen, dat in sommige gevallen kan oplopen tot een bedrag van 10 000 frank per gepensioneerde.

Oudere gepensioneerden. De inhaalprocedure, die werd ingezet einde 1978 om de spanning tussen oudere en recente pensioenen te verkleinen, werd door deze regering volkomen verwaarloosd. Weerom een besparing op de kap van de kleinste pensioentjes van ongeveer 5 miljard maal 6.

Bij dit alles komen de negatieve gevolgen van de devaluatie en de daarop volgende prijsstijgingen van huishuren, huisbrandolie enzovoort.

Vergeten wij verder niet dat zieke bejaarden extra de dupe zijn door het invoeren van remgeld voor doktersraadplegingen, medicamenten en kinesithérapie, de verhoogde persoonlijke bijpassing bij hospitalisatie en medische ingrepen.

Dit alles brengt mee dat de koopkracht van de gepensioneerde met 20 pct. is gedaald! Mijnheer de staatssecretaris voor Pensioenen, de gepensioneerden verwachten van u een heel ander beleid!

Stop de afbraak van de pensioenen!

Geef de gepensioneerden datgene, waar zij recht op hebben, « een menswaardig inkomen », en haal hiervoor het geld waar het met hopen te vinden is: « bij de rijken ».

De heer Van Herreweghe. — Wie heeft zich altijd verzet tegen het gewaarborgd inkomen?

De heer De Smeyter. — Bij wijze van voorbeeld, geef ik u enkele « aanvullende » pensioenbedragen per jaar die naast het wettelijk pensioen werden toegekend in 1981: Discontoinstituut 1 770 000 frank; BDBH 58 000 frank; NILK 570 000 frank; RTBF 545 000 frank; BRT 465 000 frank; Nationale Loterij 106 000 frank. Het zijn brutobedragen. De opmerking geldt ook voor de verdere bedragen, die jaarbedragen zijn.

Het is duidelijk dat in sommige openbare instellingen op verre na niet wordt afgetopt. De werkelijke aftopping zou dus heel wat meer opbrengen dan de cijfers door de minister van Pensioenen vermeld. En wij maken dan nog geen gewag van andere parastatale instellingen van ondergeschikte besturen en van intercommunales.

Nog enkele vragen in verband met de aftopping van de hoge overheidspensioenen.

1° De reserves van de pensioenkas van de Nationale Bank bedragen nu 15 miljard frank. De Nationale Bank stort een half miljard minstens als toelage. Van de nettowinst gaat 65 miljoen frank naar de pensioenkas. De gemiddelde aanvullende pensioenbedragen per jaar waren in 1981 711 000 frank voor een rustpensioen en 325 000 frank voor een overlevingspensioen. Maar dit zijn de gemiddelden. Wat is de spanning tussen het hoogste en het laagste uitgekeerde pensioenbedrag?

2° De Voorzorgskas van de ASLK bevat 16 miljard frank. Hier is het gemiddelde aanvullend rustpensioen 757 000 frank en 292 000 overlevingspensioen in 1981.

Wat is hier de spanning?

3° Hetzelfde geldt voor het Gemeentekrediet, waar de reserves 5 miljard frank bedragen. Het gemiddeld aanvullend rustpensioen was 770 000 frank in 1981, het overlevingspensioen 305 000 frank.

4° Bij de NMKN geldt een vreemde situatie. Hier moet de instelling bijna 100 miljoen afdoeken want het systeem zou deficitair zijn. Nochtans wordt in 1981 ook nog 27 miljoen frank winst uitgekeerd in de vorm van een toelage aan het personeel.

5° Bij de Nim is de toestand al even onduidelijk. Het is dan ook onmogelijk een juist beeld te krijgen van de situatie op pensioengebied, zowel wat betreft financiering als gemiddelde, laat staan hoogste en laagste bedragen, als wat betreft de toepassing van de aftopping.

6° Andere situatie bij de Bankcommissie, waar de instelling in 1980 een « provisie » gestort heeft van meer dan 34 miljoen frank. Het gemiddelde pensioenbedrag is daar 1 117 000 frank rustpensioen en 951 000 frank overlevingspensioen. Het gaat over weinig mensen, dus het gemiddelde is hier dichtbij het reële bedrag gelegen. Hoe wordt er bij de Bankcommissie afgetopt? Door een kleinere provisie uit te keren? Maar wat het meest verontrust, is de informatie dat het over aanvullende pensioenen gaat.

7° Instellingen als de NMH, NLM, het Landbouwkrediet en nog heel wat andere, kennen naast het gewone pensioen, dit wil zeggen rekening houdend met stortingen, een aanvullend pensioen toe. En ook hier rijzen vragen over de financiering, over de aftopping en over het aanwenden van de resultaten van de aftopping.

Mijnheer de staatssecretaris, u hebt dus zeker nog veel te doen opdat « rechtvaardigheid » en « eerlijker verdelen » in de pensioenen ingang zouden vinden. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Paque.

M. Paque. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, le budget des Pensions est l'un de ceux qui tient particulièrement à cœur aux socialistes. Il est le résultat de luttues sociales parfois très dures que d'aucuns seraient actuellement tentés d'oublier ou de minimiser. Ce rappel historique me paraît important au moment où certains voudraient relancer l'idée d'une privatisation de la sécurité sociale.

Les pensions sont un des domaines les plus importants de cette sécurité sociale, puisqu'il s'agit d'assurer aux travailleurs un salaire différé dû en raison de l'activité professionnelle qu'ils ont déployée.

Le secteur des pensions représente 260 milliards, soit plus d'un quart des dépenses de la sécurité sociale.

Par ailleurs, dans l'optique de solidarité qui est la nôtre et qui n'est pas partagée par le mouvement néo-libéral, nous pensons qu'une redistribution horizontale doit s'établir entre tous ceux qui vivent de leur travail.

L'optique du gouvernement actuel paraît en contradiction avec des deux principes fondamentaux. En effet, nous devons constater, d'une part, des mesures conduisant à une diminution des pensions des travailleurs et, d'autre part, des positions assez inquiétantes concernant une privatisation de la sécurité sociale, en ce compris les pensions.

Dans son exposé introductif en commission, M. le ministre des Pensions indique que l'accroissement des crédits de son budget s'élèverait à 12,45 p.c. entre 1982 et 1983.

Faut-il rappeler que dans ce pourcentage sont compris les prélèvements sur les réserves du Fonds des veuves et orphelins, qui s'élèvent respectivement à 15 et à 5,5 milliards?

Cela signifie qu'en réalité son budget accuse une augmentation inférieure à celle de l'index dans la mesure où l'on fait, comme il se doit, abstraction des prélèvements sur le Fonds des veuves et des orphelins. Si ces prélèvements n'avaient été opérés, le budget des Pensions resterait stationnaire.

Bien sûr, il faut rétablir l'équilibre des finances publiques. Chacun est conscient qu'il appartient à tous les citoyens de consentir des efforts dans ce but.

Cependant, les efforts doivent être proportionnels aux capacités contributives de chacun. Ce n'est pas aux pensionnés ouvriers et employés à consentir des sacrifices disproportionnés par rapport à leurs moyens.

Quand on examine les principales mesures prises par ce gouvernement par le biais des pouvoirs spéciaux, on constate une série d'atteintes flagrantes aux droits des pensionnés.

Dois-je citer, pour les pensionnés du secteur public, la limitation de l'indexation de leur pension dès que celle-ci dépasse 29 000 francs par mois?

Les prépensionnés ont dû subir en 1982 l'instauration d'une cotisation de 3,5 p.c. sur le montant de leur prépension. Cette cotisation est maintenue en 1983.

En matière fiscale, pour les prépensionnés, s'est manifestée une augmentation considérable de la fiscalité directe par suite du remplacement du système d'abattement fiscal par celui du crédit d'impôts.

Certains pensionnés à carrière incomplète ont vu limiter le montant de leur pécule de vacances.

De même, les pensionnés et les prépensionnés ont vu la fin de l'application de la législation adaptant les pensions au bien-être.

Les veuves qui souhaitent poursuivre une activité professionnelle après le décès de leur mari, se sont vu imposer la suppression de l'indemnité d'adaptation.

Je voudrais insister sur le sort des pensionnés mineurs. Des règles très strictes ont été prises en ce qui concerne la compatibilité de leur pension avec des indemnités de maladie professionnelle.

Dans certains cas, ces règles aboutissent à une diminution d'un tiers des revenus de ces pensionnés mineurs invalides.

Il faut insister sur le caractère inéquitable de pareilles mesures. La pension est relative à une activité professionnelle extrêmement pénible et constitue, devons-nous le répéter, un salaire différé. Les allocations pour maladie professionnelle représentent la réparation d'un préjudice relatif à l'intégrité physique de ceux qui ont mis en jeu leur santé pour fournir les moyens énergétiques nécessaires à l'époque. Il s'agit de deux choses différentes que l'on ne peut confondre.

Ces mesures restrictives prises à l'encontre des mineurs sont d'autant plus choquantes lorsque l'on sait que certains ministres veulent fermer les centres médicaux d'Awans et de Morlanwelz où sont soignés les pensionnés mineurs, et cela sous prétexte

d'économies. Cet exemple montre suffisamment la volonté du gouvernement de faire supporter aux humbles une partie du poids de la crise économique dont ils ne sont nullement responsables.

Nous ne pouvons partager cette rationalité économique froide et surtout inhumaine.

Ceux qui ont travaillé toute leur vie, ceux dont la santé a été abîmée par leur travail ne peuvent, au moment où ils sont faibles et démunis, voir réduire les droits qui leur avaient été promis.

La manifestation de samedi, il faut tout de même bien en parler, monsieur le ministre, a montré suffisamment que le monde du travail ne pouvait pas admettre cette diminution unilatérale de ses droits sociaux.

Je pourrais rappeler également d'autres manifestations, par exemple celles des pensionnés et des prépensionnés de novembre 1982.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

Non seulement les pensions diminuent, mais les charges que doivent supporter les pensionnés augmentent. Je pourrais rappeler l'instauration d'une intervention personnelle pour la consultation du médecin généraliste, l'instauration d'une intervention dans les frais de déplacement du médecin en cas de visite à domicile, la majoration du ticket modérateur pour la consultation d'un spécialiste, l'instauration d'un ticket modérateur de 20 p.c. pour le kinésithérapeute, l'augmentation du prix du séjour à l'hôpital, les médicaments plus chers. Je m'arrête ici; l'énumération est tellement longue que, pour épargner le temps du Sénat en cette fin de soirée, je la terminerai par un « etc. ».

Chacun sait que les frais médicaux augmentent avec l'âge de chacun. Non seulement le gouvernement prend des mesures restrictives en matière de pension, mais il augmente les charges de sécurité sociale des pensionnés en matière de santé.

Dans le budget des Pensions, certains postes de dépenses pèsent de plus en plus lourd. Je pense au coût du chauffage, à l'augmentation des loyers et des charges locatives, à l'augmentation des transports en commun, aux prix dont le gouvernement est incapable de contrôler l'augmentation. Il s'ensuit une paupérisation croissante du plus grand nombre de travailleurs pensionnés.

Dois-je vous dire, monsieur le ministre, qu'il est difficile de ne pas trouver ces mesures choquantes quand on les compare aux avantages qui sont consentis aux entreprises: diminution d'impôts, incitation aux investissements, alors que ceux-ci ne sont pas suivis d'embauche; création de zones franches où notre droit social ne s'appliquerait pas dans son intégralité?

Je pourrais également parler d'avantages fiscaux pour les détenteurs de certains titres privilégiés.

Cette régression dans le domaine des pensions est de nature à privilégier une autre conception de la sécurité sociale: celle de la privatisation.

Si les pensions sont réduites, si les employés et les ouvriers perdent confiance dans le système actuel de pensions, la tentation peut être grande de les inciter à recourir à un système généralisé de pensions extra-légales.

Dans cette optique néo-libérale, n'ayons pas peur de le dire, on peut concevoir une pension versée à chaque citoyen représentant le strict minimum vital, chaque travailleur étant, en théorie, libre ou non de se constituer, par des versements à des caisses privées, une pension complémentaire.

Pareille conception détruirait notre système de pensions qui est basé sur la notion de solidarité entre actifs et inactifs. Dans un système où chacun se constitue sa propre pension, les plus démunis ayant à peine de quoi vivre n'auront pas la possibilité de cotiser. Arrivés à l'âge de la pension, ils se trouveront encore plus démunis que pendant leur vie active.

Par contre, les personnes jouissant de revenus confortables n'auront aucun mal à se constituer auprès de caisses privées des pensions relativement importantes.

Cette absence de solidarité entraînera chez des personnes ayant cessé toute activité des disparités de revenus particulièrement criantes. Ce sera le « chacun pour soi » cher à M. Verhofstadt.

Il faut reconnaître que, pour les compagnies d'assurances, pareil système serait extrêmement rentable.

Il présente en outre un danger. Les assureurs concluront difficilement des contrats avec « les mauvais risques », c'est-à-dire avec les ouvriers ou les employés dont la santé pose des problèmes.

Un système de privatisation de la sécurité sociale, et en particulier des pensions, constituerait une victoire de l'égoïsme.

Il serait la négation de tout notre droit de la sécurité sociale. Si, au moment de la retraite, chacun recevait une pension correspondant aux sommes versées pendant la vie active, cela signifierait une augmentation des disparités sociales chez les pensionnés et un retour au système de la capitalisation.

Il faut regretter que les mesures qui atteignent maintenant les pensionnés aient été prises par la technique des pouvoirs spéciaux.

Je suis persuadé que si ces mesures avaient été débattues au Parlement, la législation sur les pensions ne serait pas ce qu'elle est actuellement. Il est incontestable que le pouvoir d'achat des pensionnés est atteint par les mesures « d'économie ».

Ceci est particulièrement grave chez des personnes qui sont contraintes de vivre uniquement du revenu de leur pension sans avoir la possibilité de se procurer des revenus complémentaires parce que leur âge ne le leur permet pas.

En outre, les pensionnés âgés sont particulièrement touchés. Non seulement la plupart d'entre eux ne peuvent se procurer d'autres revenus que leur pension, mais en outre les frais qu'ils doivent supporter augmentent considérablement.

Avec l'âge, ils doivent de plus en plus faire face à des frais médicaux et ils peuvent de moins en moins se suffire à eux-mêmes.

Ce ne sont pas les plus faibles qu'il faut frapper pour combler le déficit des finances publiques. Ce n'est pas à eux de supporter les conséquences d'une crise dans laquelle ils n'ont pas de responsabilité.

Nous estimons que c'est à tort que des restrictions sont imposées aux pensionnés employés et ouvriers. Nous ne voterons pas un budget qui est la conséquence de mesures prises par la voie de pouvoirs spéciaux que nous rejetons. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer de Bruyne.

De heer de Bruyne. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris van Pensioenen, geachte collega's, terecht worden in de inleidende uiteenzetting van de staatssecretaris van Pensioenen en in het verslag over de bespreking in de commissie voor de Financiën enkele macro-economische basisgegevens in het licht gesteld die voor het voortbestaan zelf van ons pensioenstelsel en van ons maatschappelijk en politiek systeem van beslissend belang zijn.

In de eerste plaats bedoel ik hiermee de totale omvang van de begroting van Pensioenen voor het jaar 1983. Onderhavig wetsontwerp — men kan het niet genoeg herhalen — voorziet in uitgaven ten bedrage van 164,5 miljard, dit wil zeggen 10,14 pct. van de totale Rijksbegroting, die 1 524 miljard bedraagt.

Onder de afzonderlijke budgetten is alleen de Rijksschuldbegroting nog aanzienlijker. Die bereikt 300,8 miljard, een duizelingwekkend bedrag, vooral als men beseft wat er ons de volgende jaren inzake vervaldagen nog te wachten staat, en welke eisen er aan het spaarvolume en aan de kapitaalmarkt nog zullen moeten worden gesteld door de overheid om die schuld te dragen en te delgen.

De gegevens die op pagina 53 van het uitstekend rapport van collega Vandenabeele te vinden zijn, mogen hier in openbare vergadering nog eens worden vermeld. Ik verontschuldig mij dat ik gedeeltelijk zal herhalen wat de rapporteur en vorige sprekers zeer goed en soms met meer statistische gegevens hebben betoogd.

De kritische toon van de heren Basecq, Paque en De Smeyter was hierbij vanzelfsprekend en ook verwacht. Ik zal er nog op terugkomen.

Het totaal van de zogeheten « sociale begrotingen » bedraagt 469,1 miljard. Daarmee bedoelt men ten eerste de pensioenen die meer dan één derde van de « sociale enveloppe » voor hun rekening nemen — wij worden een land van ouderlingen.

Dan komt als tweede, « Tewerkstelling en Arbeid », met 29 pct. van voormelde sociale begrotingen. Vervolgens Sociale Voorzorg, met 27,1 pct., Volksgezondheid met 7,4 pct. en Middenstand met 1,4 pct. van die « sociale begrotingen », die samen zowat 30 pct. van de Rijksbegroting uitmaken.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, dames en heren, dat is de budgettaire uitdrukking van wat een welvaartsstaat aan sociale taken op zich genomen heeft. En hij heeft er nog vele andere en zelfs meer actieve en creatieve, onder meer inzake onderwijs, industrieel beleid, tewerkstelling, ruimtelijke ordening, bevordering van het spaarwezen enzovoort.

Wij hebben in het geïndustrialiseerde West-Europa een Staat geschapen die op sociaal en dienstverlenend gebied uitstekend is bedoeld geweest. De vraag is, of wij het budgettaire nog aankunnen en

of wij niet in een onmenselijke administratie verzinken. Sommige van die bekommelingen komen als een *Leitmotiv* in het verslag terug, niet het minst in de passus waarin de staatssecretaris op de pagina's 73 en 74 handelt over de aanbeveling van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 10 december 1982, aanbeveling waarin de heer Mainil twee niet met elkaar te verzoenen doelstellingen inzake verlenging en verkorting van de loopbanen aanwijst.

Om zich een beeld te vormen van de pensioenlasten die de Staat zal moeten torsen in de nabije en de verdere toekomst, werden door de staatssecretaris en door de verschillende commissieleden extrapolaties en prognoses gemaakt van de heterogene factoren die in het totaal en in de onderscheiden stelsels van de begroting voor Pensioenen nu en later tot uitdrukking zullen komen.

Men vindt het resultaat hiervan terug onder hoofdstuk 8 *Toekomst van de pensioenen*, van bladzijde 67 tot 75 van het verslag, alsmede in sommige statistische tabellen in de bijlage.

Een commissielid noemde de evolutie van, onder meer, de overhevelingspensioenen, «opzienbarend». Dat staat te lezen op bladzijde 55 van het verslag. De staatssecretaris kon die angst enkel nog verhogen door, overigens terecht, eraan te herinneren dat het personeelsbestand in overheidsdienst gestegen is van 400 000 personen in 1960 tot 900 000 nu, met een belangrijke inbreng van vrouwelijk personeel. Meteen weet de huidige jeugd welke Pensioenbegrotingen ze vóór en na het jaar 2000 zal moeten rechthouden.

Elders in het verslag, namelijk op bladzijde 69, zegt de staatssecretaris dat van 1983 tot 1987 de werkelijke pensioenlasten in de overheidssector zullen stijgen van 56,5 miljard in 1983 tot 67,7 miljard frank in 1987, of een vermeerdering met 22,7 pct., wat hij dan toch al een verbetering acht, dank zij de regeringsmaatregelen van 1982, aangezien de verzwarende van de lasten van 1977 tot 1980 tegen constante indexcijfers 24,6 pct. beliep.

Ik wil deze korte ontleding van enkele gegevens uit de begrotingsdocumenten niet besluiten zonder te gewagen van de meest onheilspellende uitspraken van de heer staatssecretaris, namelijk op bladzijde 70, waar hij op een vraag antwoordt dat, voor de ontwikkeling van de beschikbare middelen in de sector van de werknemerspensioenen tot 1984, alleen de te verwachten loonmassa als hypothetische berekeningsbasis voor de inkomsten kan worden genomen, en dat het Planbureau een vermindering van die loonmassa voorziet voor de periode in kwestie. Terloops gezegd: Zijn de socialisten er in dit geval zo ver naast, wanneer ze de politiek van deze regering deflatorio noemen, althans in de inkomstensector waarover wij thans spreken? Dit betekent overigens niet dat ik collega De Smeyter kan bijtreden in zijn, mijns inziens ongegronde kritiek op de groepsverzekering. Ik kan moeilijk begrijpen waarom deze kritiek vanuit socialistisch standpunt noodzakelijk is.

Door de omstandigheden ben ik vrij goed op de hoogte van het economisch bestel in de drie meest geslaagde socialistische landen, namelijk de Duitse Democratische Republiek, Tsjechoslovakije en Hongarije. Een van de meest opvallende kenmerken van het socialistisch bestel van die landen, vooral dan de Duitse Democratische Republiek, is juist de groepsverzekering die tot stand werd gebracht door geslaagde en welvarende ondernemingen, welke op die manier hun personeel aan zich binden en het een beloning geven voor de bijzondere realisaties die het tot stand helpt brengen. Ik zou hier de voorbeelden kunnen vermenigvuldigen.

Ik moet eerlijk bekennen, mijnheer de Smeyter, dat ik niet inzie wat in het beginsel van de groepsverzekering, waarvan ik overigens de problemen niet ontken — ik zal er straks nog over spreken — in se onaanvaardbaar zou zijn voor een socialist, of in tegenspraak zou zijn met de grondbeginselen waarop u de maatschappij wenst te vestigen. Ik heb u, wat dat betreft, echt niet begrepen. Er is misschien later nog gelegenheid om daarop terug te komen. In het verslag werd dit probleem trouwens aangeraakt, maar niet opgelost.

Hoe dan ook, de begrotingen van Pensioenen voor de volgende jaren zullen een harde dobber blijven voor deze en toekomstige regeringen. Dit is onder meer te wijten aan het feit dat een uitbreiding van de tewerkstelling tijdens de jaren 80 slechts in de overheidssector te verwachten is, een sector waarin een andere dan een nominale verhoging van het nationaal produkt niet te verwachten is.

Mijn slotbeschouwingen worden ingegeven door wat onder littera c van hoofdstuk 8 op bladzijde 70 en volgende wordt gezegd, ook al verwijder ik mij schijnbaar enigszins van wat daar wordt behandeld.

De toekomst van de begroting van Pensioenen wordt in hoge mate bedreigd door België's demografische toestand. Wie zegt dat dit land een stationaire demografie heeft — ongeveer 10 miljoen mensen —

sluit zijn ogen voor wat zich in de bevolkingspiramide aan het voltrekken is. De onderlinge verhouding tussen de leeftijds groepen werd ingevolge de lage geboortecijfers en wegens de verlenging van de gemiddelde levensduur grondig gewijzigd. Ik weet niet of zelfs de economisch en sociaal geïnteresseerden beseffen welke ongunstige weerslag dit dubbel verschijnsel zal uitoefenen op de financieringslasten van de pensioenen in de volgende jaren. De heer Vermeiren heeft trouwens vóór mij reeds dit probleem besproken.

De gevolgen van deze kritieke demografische verhoudingen konden een tijd lang verborgen blijven in de pensioenstelsels en in hun budgetten door een verschijnsel dat niet van biologische, maar van sociaal-economische aard is, namelijk de massale toetreding van de vrouwen tot de actieve bevolking, die, hetzij in het bedrijfsleven, hetzij in overheidsdienst, een fiscaal en parafiscaal belastbaar inkomen verwerven. Aldus werd het draagvlak voor de pensioenstelsels en andere sociale verzekeringen rekenkundig aanzienlijk verruimd. Tevens werd echter in de desbetreffende begrotingen een zware potentiële last ingebouwd. Wat de vrouwelijke werkloosheid betekent voor de massa van de werkloosheidsuitkeringen, weten wij nu wel. Welke wanverhouding hieruit voortvloeit voor de toekomstige begrotingen van Pensioenen, is in de bespreking van onderhavig wetsontwerp in de commissie voor de Financien duidelijk gebleken. De heer Lagae heeft het er zoëven nog over gehad.

In welke mate kunnen het privé-, vrijwillig verzekeringsstelsel en de vrijwillige groepsverzekering een correctie aanbrengen in het naar beneden genivelleerd en geharmoniseerd wettelijk pensioenstelsel van de toekomst? Deze vraag wordt in het verslag gesteld, maar de commissie heeft er geen afdoend antwoord op gegeven. Het antwoord kan mijns inziens niet worden gevonden in het kader van het pensioensysteem als dusdanig. Men moet het zoeken in een nieuw sociaal-economisch stelsel en in een nieuw beleid, met op de achtergrond de demografie en de levenswijze van een geïndustrialiseerde Westerse beschaving. De oplossing is nog niet in het zicht, maar ze moet bespreekbaar zijn in een werelddeel dat Malthus heeft voortgebracht — ik ben overigens geen Malthusiaan — en in een land waar Quételet zijn beroemde sterftetafels opstelde en aldus de actuariële grondslagen van het levensverzekeringswezen legde. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Remy.

Mme Remy-Oger. — Monsieur le Président, monsieur le secrétaire d'Etat, mon collègue, M. Basecq a annoncé la couleur: ce sera le feu rouge de notre groupe pour la politique que traduit votre budget.

Là n'est cependant pas la raison de mon intervention. M. Basecq a fait référence aux travaux de la Commission royale. Ceux-ci sont loin d'être terminés puisque rien n'a encore été envisagé quant au financement. Lors de la reprise des travaux de la commission, je crains que les données de ce débat ne soient modifiées dans une mesure importante. En effet, comment prévoir encore le financement d'une sécurité sociale qui, dans notre esprit, est un droit pour tous ceux qui cotisent, non un droit à la pauvreté, mais un droit à une vie décente en relation avec les sacrifices consentis, alors que la loi de financement entame encore ce droit et que nous savons que le gouvernement a confié à ses techniciens la charge de pratiquer une nouvelle coupe sombre dans ce secteur social par excellence?

Quelle sera encore la matière à maîtriser par la Commission royale à la reprise de ses travaux?

Par ailleurs, je rappelle l'arrêté royal complétant le n° 82 relatif à l'assainissement des institutions universitaires déficitaires. Selon le texte de l'arrêté royal, «la pension légale sera accordée sur base des années de service. L'institut pourra, selon ses possibilités financières — et c'est ici que cela devient amusant — compléter elle-même les pensions jusqu'à l'âge de 65 ans par un complément correspondant au maximum à la différence entre le traitement perdu et la pension légale allouée».

Est-ce de l'ironie à l'égard des universités de l'Etat, puisque cette mesure de préretraite est prise dans le cadre des restrictions imposées? Comment puiser dans le poste des frais de fonctionnement? C'est là, en effet, que les universités devront trouver l'argent si elles veulent essayer de parfaire la pension de leurs agents mis prématurément à la retraite dans le cadre des mesures d'assainissement. Comment trouver dans le budget de fonctionnement de quoi compléter les pensions de leur personnel, c'est-à-dire du personnel de l'Etat, car il n'existe pas de différence: le personnel des universités de l'Etat est bien le personnel de l'Etat?

Pour l'application de cette mesure, n'a-t-on pas créé un cloisonnement incompréhensible entre le département de l'Education nationale et le vôtre, monsieur le secrétaire d'Etat, à telle enseigne que M. le ministre de l'Emploi et du Travail conseillait, il y a quinze

jours à peine, aux autorités académiques de vous demander une entrevue afin d'étudier avec vous l'éventualité d'une meilleure possibilité de mise à la pension?

N'y a-t-il pas là de quoi s'interroger sur la collégialité du travail du gouvernement et, surtout, de la concertation à propos des matières qui ont fait l'objet des arrêtés de pouvoirs spéciaux? Votre point de vue à ce sujet m'intéresserait.

Dans un tout autre ordre d'idées, monsieur le secrétaire d'Etat, je vous poserai une question à propos de l'indemnité de funérailles dont les conditions d'attribution sont inchangées, si l'on en juge par le tableau des problèmes connexes figurant à la page 93 du rapport.

Pourquoi cette indemnité n'est-elle pas payée automatiquement à l'héritier du défunt lorsqu'il a fourni la preuve de sa qualité d'héritier et de la prise en charge des funérailles, preuve qui lui a d'ailleurs valu de recevoir la dernière mensualité de la pension de retraite et de survie?

J'ai voulu mon intervention brève. En fait, je comptais ne formuler qu'un nombre limité de remarques, assorti de quelques réflexions complémentaires.

Puis-je insister sur le fait qu'il serait dommage de mettre en péril, par des mesures ultérieures trop sévères, voire draconiennes, les dernières années des travailleurs? Je pense surtout aux travailleurs manuels et aux employés des catégories inférieures parce que les moyens d'existence de cette classe sociale ne peuvent diminuer indéfiniment, à défaut de voir s'installer une pauvreté des plus âgés qui nous ferait honte. *(Applaudissements sur les bancs socialistes.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vangeel.

De heer Vangeel. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, dames en heren, ik zal hier geen demagogische taal spreken, want dat ligt mij niet.

Mijnheer de staatssecretaris van Pensioenen, zo mogen wij u wel noemen, het heeft lang geduurd alvorens voor dit departement iemand werd aangesteld, — al heb ik er nochtans jarenlang mijn best voor gedaan — onder wie in zekere mate al de pensioenen ressorteren. Nu hebben we eindelijk een staatssecretaris die initiatieven mag nemen voor al de pensioenstelsels. Hierdoor ontstaat voor u, mijnheer de staatssecretaris, een belangrijke maar ook zeer zware taak van coördinatie, die weliswaar ietwat wordt vergemakkelijkt doordat u een algemeen beeld hebt van de pensioenen.

Uit de maatregelen die u in de voorbije jaren hebt genomen — want u staat reeds enkele jaren aan het hoofd van dit departement — blijkt uw bezorgdheid voor de misdeelden. U hebt van uw bevoegdheid gebruik gemaakt met wijsheid en gezond verstand. De besparingen werden vooral gezocht bij de hoogste pensioenen en bij degenen die verschillende voordelen cumuleerden en aldus hogere inkomsten hadden.

Ik herhaal hier wat ik enkele weken geleden heb gezegd bij de bespreking van de begroting van Sociale Voorzorg, namelijk dat de collega's de cijfers ernstig moeten bestuderen. De Landsbond van christelijke gepensioneerden heeft dat gedaan en nagegaan of er belangrijke inleveringen zijn gebeurd door de gepensioneerden en door de misdeelden. Hun conclusie leidt tot andere cijfers dan de hier geciteerde overdreven 20 pct. Uit hun onderzoek blijkt dat deze categorieën heel wat minder hebben moeten inleveren dan andere.

In overeenstemming met de regeringsverklaring werd de koopkracht van de misdeelden zoveel mogelijk gehandhaafd en in zekere mate zelfs verbeterd. De maatregelen die werden getroffen zijn gesteund op de solidariteitsgedachte.

Mijn tweede opmerking geldt eigenlijk niet voor u, mijnheer de staatssecretaris. Ze is eerder gericht tot de voorzitter en het bureau van de Senaat.

Deze begroting van Pensioenen, die nochtans een van de belangrijkste sociale wetgevingen in ons land is, wordt al sedert heel wat jaren steeds opnieuw besproken in de commissie voor de Financiën.

Mijnheer de Voorzitter, ik doe een beroep op u om in de toekomst deze begroting te verwijzen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden. Ik twijfel niet aan de bekwaamheid van de leden van de commissie voor de Financiën. Het verslag van de rapporteur bewijst ten andere dat hij deze zaken zeer goed begrijpt, maar hij is ook lid van de commissie voor de Sociale Aangelegenheden en, wat hem betreft, zou hij ook daar het verslag gemaakt kunnen hebben. Ook wanneer de staatssecretaris wetsontwerpen voorstelt in verband met pensioenen vraag ik dat ze eerst zouden worden verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden, of dat deze commissie tenminste bij de bespreking van die ontwerpen zou worden betrokken. Zelfs wanneer het gaat over pensioenen van de

openbare sector zou dat moeten gebeuren, want wijzigingen hebben een weerslag op de andere pensioensectoren.

Mijnheer de Voorzitter, dit betekent niet dat ik daarover gefrustreerd ben, maar ik meen hier de spreekbuis te zijn van heel de commissie voor de Sociale Aangelegenheden wanneer ik die vraag tot u richt.

Wij kunnen natuurlijk wel deelnemen aan de werkzaamheden van de commissie voor de Financiën, maar als verschillende commissies terzelfder tijd vergaderen wordt dat zeer moeilijk.

Mijnheer de staatssecretaris, wij voelen allemaal meer en meer de noodzaak aan van een echt kadaster voor de pensioenen, dat niet alleen het juiste aantal gepensioneerden zou aangeven maar ook het totale bedrag dat ieder van hen ontvangt.

Tijdens het afgelopen jaar werden verschillende maatregelen getroffen waarbij rekening wordt gehouden met het pensioenbedrag dat iemand ontvangt. De toepassing van die maatregelen loopt zeker mank als men niet over de nodige gegevens beschikt in een kadaster voor de pensioenen. Dit leidt uiteraard ook tot onrechtvaardigheden omdat een aantal gepensioneerden die vele voordelen genieten aan de toepassing van die maatregelen ontsnappen omdat men hun inkomsten niet kent. Zoals in de commissie terecht werd onderstreept, moeten niet alleen de diensten van de belastingen beschikken over deze inlichtingen. Het Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit is nu sedert meer dan twee jaar bezig in verband met de bijdragen van gepensioneerden voor de ziekteverzekering met de aanleg van een soort kadaster van pensioenen waarin niet alleen de wettelijke pensioenen zijn opgenomen, maar ook de buitenwettelijke pensioenen en zelfs degenen die een kapitaal hebben genoten in het buitenwettelijk pensioenstelsel. Voor elk geval worden individuele fiches opgesteld.

Mijnheer de staatssecretaris, na een terugblik op de maatregelen die de jongste jaren werden genomen, mag men zeggen dat u alles heeft gedaan wat mogelijk was om het evenwicht in de verschillende stelsels te herstellen en dat u daarin in niet geringe mate is geslaagd. Dit was mogelijk door het nemen van een aantal belangrijke maatregelen waaronder allereerst het zoeken naar nieuwe inkomsten, door een verhoging van de bijdragen in de verschillende stelsels, door eerst de verhoging en daarna de afschaffing van de loongrens, door de toewijzingen van bepaalde inhoudingen voor alleenstaanden en gezinnen aan de pensioensector, door het innen van bijdragen op invaliditeitsuitkeringen en bruggpensioen, door inhoudingen op het dubbel vakantiegeld en andere... Ook de staatssubsidie is sterk toegenomen vooral in de sector van de werknemerspensioenen waar die 20 pct. van de uitgaven belooft, dit in overeenstemming met de wet van 29 juli 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

U heeft ook selectieve en grotendeels verantwoorde besparingen tot stand gebracht vooral inzake de beperking van de hoge pensioenen, in de beperking van de cumulaties.

Wij hebben steeds aangedrongen op harmonisatie van het stelsel van de openbare pensioenen ten aanzien van het stelsel van de werknemerspensioenen onder meer inzake de cumulatie en de toegelaten beroepsactiviteit. Ik begrijp de collega's niet die, nu dit is verwezenlijkt, daarrond problemen maken. Waarom zou iemand die een pensioen geniet in de openbare sector, dat zeer dikwijls heel wat hoger ligt dan het gewoon wettelijk pensioen als werknemer, meer mogen werken en meer mogen verdienen dan iemand die een werknemerspensioen geniet? Dat is nu geregeld dank zij de inspanningen van de staatssecretaris. Hij heeft een harmonisatie tot stand gebracht in geval van cumulatie, in geval van hertrouwen van de weduwe en zo verder. Daarbij wordt steeds een bepaald minimum in acht genomen.

Om het evenwicht te herstellen, heeft men — het zal wellicht voor de laatste maal zijn — een beroep gedaan op de laatste reserves die nog in de stelsels aanwezig waren. Hierbij overheerste nochtans de bezorgdheid voor de misdeelden, met voor al de sociaal gepensioneerden het volledig behoud van de indexaanpassingen. Alleen aan de pensioenen van de openbare diensten boven een bepaald bedrag werd een beperking in verband met het indexcijfer opgelegd. Ook werd het gewaarborgd inkomen van de bejaarden op een behoorlijke manier aangepast, namelijk met 5 pct. In verband met de toekomstige koppeling aan het indexcijfer zullen de minima pensioenen worden aangepast om dit te neutraliseren. Men is voortgegaan met de uitvoering van de overeenkomst met de verenigingen van oorlogslachtoffers. Er werden dus ernstige inspanningen gedaan ten voordele van de minst-begunstigden.

Als een soort terugblik op de maatregelen wil ik het even hebben over het invoeren van het brugrustpensioen in vervanging van het wettelijk bruggpensioen. Zeer belangrijk hierbij is dat er geen verlies

van pensioen is, noch een vermindering percentsgewijze zoals dat normaal het geval was bij vervroegd pensioen. Voor de berekening van het brugpensioen neemt men de jaren die men nog had kunnen werken tot 65 jaar en telt ze mee om het pensioen vast te stellen. Men neemt daarbij als basis de bezoldiging van het laatste jaar vóór het brugpensioen. Er wordt dus geen enkel verlies geleden.

Toen indertijd een bijzonder brugpensioen voor werklozen en invaliden werd ingevoerd, heb ik hier op deze tribune daartegen geprotesteerd. Dit heeft tot gevolg gehad dat na een jaar, een bijzonder brugpensioen voor invaliden werd afgeschaft en dat inzake het bijzonder brugpensioen van de werklozen, velen na een bepaalde tijd tot de vaststelling kwamen dat ze zich een vinger in het oog hadden gestoken omdat hun uiteindelijk pensioen de nadelige invloed onderging van het bijzonder brugpensioen.

In verband met het brugrustpensioen, mijnheer de staatssecretaris, wil ik uw aandacht vragen voor de afhandeling van de dossiers. Dit pensioen werd tamelijk laat ingevoerd, zodat er nu nog dossiers betreffende brugpensioenen niet in orde zijn of niet tijdig kunnen worden afgehandeld tegen het ogenblik dat het pensioen moet ingaan.

Vele kandidaten voor pensionering vragen zich af op welk bedrag zij recht zullen hebben. Niemand, ook niet de diensten van de pensioenen, kunnen of willen aan de belanghebbenden enig antwoord verstrekken. Nochtans zou men tamelijk vlug een benaderende berekening kunnen maken om de kandidaat brugrustgepensioneerden een idee te geven van wat ze zullen ontvangen en hun aldus enigszins geruststellen.

Er is een derde punt in dit verband, mijnheer de staatssecretaris. Ik heb de indruk dat de termijn vastgelegd bij koninklijk besluit waarin de brugrustgepensioneerde moet worden vervangen door een werkzoekende, in veel gevallen aanleiding is tot moeilijkheden: tussen drie maanden vóór en één maand nadat het brugpensioen ingaat. Nochtans zal men in verschillende gevallen op dat ogenblik nog niet weten of het brugrustpensioen wordt toegekend en op welke voorwaarden. Toch moet de brugrustgepensioneerde dan al worden vervangen.

Er zijn nog gevallen waarin de vervanging door een werkzoekende moeilijkheden met zich brengt. Ik wil echter niet langer over het verleden spreken. Belangrijker zijn de plannen voor de toekomst.

Ik ben het eens met verschillende collega's, die mij op de tribune zijn voorafgegaan, dat er zich in ons land in de toekomst inzake pensioenen ernstige problemen zullen voordoen om het evenwicht in de stelsels te behouden, als gevolg van de aanzienlijke stijging van het aantal gerechtigden, vooral in de sector van de overheidspensioenen maar ook bij de werknemerspensioenen. De hogere bezoldigingen, die meer en meer als vervanging van de forfaitaire bezoldigingen worden in aanmerking genomen, zullen eveneens een grote rol spelen.

Er is ook het feit dat alle reserves nu vrijwel opgebruikt zijn. Bovendien zullen wellicht ook bepaalde tijdelijke maatregelen niet behouden blijven. Ik denk aan de negenhonderd frank voor alleenstaanden en gezinnen die worden overgeheveld naar de sector pensioenen openbare diensten. Daarom is het inderdaad van zeer groot belang deze zaak van nabij te volgen.

Ik ben de overtuiging toegedaan dat, als wij de voordelen willen behouden die wij nu kennen, er inderdaad inspanningen nodig zullen zijn en dat solidariteit zal worden gevraagd van de actieve bevolking. Ik ben ervan overtuigd dat voor de pensioensector, wellicht meer dan voor andere sectoren van de sociale zekerheid, de actieven nog een bereidheid zullen tonen om bij te dragen, niet alleen omdat ze wensen dat de pensioenen van de bejaarde verwanten gewaarborgd blijven maar ook omdat ze weten zelf ooit tot de categorie van de gepensioneerden te zullen behoren en hopen dat dan anderen voor hen hetzelfde zullen doen.

Mijnheer de staatssecretaris, nog enkele woorden over uw vooruitzichten in de sector openbare diensten. Ik wil hier geen vergelijking maken tussen de pensioenen in de openbare diensten en deze van de werknemers, noch beweren dat de overheidspensioenen hoog en in de privé-sector laag zouden zijn. Ook in de privé-sector wordt een groot aantal bijkomende pensioenen uitgeteerd. Ook daar worden pensioenen uitbetaald die percentsgewijze vergeleken met het loon dat men heeft verdiend, zo hoog en soms hoger liggen dan wat in de openbare sector wordt betaald.

Mijnheer de staatssecretaris, uit uw toelichting over het ontwerp van wet dat u eventueel zou indienen blijkt dat het zou gaan om een ander systeem voor de overlevingspensioenen en voor de pensioenen

wegens arbeidsongeschiktheid. Ik ga met u akkoord dat er in verband met het systeem van de overlevingspensioenen in de openbare sector een inspanning moet worden gedaan, vooral voor de jongere weduwen voor wie het pensioen eerder aan de lage kant ligt.

Er zijn ook andere maatregelen die ik kan goedkeuren. Wanneer iemand een aantal jaren in de openbare sector heeft gewerkt, moet men de uitgaven voor die jaren niet blijven afwentelen, zoals dat tot nog toe het geval is, op de sector van de werknemerspensioenen. Men betaalt eigenlijk een minieme bijdrage als regularisatie aan de sector van de werknemerspensioenen en die sector moet daarvoor hoge uitgaven dragen. Op dat gebied zou de openbare sector die last op zich moeten nemen. Wanneer men deze zaak onderzoekt, rijst de vraag of er geen nieuwe lasten zullen worden gelegd in de sector van de pensioenen van de openbare diensten. De heer staatssecretaris heeft beweerd dat er bepaalde besparingen tegenover staan, zodat er geen hogere uitgaven zullen zijn. Ik twijfel hieraan.

Wat de werknemerspensioenen betreft, heeft de staatssecretaris een verhoging van de grensbezoldiging in uitzicht gesteld. Dit zou voornamelijk neerkomen op een verbetering van de pensioenen van de kaders. Hun grensbezoldiging zou worden opgevoerd tot 103 000 frank waar ze nu ongeveer 80 000 frank bedraagt. Dit heeft natuurlijk geen onmiddellijke grote financiële weerslag op het pensioenstelsel. Het zal wel gevolgen hebben voor de toekomst. Zoals ik in de commissie reeds heb gezegd, is er onmiddellijk een toch nogal belangrijk gevolg wat het brugrustpensioen betreft. Wanneer men bijvoorbeeld voor het jaar 1982 of 1983 die grensbezoldiging verhoogt van 900 000 frank tot 1 200 000 frank heeft dit gevolgen voor de vijf toegevoegde jaren tot 65 jaar. De berekening wijst uit dat daarmee het brugrustpensioen met 27 000 à 28 000 frank per jaar zou kunnen worden verhoogd. Mijnheer de staatssecretaris, moeten wij de personen die aangaande een brugrustpensioen bij ons om inlichtingen komen dan aanraden nog enkele maanden te wachten met hun aanvraag met het argument dat het brugrustpensioen tegen die tijd met 27 000 à 28 000 frank zal verhogen?

Enkele woorden over de pensioensector van de zelfstandigen.

De organisaties van zelfstandigen dringen er sterk op aan, het pensioen van de zelfstandigen te koppelen aan het bedrijfsinkomen waarop de pensioenbijdrage trouwens wordt berekend. Ik ben het hiermee eens op voorwaarde dat het huidige minimumpensioen behouden blijft. Een zelfstandige met een zeer klein inkomen mag niet het slachtoffer worden van dit systeem. Hij moet kunnen rekenen op een minimumpensioen, thans trouwens al 25 000 frank per jaar lager dan het gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Met de koppeling van het pensioen aan het bedrijfsinkomen gaat men soms heel wat hogere pensioenen moeten uitkeren, zodat het evenwicht in het stelsel van de pensioenen van de zelfstandigen wel vlug terug zal worden verbroken.

Degenen die aandringen op de privatisering van de pensioenen blijven vaak dezelfde personen te zijn die voor de zelfstandigen de verhoging van de pensioenen in verhouding tot het bedrijfsinkomen verdedigen. Het gaat hier niet om een levensverzekering maar wel om een pensioen in verhouding van het bedrijfsinkomen. Zo wordt ook vaak voor de hogere kaders door sommigen gepleit voor het optrekken van het plafond waarop het pensioen wordt berekend tot 103 000 frank of zelfs voor de volledige afschaffing van een plafond. Ik begrijp de mensen niet die een basisbedrag voor pensioenen willen invoeren en dit terzelfder tijd voor andere categorieën met hogere inkomsten duidelijk afwijzen.

Er is sedert jaren het probleem van de cumulatie van het pensioen van zelfstandige en het pensioen van openbare dienst. Wie een aantal jaren als zelfstandige heeft gewerkt en een pensioenbijdrage heeft gestort en ook een aantal jaren in openbare dienst heeft gewerkt, heeft vaak door een tekort aan dienstjaren geen recht op een volledig pensioen van openbare dienst. Door het feit dat in de sector van de pensioenen van de zelfstandigen nog altijd een grens bestaat, komen de betrokkenen vaak niet in aanmerking voor een pensioen van zelfstandige.

Ik dring erop aan dat er in deze gevallen zo vlug mogelijk een cumulatie in loopbaan zou gebeuren, zoals in andere systemen het geval is, en geen cumulatie in verband met bedragen.

Wat betreft de gemengde loopbaan, mijnheer de staatssecretaris moet u de referentieperiode eens nakijken die verschillend zou zijn, wanneer iemand in de maand december geboren is. In een aantal gevallen leidt dit tot het niet-toekennen van een volledige loopbaan alhoewel men een volledige loopbaan heeft, waardoor het pensioen wordt beperkt tot 44-45ste.

Wat het gewaarborgd inkomen voor bejaarden betreft, zijn wij natuurlijk blij met de belangrijke aanpassing die u hebt verwezenlijkt.

Mijnheer de staatssecretaris, kan er in verband met dit gewaarborgd inkomen, het levensminimum en het minimum voor de minder-validen eindelijk eens werk worden gemaakt van een echte programmatie? Hierbij moet vooral aandacht worden besteed aan de alleenstaanden voor wie de uitgekeerde bedragen fel ten achter blijven op die voor de gezinnen.

Ik wil u ook vragen dat van de belangrijke verhoging die werd ingevoerd, waardoor opnieuw een aantal zelfstandigen in aanmerking komen om het verschil bij te trekken, meer gewag zou worden gemaakt in de media opdat de betrokken personen daarvan op de hoogte zouden worden gesteld. Want, velen onder hen weten eenvoudigweg niet dat zij bij hun pensioen van zelfstandige, wanneer zij geen ander inkomen hebben, 25 000 frank per jaar meer kunnen ontvangen, wat heel wat betekent.

Mijnheer de staatssecretaris, wij rekenen erop dat wijzigingen niet bij volmacht zullen worden ingevoerd, maar dat ze aan het Parlement worden voorgelegd, zodat wij deze kunnen bespreken en mede definiëren. Hier verwijs ik naar mijn uiteenzetting van daarstraks en vraag u dat ook de commissie voor de Sociale Aangelegenheden hierin een woord mag meespreken.

In verband met de privatisering van de sociale sector en vooral van de pensioenen maak ik groot voorbehoud. Ik kan daarmee hoegenaamd niet akkoord gaan. Natuurlijk wijs ik niet datgene af wat nu reeds bestaat inzake werknemerspensioenen, waar werkgevers extra bijkomende pensioenen verlenen.

Wanneer er in de sector van de pensioenen een financiële crisis is, dan gaan er meer stemmen op om terug te keren naar een forfaitair pensioen. Wij hebben daarover daarstraks al een en ander gehoord.

Sommigen spreken over een nationaal basispensioen en denken hierbij aan de algemene ouderdomswet in Nederland. Op het ogenblik dat die wet in Nederland werd ingevoerd, bestond daar echter geen enkel pensioenstelsel. De toestand was er dus volledig anders dan hier, waar men verschillende pensioenstelsels heeft en waar de bevolking reeds jaren volgens categorie voor een pensioen heeft bijgedragen. Deze situatie heeft er in Nederland trouwens toe geleid dat bedrijfspensioenfondsen werden opgericht om bijkomende pensioenen aan de werknemers te verlenen. Degenen die het geluk hebben in een belangrijk bedrijf te werken, blijven aldus in hun oude dag bevoorrecht ten opzichte van degenen die in een minder belangrijk bedrijf werken. In de sociale zekerheid, meer bepaald in de sector van de pensioenen, tracht men de mensen in hun oude dag zoveel mogelijk verder te laten leven volgens de levensstandaard die zij hadden verworven. Ik blijf een voorstander van dit principe.

Tot slot, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, wil ik nog enkele korte opmerkingen maken.

De afhandeling van de dossiers onder andere betreffende het overlevingspensioen duurt nog altijd veel te lang. Ik heb in de dagelijkse praktijk ondervonden dat een weduwe minstens vijf maanden moet wachten op het definitieve overlevingspensioen. Na twee of drie maanden wordt er wel een voorschot uitbetaald, maar dit bedraagt slechts ongeveer 12 000 frank. Wanneer men bijvoorbeeld recht heeft op een overlevingspensioen van 30 000 frank, maakt dit toch een heel verschil.

De afhandeling van deze dossiers duurt nog veel langer in de sector van de zelfstandigen en hier worden zelfs geen voorschotten uitbetaald. Deze mensen moeten gewoonweg aankloppen bij het OCMW. Indien men altijd hard gewerkt en behoorlijk geleefd heeft, is dat een zeer pijnlijke stap.

De afhandeling van de pensioendossiers van werknemers die gedurende een beperkte periode in openbare dienst waren tewerkgesteld en waarvoor dus een overdracht moet gebeuren van het stelsel van de openbare sector naar het stelsel van de werknemers, kan soms jaren aanslepen. Dit komt vooral zeer vaak voor bij personen die hebben gewerkt in het gesubsidieerd onderwijs. Ik heb de aandacht van de minister van Onderwijs vandaag nog op dit probleem gevestigd en hem gevraagd een bijkomende inspanning te leveren om deze dossiers zo vlug mogelijk af te handelen.

Hetzelfde geldt voor de gemengde loopbanen, gedeeltelijk als werknemer en gedeeltelijk als zelfstandige, waarbij men met het paraplusstelsel werkt. De dienst van de werknemers wacht op die van de zelfstandigen en omgekeerd, zodat de dossiers nodeloos ergens blijven liggen en dat de persoon in kwestie dikwijls tot maanden na het bereiken van de pensioenleeftijd moet wachten alvorens zijn eerste pensioenuitkering te ontvangen.

In verband met de mededeling van de beslissingen, ben ik het eens met collega Conrotte, die daarover ook heeft gesproken. Deze beslissingen zijn vaak onbegrijpelijk. Sinds met computers wordt

gewerkt zijn ze ook vaak bijna onleesbaar op dat dun computerpapier. Het is soms moeilijk om ze te ontcijferen en meestal zijn de inlichtingen ook te summier, zodat men niet kan begrijpen wat wordt bedoeld.

Over de beperking van de hoge pensioenen is ook al gesproken. Ik ben het daarmee eens en ik denk dat ze inderdaad volledig is doorgevoerd voor de pensioenen in overheidsdienst. Ik heb echter wel twijfels voor de gevallen waarin verschillende pensioenen worden gecumuleerd. Ik vraag me wel af of in dergelijk geval de aftopping is gebeurd. Als deze aftopping voor al deze categorieën zou zijn gebeurd, dan zou ik het klein aantal personen met verminderd pensioen moeilijk kunnen begrijpen.

Er bestaan ook problemen in verband met de rente in de Rijksdienst voor werknemerspensioenen. De voorzitter van de Rijksdienst voor werknemerspensioenen, die hier ook aanwezig is, zou dit ook in het oog moeten houden. Deze dienst is op het ogenblik nog altijd overstelpt. Ik heb vernomen dat er zeker nog 30 000 achterstallige gevallen zijn die op het ogenblik nog niet kunnen worden afgehandeld.

De heer Van Herreweghe. — De inlichtingen moeten uit verschillende bronnen komen.

De heer Vangeel. — Hieraan moet in elk geval nog de nodige aandacht worden besteed.

Alhoewel andere collega's daarstraks reeds hebben gesproken over de cumulatie van een pensioen met een vergoeding wegens arbeidsongeval of beroepsziekte, wil ik er toch op wijzen dat deze maatregel door de vorige regering werd getroffen, maar dat slechts door deze regering een koninklijk besluit van uitvoering werd uitgevaardigd. Wanneer men de beslissing van de vorige regering had toegepast, dan zou de inkrimping van de vergoeding voor arbeidsongeval of beroepsziekte veel erger geweest zijn dan thans. In dit verband wou ik graag zeggen, mijnheer de staatssecretaris, dat deze herziening in een aantal gevallen mijns inziens gevolgd moet worden door een herziening van het pensioen. Er zijn mensen die in het vroegere stelsel een pensioenvermindering kregen, omdat zij een arbeidsongevalvergoeding of een rente wegens beroepsziekte genoten. Wanneer deze vergoeding echter vermindert, dan moeten zij aan de andere kant iets verkrijgen. Aan beide kanten mag toch niet worden vermindert. Vroeger werd in een aantal gevallen de periode van arbeidsongeval of van beroepsziekte niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen. Wanneer deze vergoedingen thans worden vermindert, dan moet deze periode van arbeidsongeval of beroepsziekte, mijns inziens, wel in aanmerking genomen worden voor de berekening van het pensioen.

Ik vestig uw aandacht erop dat steeds meer mensen vervroegd pensioen zullen aanvragen. Die tendens bestaat nu al bij de vrouwen. Ze worden vroegtijdig gepensioneerd op 55 jaar. Zelfs wanneer zij dan al een volledige loopbaan hebben, vanaf hun 20 jaar, is er bij hun pensioen een dubbele vermindering, enerzijds verliezen zij een aantal veertigsten en anderzijds is er nog de vermindering met 25 pct.

Mijnheer de staatssecretaris, tenslotte heb ik het nog even over een ander probleem in verband met de betaling van de pensioenen.

Zoals iedereen weet u dat de pensioenen nu reeds, mits het vervullen van een aantal voorwaarden, kunnen worden betaald op een postcheckrekening. Zeer veel mensen hebben moeite om hun pensioen te innen, vooral wanneer zij buiten hun gemeente verblijven. Wanneer zij bijvoorbeeld op vakantie zijn aan zee, kunnen zij blijkbaar niet gemakkelijk dat geld afhalen, omdat het moet worden afgehaald in de gemeente waar zij wonen.

Is het niet mogelijk in deze tijd, niet alleen te betalen op een postcheckrekening, maar ook op een bankrekening?

Mijn uiteenzetting was wellicht wat lang, maar zij komt uit het hart. Ik heb een grote bekommernis op dat gebied. Daarom heb ik in het begin gezegd niet demagogisch te zullen spreken, maar wel vragen te stellen die ter zake zijn en met de hoop dat ze een oplossing zullen krijgen. *(Applaus op de banken van de meerderheid.)*

M. le Président. — La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, chers collègues, les observations nombreuses qui viennent d'être faites à cette tribune de même que la discussion approfondie que nous avons eue en commission prouvent deux choses.

La première, c'est qu'au-delà des aspects nécessairement techniques que revêt la matière des pensions, elle intéresse par son contenu humain. Il y a, en effet, près de deux millions de pensionnés. Ceux qui approchent de l'âge de la pension s'interrogent et les jeunes qui

doivent payer des cotisations importantes se demandent si une pension pourra toujours leur être versée.

La deuxième chose qui m'a frappé à travers ces réflexions, c'est que le Sénat a porté plus d'intérêt aux perspectives à long terme des régimes de pension qu'à la discussion d'un budget qui ne couvre qu'une année. Le rapport de M. Vandenaabeele fournit, à cet égard, une documentation détaillée qui dépasse l'analyse habituelle d'un budget. Je l'en remercie. Je remercie également les membres de la commission d'avoir orienté la discussion dans ce sens.

Le contenu de ce rapport me dispense de revenir sur une série de questions. Je m'en tiendrai donc à l'essentiel. Une première série de questions a porté sur le budget proprement dit. Celui-ci s'élève, en fait, M. de Bruyne y a insisté, non à 164,5 milliards, mais à 170 milliards, car il faut tenir compte du prélèvement sur la Caisse des veuves et orphelins, ainsi que des cotisations des isolés et des familles sans enfant. C'est le plus gros budget après celui de la Dette publique. Il représente 10 p.c. des dépenses courantes de l'Etat. Par rapport au budget de 1982, l'augmentation réelle est de 12,4 p.c.

M. Basecq s'est interrogé sur certaines discordances apparentes dans les chiffres. Il s'est notamment demandé d'où venait une différence de 900 millions par rapport au budget des Voies et Moyens. Il y a une différence de ce montant provenant d'un transfert budgétaire à la suite du remplacement du système de la prépension légale par celui de la prépension de retraite qui représente, pour 1983, une économie de 900 millions.

Quant à la comparaison avec les chiffres cités par M. Dehaene, je dois attirer l'attention sur le fait que celui-ci a cité des chiffres à prix courants. Les tableaux que nous avons établis ensemble — qui sont des perspectives de dépenses et de charges à cinq ans — le sont, comme je l'ai indiqué, à prix constants. Il faut donc faire la différence entre les prix constants et les prix courants.

M. Basecq. — Cela justifie-t-il les deux milliards ?

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Cela les justifie, et largement.

Je remercie MM. Vermeiren et de Bruyne d'avoir souligné toutes les données qui expliquent la croissance de la charge des pensions. Les unes sont liées à une situation de crise. Il s'agit du chômage et de l'effet de la modération salariale qui représente une diminution d'environ 24 milliards sur les cotisations sociales de 1983, dont 40 p.c. au détriment du régime des pensions qui se voit donc privé de quelque 10 milliards.

Outre la crise, il a été fortement insisté en commission sur la liaison entre la charge des pensions et l'évolution démographique, et notamment l'évolution, au cours des prochaines années, du rapport entre les actifs et les pensionnés. C'est sur cette toile de fond que la commission a examiné le budget.

Des questions ont été posées à propos des économies et des ressources nouvelles. Les tableaux qui figurent aux annexes 15 à 20 du rapport de M. Vandenaabeele en donnent le détail.

A la suite des mesures prises dans le cadre des pouvoirs spéciaux — l'annexe 20 du budget reprend, à la demande de M. Vangeel, le résumé des onze arrêtés de pouvoirs spéciaux qui concernent le secteur des pensions —, on peut considérer que les économies réelles s'élèvent, en 1983, à 9,2 milliards. Ces économies seront progressives; elles atteindront 18,8 milliards en 1987. Par ailleurs, les ressources nouvelles se chiffrent à 21,5 milliards en 1983 et atteindront 23,3 milliards en 1987 à indice constant. Au total, sur cette période de cinq ans sur laquelle nous avons établi nos prévisions, nous partons de 30,7 milliards en 1983 pour arriver à 42 milliards en 1987.

C'est grâce à ces mesures qui, sans doute, n'ont pas été prises de gaieté de cœur, que les pensions peuvent continuer à être payées régulièrement.

Si vous consultez les tableaux figurant en annexe, vous constaterez que, grâce aux mesures arrêtées, le financement des régimes est assuré. C'est le devoir de l'Etat de rassurer les personnes qui, après une vie de travail, ne méritent pas d'être inquiétées, parfois par des manœuvres commerciales, à propos de la solidité de leur pension.

Je veux ainsi, du haut de cette tribune, rassurer tous les pensionnés.

Croyez que je suis sensible à l'argument selon lequel les pensionnés devraient être les derniers à supporter le poids de la crise et des restrictions qu'elle entraîne. MM. Conrotte, Paque et Basecq ont insisté sur ce point.

C'est vrai pour l'immense majorité des personnes qui disposent d'une pension modeste. Mais il faut souligner que certaines pensions sont des plus confortables et qu'il existe des situations de cumul

difficilement justifiables dans le cadre des restrictions qu'impose la crise.

Je remercie M. Vangeel d'y avoir insisté.

Qu'en est-il des grosses pensions ?

L'annexe qui figure au présent budget des Pensions prouve qu'aucune pension ne dépasse plus le plafond absolu de 135 000 francs brut, alors qu'au budget de l'exercice 1982, on trouvait une série de pensions dont les montants s'échelonnaient jusqu'à 306 000 francs. Cela veut dire qu'au 1er janvier 1982, des pensions de 306 000 francs ont été ramenées à 135 000 francs, en chiffres bruts.

M. Vangeel s'est interrogé sur le point de savoir si l'écurement des grosses pensions était effectivement appliqué et respecté dans tous les cas. Et M. De Smeyter m'a également interrogé à ce sujet en donnant une série d'exemples. J'ose espérer qu'il ne me reprochera pas de ne pouvoir lui donner, sur chacun des organismes cités, les chiffres détaillés.

Je puis en tout cas lui certifier que l'administration des pensions du ministère des Finances a adressé à chaque pensionné relevant de sa compétence, un questionnaire le priant d'indiquer tous les avantages «pension» dont il bénéficie. C'est sur cette base qu'a été établi l'écurement des grosses pensions.

Il est possible qu'au niveau de pouvoirs subordonnés, les renseignements n'aient pas été fournis de la même manière, mais j'attire l'attention sur le fait qu'il est de la responsabilité du receveur communal d'appliquer la loi.

Par ailleurs, on a limité le cumul d'une pension de retraite avec une pension de survie ou de plusieurs pensions de service selon une même réglementation pour l'ensemble des régimes en prévoyant, bien entendu, des dispositions transitoires pour éviter qu'interviennent des modifications brutales de situation.

M. De Smeyter a, me semble-t-il, critiqué les mesures prises en matière de cumuls.

Considérerait-il comme normal qu'une même personne bénéficie de sa propre pension, d'une pension de survie et, en cas de remariage, d'une deuxième prestation de survie ?

Ce type de situation étant manifestement injustifié en cette période, il fut décidé d'y porter remède par le biais de la limitation des cumuls, réglementation qui, je le répète, a prévu des mesures transitoires et le maintien de minima afin de ne pas créer de situations sociales difficiles.

Nous avons essayé de réaliser cela de la manière la plus juste possible, la plus sociale aussi. Je ne crois pas que l'on puisse dire que des gens modestes ont été victimes des restrictions intervenues en matière de pension.

Un membre a regretté — et je comprends ce regret — que ces mesures aient été prises dans le cadre des pouvoirs spéciaux. Sans doute auraient-elles été différentes si nous en avions débattu. L'an dernier, lors de la discussion de mon budget, j'ai déclaré que lorsqu'il s'agirait de toucher au statut de pension, nous procéderions à une concertation sociale et que les textes seraient discutés au Parlement.

C'est exactement ce qui se fait actuellement. Trois projets de loi importants ont été préparés. Depuis plus de deux mois, nous sommes en concertation avec les interlocuteurs sociaux qui nous ont donné leur avis. Les textes doivent encore être approuvés par le gouvernement. Nous aurons donc l'occasion d'en débattre, tant en commissions qu'en séances publiques.

Autres mesures de restrictions intervenues et au sujet desquelles plusieurs questions m'ont été posées, notamment par M. Conrotte: celles relatives à l'activité professionnelle autorisée aux pensionnés.

A mes yeux, l'idéal serait de laisser la liberté intégrale aux pensionnés. Après une carrière professionnelle au cours de laquelle le travailleur a payé des cotisations, il a droit à sa pension et l'octroi de celle-ci ne devrait être assorti d'aucune condition particulière. Mais lorsqu'on pense — et cela a été rappelé — qu'il y a 500 000 chômeurs, dont 200 000 jeunes, on ne peut concevoir que l'on permette à des gens qui ont eu la chance de faire carrière et qui sont pensionnés, de venir en concurrence sur le marché du travail et se procurer, par une autre activité professionnelle, de nouveaux droits à pension. Il faut reconnaître qu'une telle situation apparaît aujourd'hui comme abusive.

Voilà pourquoi une réglementation générale a été instaurée en matière d'activité autorisée par l'arrêté royal du 29 avril 1981. Vous en connaissez les principes. D'une manière générale, toute pension est entièrement cumulable avec une activité professionnelle dont la rémunération n'excède pas 195 000 francs à l'indice actuel.

On m'a interrogé au sujet de la différence entre l'activité autorisée dans le chef d'un salarié et d'un indépendant. Je signale que le chiffre est sensiblement différent puisque, dans le cas d'un indépendant, il

s'agit d'un revenu net — soit 20 p.c. en moins — et, que dans le cas d'un travailleur salarié, il s'agit de la rémunération brute. Lorsque la rémunération est comprise entre 195 000 francs et le double, soit 390 000 francs, la pension est réduite d'un tiers. Au-delà de cette somme, il y a suspension du paiement de la pension. Ceci était valable pour l'ensemble du secteur privé. L'arrêté royal du 13 avril 1982, en exécution de la loi-programme 1981, a étendu cette réglementation au secteur public.

Dans le cas des agents des corps spéciaux, dont parlait M. Conrotte — je suppose qu'il visait les militaires et les gendarmes — la réglementation est plus ou moins sévère selon qu'ils sont pensionnés sur demande — dans ce cas, c'est la réglementation générale qui leur est applicable — ou qu'ils sont pensionnés parce qu'ils sont atteints par le couperet de la limite d'âge — les capitaines-commandants, vous le savez, sont pensionnés d'office à 51 ans — et, dans cette dernière hypothèse leur pension est réduite de 20 ou de 10 p.c. selon qu'ils bénéficient ou non d'une pension pour carrière complète. Ces dispositions s'appliquent dans la mesure où l'activité professionnelle dépasse le chiffre de 195 000 francs, que j'ai rappelé.

A l'âge normal de la pension, c'est la réglementation générale qui est uniformément applicable.

En ce qui concerne les veuves, la rémunération autorisée est majorée de 50 p.c. lorsqu'elles ont un enfant à charge. Autrement dit, ces veuves peuvent cumuler leur pension avec une rémunération pouvant atteindre 292 500 francs. Leur pension est réduite d'un tiers lorsque la rémunération se situe entre 292 500 francs et 580 000 francs, soit un revenu de 48 000 francs par mois, ce qui n'est tout de même pas négligeable.

Enfin, les mandataires publics dont le mandat a pris cours avant l'âge normal de la pension, peuvent poursuivre leur mandat jusqu'à son terme pour autant qu'ils n'aient pas déjà été pensionnés au moment où leur mandat a pris cours.

Je reconnais qu'un problème se pose pour les bourgmestres et échevins, nommés au premier janvier dernier et qui, déjà pensionnés, doivent renoncer, pour exercer leur mandat, à une pension qui peut être beaucoup plus importante que le revenu de ce mandat. La difficulté naît du fait qu'ils ne peuvent renoncer à l'indemnité attachée audit mandat.

Un texte est en préparation, en collaboration avec le ministre de l'Intérieur, qui devrait permettre aux mandataires de renoncer à une partie de leur indemnité de manière à éviter l'amputation de leur pension.

J'en viens à une deuxième série de questions: celles qui concernent le secteur public. M. Vermeiren a insisté, avec raison, sur la croissance importante des dépenses dans ce secteur. Je rappelle les chiffres: 400 000 fonctionnaires en 1960, 900 000 aujourd'hui. Cette croissance va, à terme, poser un problème au niveau des pensions. En outre, une législation qui a été conçue en 1844 doit nécessairement s'adapter aux circonstances nouvelles et aux besoins nouveaux.

Les mesures arrêtées en 1982 rapportent quelque 10 milliards cette année, dont 5,4 d'économies et 4 milliards de ressources nouvelles, sans compter les transferts de la Caisse des veuves et des orphelins.

Parmi ces mesures, je dois rappeler, puisqu'on m'a interrogé sur ce point, ce qui a été fait en matière de freinage de l'index. Du premier avril au 31 mai 1982, on a bloqué la totalité des pensions du secteur public lorsqu'elles dépassaient 27 357 francs, soit aujourd'hui 29 612 francs. Du 31 mai au 31 décembre, l'indexation forfaitaire a été appliquée, système qui sera retenu pour deux passages d'indice pivot en 1983.

Ensuite, on pratiquera le lissage, système comparable à l'indexation actuelle, à cette différence que l'index portera sur la moyenne de quatre mois.

M. Vangeel a souligné que l'harmonisation peut aussi impliquer la réduction de certains gros avantages, en d'autres termes, qu'elle ne doit pas se faire que par le haut.

C'est, je crois, le sens des mesures qui ont été prises en matière d'écurement et de cumul.

Le projet en préparation n'entraînera pas nécessairement des dépenses nouvelles.

Par exemple, si le système de la pension de veuve est remplacé par celui de la pension au conjoint survivant, les règles de cumul retraite-survie devront nécessairement être revues.

Si nous envisageons de maintenir, pour celui qui viendrait à quitter le secteur public, les droits à la pension, liés aux parties de carrière accomplies, il faudra établir en compensation, une règle d'unité de carrière: on additionnera tous les droits acquis dans chaque régime à

concurrence de l'unité de carrière, c'est-à-dire d'une fraction dont le numérateur est égal au dénominateur.

Si on améliore le système des pensions pour inaptitude pour les vrais invalides à plus de 66 p.c., ceux qui sont encore capables de se procurer un revenu en exerçant une petite activité quelconque ne recevront pas les mêmes avantages. Il y a actuellement des pensionnés de 22 ou 23 ans qui bénéficient d'une pension à vie, alors qu'ils sont encore capables de se procurer un revenu professionnel.

Il y aura donc de nécessaires compensations.

M. Conrotte m'a par ailleurs demandé s'il est exact que la pension du secteur public serait calculée sur les rémunérations de l'ensemble de la carrière. Il n'en est pas question dans le projet: la base de la rémunération moyenne des cinq dernières années est maintenue. C'est une des caractéristiques du système des pensions du secteur public.

Par contre, il est exact qu'à l'idée de fidélité se substituerait celle de la mobilité puisque les droits acquis seraient sauvegardés quand on vient à quitter le secteur public.

Certains intervenants dont MM. Basecq et Vermeiren m'ont interrogé en ce qui concerne la législation relative aux victimes du devoir patriotique.

La commission permanente a remis ses conclusions à la fin de l'an dernier. Le texte du projet de loi consacrant la programmation 1983-1984 est prêt et sera soumis au Conseil des ministres dans les toutes prochaines semaines. Nous aurons donc l'occasion d'y revenir.

Le protocole d'accord entre le gouvernement et les associations patriotiques qui remonte à 1975, sera respecté.

Mme Remy m'a posé enfin quelques questions à propos des universités.

L'arrêté n° 82 permet effectivement aux universités déficitaires d'obliger les membres de leur personnel sous statut, ayant atteint l'âge de 60 ans, à renoncer à leur fonction. Rien n'est changé en ce qui concerne la pension, si ce n'est la possibilité pour les universités déficitaires d'obliger les membres de leur personnel à prendre leur retraite.

Mme Remy-Oger. — Je n'envisageais pas le corps enseignant, monsieur le ministre, mais le personnel technique, administratif et ouvrier.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Pour les universités d'Etat. Vous semblez indignée à la pensée que cet arrêté aurait pu être pris de manière isolée, le ministre de l'Education nationale n'ayant pas consulté le ministre des Pensions.

Je puis vous dire que cet arrêté a été préparé par l'administration des Pensions.

Ce qui est prévu, comme vous l'avez dit, c'est la possibilité pour les universités de constituer, par prélèvement sur les frais de fonctionnement, un complément qui serait accordé au personnel mis à la retraite prématurément, pour compenser le manque à gagner en pension.

Mme Remy-Oger. — Mais, alors, monsieur le secrétaire d'Etat, l'Etat est moins généreux à l'égard de ses agents qu'il ne l'est dans le régime des préretraites.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Le complément, prélevé sur les frais de fonctionnement des universités, représente l'équivalent de la prise en considération des années comprises entre 60 et 65 ans dans le système de préretraite, sans qu'il y ait pour elles de condition de remplacement.

Mme Remy-Oger. — Oui, mais les budgets de fonctionnement sont déjà réduits, surtout dans le cadre des mesures d'assainissement.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Il s'agit là d'un problème de financement des universités, la question que vous m'avez posée ayant trait à la pension de ceux qui sont mis à la retraite prématurément.

Mme Remy-Oger. — Les possibilités qu'on semble laisser à l'université tombent du fait que, précisément, le financement n'est pas assuré.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Je puis vous dire que tout cela a été prévu dans un souci d'économie, pour la bonne raison qu'il en coûte moins aux

universités de payer ce complément que le traitement du personnel de 60 à 65 ans.

Vous avez également, madame, posé une question sur les indemnités de funérailles. Je vous signale que des dernières sont couvertes par une cotisation de 0,5 p.c. calculée et prélevée sur les pensions. Comme vous le savez, cela n'est valable que dans le secteur public; la limite de l'indemnité est fixée au montant brut de la pension avec un plafond de l'ordre de 42 000 francs. Cette indemnité est payée, dans un ordre de priorité, au conjoint, aux héritiers en ligne directe ou à la personne physique ou morale qui a supporté les frais de funérailles.

Mme Remy-Oger. — Donc, en cas de non-paiement, l'intéressé est en droit d'introduire une réclamation ?

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Oui, madame.

Mme Remy-Oger. — Je vous remercie.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — J'ai regroupé dans une troisième catégorie de questions celles qui portent sur le régime des travailleurs salariés et sur celui de la préretraite.

D'abord, qu'en est-il des projets tendant à porter de 60 000 à 80 000 francs le plafond pour le calcul de la pension ?

Vous savez que c'est à la suite de la loi du 10 février 1981 que l'on a procédé, pour la première fois, à un décalage entre le plafond de cotisation, qui fut fixé à 65 000 francs, et celui établi pour le calcul des prestations limité à 60 000 francs. L'écart s'est creusé au 1er janvier 1982: 60 000 francs pour les prestations et 80 000 francs pour les cotisations.

Depuis le dernier trimestre de l'an dernier, les cotisations se calculent sur les salaires dé plafonnés, le plafond retenu pour les prestations restant bloqué à 60 000 francs, soit 77 620 francs à l'indice actuel. D'où cette idée de revaloriser la pension et d'établir une meilleure liaison, en relevant de 20 000 francs, à indexer, le plafond à prendre en considération pour le calcul des prestations, le relèvement étant souhaité notamment par les cadres.

L'avis du comité de gestion de l'ONPTS nous est parvenu à propos de cet avant-projet de loi. Les avis recueillis sont assez partagés. Ce qui est certain — M. Vangeel l'a souligné —, c'est qu'il s'agirait d'une dépense très progressive puisqu'elle se ferait quarante-cinquième par quarante-cinquième.

Je puis lui dire aussi que le produit du déplafonnement pour les cotisations couvre largement le coût de la mesure, même lorsqu'elle connaîtra ses pleins effets.

Mais M. Vangeel a insisté sur le fait, important, que le relèvement de ce plafond aurait une incidence directe sur le calcul des prépensions de retraite. Dès lors, faut-il maintenir ce même principe pour les préretraites ? La chose n'est pas décidée. Quant à spéculer sur le fait qu'il vaut mieux attendre une décision en la matière pour demander sa préretraite, cela me paraît fort hasardeux, puisque le projet doit encore être approuvé par le gouvernement et discuté au Parlement.

En ce qui concerne la préretraite proprement dite, beaucoup de questions ont été posées, notamment par MM. Vangeel et Basecq.

Je rappelle, et cela me paraît essentiel, qu'il s'agit d'un système facultatif. L'intéressé reçoit, à partir de l'âge de 60 ans, sa pension complète, exactement la même que celle à laquelle il aurait droit à l'âge de 65 ans, puisqu'on bonifie, selon la dernière rémunération, les années non prestées entre 60 et 65 ans et qu'il n'est pas question du taux de réduction pour anticipation. La pension est définitive. La demande est introduite à l'administration communale, c'est l'Office national des pensions pour travailleurs salariés qui instruit la demande et la Caisse nationale des pensions de retraite et de survie qui effectue le paiement.

Il est donc assez compréhensible, monsieur Vangeel, que la prépension de retraite soit accordée moins rapidement que la prépension légale qui était, en fait, une indemnité de chômage améliorée, c'est-à-dire complétée de la moitié de la différence entre la rémunération nette et l'indemnité de chômage.

Je puis dire en tout cas que toutes les mesures ont été prises afin de hâter l'instruction de ces demandes. La Caisse générale d'Epargne et de Retraite a été invitée à produire en priorité les comptes individuels, de manière à permettre des calculs rapides.

Le nouveau système de prépension est entré en vigueur depuis deux mois, soit le 1er janvier; 475 notifications ont déjà été faites.

Dans quelle mesure ce système sera-t-il bien accueilli ? Je crois qu'il connaîtra un certain succès: alors que l'on comptait quelque 7 000 prépensions légales par an, nous sommes déjà en possession de près de 5 000 demandes de prépension de retraite en ce début du mois de mars.

M. Conrotte a demandé s'il n'était pas envisageable d'aménager ce système des prépensions de retraite en faveur des frontaliers ayant été occupés au Luxembourg. C'est malheureusement impossible parce que, d'une part, ces personnes ne travaillent pas en Belgique et que, d'autre part, elles ne peuvent être remplacées. La condition d'embauche compensatoire doit effectivement être remplie.

M. Vangeel souhaiterait qu'on puisse revoir le délai de remplacement: on a prévu trois mois avant et un mois après la mise à la préretraite. On estimait, en effet, qu'il était possible de faire travailler en parallèle le futur prépensionné et le remplaçant pour lequel il s'agirait d'une sorte d'apprentissage; mais le délai n'a pas été porté à plus d'un mois après la mise à la préretraite pour ne pas prolonger la période de non-remplacement.

D'autres questions ont été posées concernant le contrôle du remplacement du prépensionné. Les dispositions prises sont exactement les mêmes que dans le régime de la prépension légale, notamment en ce qui concerne les organes de l'entreprise chargés de vérifier l'application du dispositif.

D'autre part, l'engagement souscrit par l'employeur est transmis à l'Onem qui contrôle l'exécution de la condition de remplacement.

M. Vangeel a encore posé l'une ou l'autre question relative aux rentes. Lorsqu'une partie de la rente est versée sous forme de capital — les trois septièmes, si je ne m'abuse —, ce capital n'est pas indexé. Les rentes, elles, le sont. J'ai pris note du souhait de M. Vangeel de pouvoir informer davantage les intéressés sur cette particularité.

Il est également exact que des difficultés restent à surmonter pour l'intégration des rentes. Quelque 560 000 rentes ont été intégrées, soit la grosse majorité d'entre elles. Il s'agit d'une opération difficile comportant une série de problèmes liés à la confrontation des fichiers. Il n'était pas possible de la terminer en une seule opération. Tout est mis en œuvre pour achever au plus tôt ce vaste travail d'intégration des rentes.

En ce qui concerne le cumul des pensions et des rentes d'accidents du travail, je confirme à MM. Paque et Vangeel que la pension n'est jamais diminuée. C'est un vœu qui a été exprimé plus spécialement par le groupe socialiste. C'est la troisième ou quatrième fois que nous évoquons ce problème ici.

Comme l'a souligné M. Vangeel, le nouveau régime de cumul est plus favorable que celui qui était prévu initialement, puisque les rentes d'accidents du travail et de maladies professionnelles sont toujours versées sur base du montant forfaitaire lié au taux d'incapacité.

Je signale, en réponse à M. Vangeel, que les mineurs pensionnés avant 1968 verront leur situation améliorée, puisque le plafond antérieur sera supprimé et qu'ils recevront leur pension complète.

Une question technique m'a été posée sur l'anticipation. Sans pouvoir l'approfondir ici, je suis d'accord pour dire qu'il ne doit pas y avoir double pénalisation par le fait de l'anticipation.

Il m'a enfin été demandé si l'on ne pouvait procéder au paiement des pensions par l'entremise des banques. Nous sommes, en ce moment, en négociation avec l'Association des banques, dont nous devons obtenir suffisamment de garanties.

Une quatrième série de questions a porté sur le régime de pensions des travailleurs indépendants et sur le revenu garanti aux personnes âgées. MM. Lagae, Vermeiren et Vangeel ont demandé si le projet de loi en préparation envisageait un système de proportionnalité, c'est-à-dire de liaison de la pension à l'effort contributif. Il est vrai que la cotisation-pension varie de 21 000 à 105 000 francs par an selon le revenu professionnel.

Faut-il accorder la même pension forfaitaire qui, dans l'état actuel des choses, est plus que modeste, à l'indépendant qui aura toujours cotisé au maximum et à celui qui aura limité son versement à la cotisation minimale ?

Le projet de loi tiendra compte de l'avis unanime du groupe de travail chargé de l'étude du statut social des indépendants, qui souhaite une liaison entre le montant de la pension et l'effort contributif.

M. Vangeel a beaucoup insisté sur le fait qu'il fallait maintenir un forfait. Actuellement, le forfait est dépassé de 25 500 francs par an par le revenu garanti aux personnes âgées, de sorte que de plus en plus d'indépendants y ont recours. Sur les 72 000 bénéficiaires du revenu garanti, on compte quelque 17 000 indépendants. Par l'augmentation du revenu garanti de 5 p.c. au 1er février dernier.

nous connaissons une nouvelle vague de demandes émanant de travailleurs indépendants.

Je puis assurer à M. Vangeel que les services de l'Inasti ont été invités à informer les indépendants de la possibilité qu'ils avaient de solliciter éventuellement un complément dans le régime du revenu garanti.

On m'a interrogé sur le cumul de la pension d'indépendant avec une pension du secteur public ou d'une pension de mandataire public. Il s'agit de l'article 115 du règlement organique du régime de pensions des indépendants.

Je souscris entièrement à l'idée de M. Vangeel selon laquelle ce cumul ne devrait pas être établi en montant absolu, mais bien en termes de carrière. Cela rejoint la formule que j'ai indiquée il y a un moment, à savoir que l'on additionnerait les droits acquis dans chaque régime à concurrence de l'unité de carrière. Ainsi sera résolu le vieux problème du cumul de la pension d'indépendant avec celle du secteur public.

M. Vangeel voudrait enfin que l'on établisse une sorte de programmation pour l'augmentation du revenu garanti. Je lui rappelle que, l'an dernier, il avait fortement insisté pour en obtenir une amélioration. Un pas vient d'être franchi qui améliore quelque peu le sort des personnes âgées sans ressources.

Je souhaite, avec lui, que l'on puisse établir une programmation, mais je ne puis évidemment prendre aucun engagement à cette tribune, eu égard aux difficultés budgétaires actuelles.

Dernier ordre de préoccupations à avoir été abordé : les procédures trop lourdes, les attentes trop longues imposées aux demandeurs de pension.

En ce qui concerne le cas particulier des frontaliers, il est difficile d'imaginer un système d'avance parce que celle-ci ne peut porter que sur la partie de la carrière accomplie en Belgique. Je comprends qu'on reproche à nos administrations une trop grande prudence en la matière, mais les reproches ne manqueraient pas non plus si elles devaient procéder à des récupérations d'indus parce que des pensions ont été accordées sans garantie suffisante.

En ce qui concerne les veuves, je souscris entièrement à la préoccupation exprimée ici comme en commission. Le lendemain de notre réunion de commission, j'ai écrit à nouveau aux administrateurs généraux des organismes concernés et je puis dire qu'une circulaire vient d'être adressée à tous ses services par l'Inasti, en vue d'étendre la procédure en matière d'avances et de réserver la priorité aux veuves n'exerçant pas d'activité professionnelle et dont la pension de survie est l'unique revenu.

Pour les pensions du secteur public, nous sommes souvent tributaires des renseignements à fournir par d'autres départements pour l'établissement des carrières. Il ne se passe pas de semaine sans que j'adresse des rappels pour obtenir ces renseignements. Il est certain que l'adoption d'un numéro de compte de retraite commun et la tenue obligatoire d'un compte individuel ou d'une fiche signalétique tels que prévus dans les projets qui ont été élaborés seraient de nature à faciliter l'instruction des dossiers et à appliquer une politique sociale plus cohérente. C'est en effet à juste titre qu'on dénonce les difficultés dans l'application de mesures telles que la non-indexation, les cumuls, etc. Aussi longtemps qu'on ne peut pas connaître le montant global des pensions perçues par chaque pensionné, il n'est pas possible de pratiquer une politique cohérente. M. Vangeel a rappelé que le secrétaire d'Etat aux Pensions avait à présent une compétence générale sur tous les régimes. C'est ce qui permettra de prévoir dans un ensemble de textes, les mesures de coordination indispensables.

J'en termine par les réflexions générales faites sur les perspectives des régimes de pension.

Je puis dire, en réponse à M. De Smeyter, que les prévisions qui figurent aux tableaux en annexe sont basées sur les dernières hypothèses du Bureau du Plan. Si la masse salariale est en diminution, le régime de pension des travailleurs salariés connaîtra, sur une période de cinq ans, un déficit de quelque 6,2 milliards à indice constant. Si la masse salariale était constante, ce déficit ne serait que de 2,8 milliards. Voilà notre hypothèse de travail.

Les questions qui concernent l'avenir et la conception même des régimes de pension ont sans doute été les plus nombreuses et fort intéressantes. A ce sujet, je sais gré à Mme Remy-Oger d'avoir fait référence aux travaux de la Commission royale. Aux considérations exprimées par MM. Lagae, Vermeiren et de Bruyne, je voudrais ajouter quelques réflexions. S'il est vrai qu'il est temps de repenser les pensions, qu'il ne faut pas cacher la vérité sur l'avenir des régimes et qu'il faut rechercher une certaine harmonisation, il est vrai aussi que cette harmonisation ne peut pas se réaliser que par des mesures négatives et des restrictions.

Il y a encore trop de pensions de misère.

Par ailleurs, l'harmonisation ne pourra jamais aboutir à une uniformisation pure et simple : une telle solution ne me paraît pas envisageable.

Enfin, il faut en arriver graduellement à des régimes viables à long terme.

Des restrictions s'imposent et s'imposeront encore pour assurer le financement des régimes. Il importe de les opérer de manière sélective sans attenter à des droits essentiels. Il faut, bien sûr, agir dans une perspective d'avenir, mais sans rupture de contrat pour les carrières accomplies.

Enfin, on a parlé de privatisation. Il est évident que l'assurance libre complémentaire peut jouer un rôle important tant en matière d'assurance individuelle que sur le plan économique. Je répondrai à MM. Basecq et De Smeyter que cette assurance est certainement beaucoup moins développée dans notre pays que dans d'autres. L'expérience du passé montre cependant que cette assurance libre complémentaire ne peut, tant par le nombre de ceux qui y ont recours que par la nature des avantages qu'elle assure, se substituer aux régimes légaux de pension qui constituent un des objectifs majeurs des assurances sociales et l'une des pièces maîtresses du statut des agents du secteur public.

Monsieur le Président, chers collègues, j'ai essayé de répondre aux questions posées en les insérant dans une perspective à plus long terme, qui préoccupe à juste titre le Sénat. Nous aurons l'occasion de revenir plus en détail sur chacun des régimes de pension à l'occasion de la discussion des projets d'harmonisation qui ont été soumis à la concertation sociale et qui représenteront un travail législatif considérable. J'espère que ce travail parlementaire conduira à la remise en ordre des régimes de pension et, tenant compte des perspectives financières auxquelles nous sommes tous attentifs, réalisera une œuvre de simplification et d'équité. *(Applaudissements sur les bancs de la majorité.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vermeiren.

De heer Vermeiren. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, gezien het gevorderde uur zal ik zeer kort zijn, maar ik vond het noodzakelijk even de aandacht te vestigen op wat collega De Smeyter heeft gezegd. Hij heeft het doen voorkomen alsof elke vorm van groepsverzekering een instrument van fraude of sociaal zou zijn. Hij heeft op een bepaald ogenblik gezegd dat een groepsverzekering dikwijls wordt gebruikt om fraude in de hand te werken. Hij heeft in dit verband melding gemaakt van de 4 pct. deelneming in de winsten, die worden uitgekeerd aan kleine spaarders. Inderdaad, ik weet anders niet hoe ik de honderdduizenden spaarders moet noemen die een levensverzekering hebben bij bepaalde socialistische verzekeringsmaatschappijen. De heer De Smeyter heeft ze gerangschikt onder de fraudeurs. Dat heeft mij uitermate verwonderd. Ik wil de aandacht erop vestigen dat wij niet mogen raken aan deze vorm van groepsverzekering, omdat het in ons huidige bestel één van de meest sociale verzekeringen is die onderschreven wordt, een van de verzekeringen die de inzet en het denkvermogen van het kaderpersoneel en de werklustigen in de hand werkt. Als wij daaraan raken, vernietigen wij één van de weinige instrumenten die de mensen aanzet tot werken. Het zou de crisis nog in de hand werken. Ik vond het nodig hierop speciaal de aandacht te vestigen. *(Applaus op de liberale banken.)*

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles de chacun des projets de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van elk van de ontwerpen van wet.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES PENSIONS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

Discussion des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN PENSIENEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

Beraadslaging over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi contenant le budget des Pensions de 1983.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor 1983.

Quelqu'un désire-t-il intervenir dans la discussion des articles du tableau ?

Wenst iemand het woord in de bespreking van de artikelen van de tabel ?

Personne ne demandant la parole, je mets ces articles aux voix.

Daar niemand het woord vraagt, breng ik deze artikelen in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir documents nos 5-III-1 et 2, session 1982-1983, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stukken nrs. 5-III-1 en 2, zitting 1982-1983, van de Senaat.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I)

Artikel 1. Voor de aan het begrotingsjaar 1983 verbonden en in titel I van de hierbijgaande tabel opgesomde lopende uitgaven betreffende de begroting van Pensioenen worden kredieten geopend die de som van 164 507,9 miljoen frank belopen.

Crédits pour les dépenses courantes (titre I)

Article 1er Il est ouvert pour les dépenses courantes de l'année budgétaire 1983 afférentes au budget des Pensions et énumérées au titre I du tableau ci-annexé, des crédits s'élevant à la somme de 164 507,9 millions de francs.

— Aangenomen.

Adopté.

*Bijzondere bepalingen
betreffende de lopende uitgaven*

Art. 2. Het provisioneel krediet ingeschreven onder het artikel 01.11 van sectie 34 van titel I van deze begroting mag, volgens de behoeften, worden verdeeld over de passende artikels van dezelfde titel door middel van een koninklijk besluit.

*Dispositions particulières
relatives aux dépenses courantes*

Art. 2. Le crédit provisionnel inscrit à l'article 01.11 de la section 34 du titre I du présent budget peut être réparti, selon les besoins, par voie d'arrêté royal, entre les articles appropriés du même titre.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. De dotaties ingeschreven onder de hierna vermelde artikelen van de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1983 mogen eveneens de uitgaven van voorgaande jaren dekken :

Titel I

Sectie 31: de artikelen 11.01, 11.02, 11.03, 11.04, 11.05, 11.06, 11.08.5, 33.02, 33.21.1, 33.21.2, 33.21.3, 40.01, 42.13, 01.01, 01.02, 01.03, 03.01.

Sectie 32: de artikelen 33.01, 33.03, 33.04, 33.05, 33.06, 33.07, 41.11, 41.26, 41.27, 42.14.

Sectie 33: artikel 42.02.

Art. 3. Les dotations inscrites dans le budget des Pensions de l'année budgétaire 1983 aux articles énumérés ci-après peuvent également couvrir les dépenses des années antérieures :

Titre I

Section 31: les articles 11.01, 11.02, 11.03, 11.04, 11.05, 11.06, 11.08.5, 33.02, 33.21.1, 33.21.2, 33.21.3, 40.01, 42.13, 01.01, 01.02, 01.03, 03.01.

Section 32: les articles 33.01, 33.03, 33.04, 33.05, 33.06, 33.07, 41.11, 41.26, 41.27, 42.14.

Section 33: article 42.02.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. De uitgaven op de kredieten van artikel 11.07 — sectie 31 — aan te rekenen, zullen mogen vereffend worden bij middel van

geldvoorschotten waarvan het maximumbedrag een derde van de kredieten, toegekend aan elk ordonnancerend ministerie, niet zal mogen overschrijden. De hulp gelden, toegekend als aanvulling van een gering pensioen of wachtwedde, zullen maandelijks uitbetaald worden. Alleen de vereffening van de eerste termijn zal geschieden mits voorafgaand visum van het Rekenhof op overlegging van het koninklijk of ministerieel toekenningsbesluit.

Art. 4. Les dépenses à imputer sur les crédits de l'article 11.07 — section 31 — pourront être liquidées à charge d'avances de fonds dont le montant maximum ne pourra excéder le tiers des crédits alloués à chacun des ministères ordonnateurs. Les secours alloués à titre de complément à une pension ou un traitement de disponibilité minime seront payés par mensualités. Seule la liquidation du premier terme s'effectuera sur visa préalable de la Cour des comptes, au vu de l'arrêté royal ou de l'arrêté ministériel d'allocation.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 5. De sommen die gestort worden bij het Fonds van overlevingspensioenen en die voortkomen van de bijzondere en tijdelijke bijdrage ten laste van de alleenstaande en van de gezinnen zonder kinderen van de openbare sector mogen voor de uitbetaling van de burgerlijke, kerkelijke en militaire pensioenen gebruikt worden.

Art. 5. Les sommes qui sont versées au Fonds des pensions de survie et qui proviennent de la cotisation spéciale et temporaire à charge des isolés et des familles sans enfants du secteur public peuvent être utilisées pour le paiement des pensions civiles, ecclésiastiques et militaires.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. In afwijking van artikel 42, 2° en 3°, van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967, betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen wordt de rijkssubsidie voor het begrotingsjaar 1983 vastgesteld, ter verwijzing naar de toelage ingeschreven op artikel 2, 1°, van de wet van 15 januari 1981 houdende maatregelen met het oog op de gedeeltelijke dekking van de financiële lasten met betrekking tot het gecumuleerd deficit van de pensioenregeling der zelfstandigen, op 20 529,5 miljoen frank.

Art. 6. En dérogation à l'article 42, 2° et 3°, de l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants, la subvention de l'Etat pour l'année budgétaire 1983 est fixée, par référence au subsidie repris à l'article 2, 1°, de la loi du 15 janvier 1981 portant des mesures en vue de la couverture partielle des charges financières afférentes au déficit cumulé du régime de pension des travailleurs indépendants, à 20 529,5 millions de francs.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. Een deel van de uitgaven inzake rustpensioenen van het rijkspersoneel, van het leger, van de rijkswacht en van het gesubsidieerd onderwijs ingeschreven in de begroting van Pensioenen voor het jaar 1983 mag, ten belope van een maximumbedrag van 3 miljard frank, vereffend worden op de ontvangsten voortvloeiend uit de toepassing van de wettelijke bepalingen betreffende de overlevingspensioenen van het personeel van de openbare diensten.

Art. 7. Une partie des dépenses en matière de pensions de retraite du personnel de l'Etat, de l'armée et de la gendarmerie et de l'enseignement subventionné, prévues au budget des Pensions de l'année 1983 peut, à concurrence d'un montant maximum de 3 milliards de francs, être imputée sur les recettes résultant de l'application des dispositions législatives en matière de pensions de survie du personnel des services publics.

— Aangenomen.

Adopté.

Afzonderlijke sectie (titel IV)

Art. 8. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 27 882,6 miljoen frank voor de ontvangsten en op 27 526,5 miljoen frank voor de uitgaven.

De wijze van beschikking over het tegood vermeld voor deze fondsen wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

Section particulière (titre IV)

Art. 8. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi, sont évaluées à 27 882,6 millions de francs pour les recettes et à 27 526,5 millions de francs pour les dépenses.

Le mode de disposition des avoirs mentionnés à ces fonds est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 9. De Schatkist is gemachtigd voorschotten toe te kennen wanneer de rekeningen van het fonds dat het voorwerp uitmaakt van het artikel 66.08.B van titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, zich in debettoestand zullen bevinden.

Art. 9. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les comptes du fonds qui fait l'objet de l'article 66.08.B du titre IV du tableau joint à la présente loi se trouveront en position débitrice.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 10. De Schatkist wordt ertoe gemachtigd voorschotten toe te kennen wanneer de verrichtingen in verband met de toepassing van:

1° De artikelen 2, 3, 12 en 13, §§ 1, 2 en 6, van de wet van 28 april 1958, betreffende het pensioen voor de leden van het personeel van sommige organismen van openbaar nut en voor hun rechthebbenden;

2° De wet van 14 april 1965 tot vaststelling van een zeker verband tussen de onderscheiden pensioenregelingen van de openbare sector wat betreft de rustpensioenen bedoeld bij de bovengenoemde wet van 28 april 1958;

3° Artikel 9, § 2, van het koninklijk besluit van 12 juni 1970, betreffende de schadevergoeding ten gunste van de personeelsleden der instellingen van openbaar nut voor arbeidsongevallen en voor ongevallen op de weg naar en van het werk, zoals het werd gewijzigd door het koninklijk besluit van 10 oktober 1973, een debettoestand tot gevolg hebben van de rekening der desbetreffende thesaurieverrichtingen.

Art. 10. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les opérations relatives à l'application:

1° Des articles 2, 3, 12 et 13, §§ 1er, 2 et 6, de la loi du 28 avril 1958, relative à la pension des membres du personnel de certains organismes d'intérêt public et de leurs ayants droit;

2° De la loi du 14 avril 1965 établissant certaines relations entre les divers régimes de pensions du secteur public pour ce qui concerne les pensions de retraite visées par la loi du 28 avril 1958 susdite;

3° De l'article 9, § 2, de l'arrêté royal du 12 juin 1970 relatif à la réparation, en faveur des membres du personnel des organismes d'intérêt public, des dommages résultant des accidents du travail et d'accidents survenus sur le chemin du travail, tel qu'il a été modifié par arrêté royal du 10 octobre 1973, créent une position débitrice du compte d'opérations de trésorerie y afférent.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 11. De vereffening van de begrafenisvergoedingen toegekend krachtens artikel 6 van de wet van 30 april 1958 aan de rechthebbenden van gepensioneerde rijksambtenaren gebeurt op

fondsenvoorschotten overeenkomstig artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846; het bedrag van elk van die voorschotten mag niet meer bedragen dan 5 000 000 frank.

Art. 11. La liquidation des indemnités de funérailles, accordées en vertu de l'article 6 de la loi du 30 avril 1958 aux ayants droit de pensionnés de l'Etat, a lieu sur avances de fonds conformément à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, le montant de chacune de ces avances ne pouvant dépasser 5 000 000 de francs.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 12. De minister van Financiën kan voorschotten toestaan op de vergoeding bedoeld bij artikel 6 van de wet van 30 april 1958 tot instelling van een begrafenisvergoeding ten gunste van de rechthebbenden van gepensioneerde rijksambtenaren.

Art. 12. Le ministre des Finances peut consentir des avances à valoir sur l'indemnité prévue par l'article 6 de la loi du 30 avril 1958 instituant une indemnité de funérailles en faveur des ayants droit de pensionnés de l'Etat.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DES PENSIONS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1982

Discussion des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN PENSIOENEN VOOR HET BEGROTINGS- JAAR 1982

Beraadslaging over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi ajustant le budget des Pensions de 1982.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Pensioenen voor 1982.

Quelqu'un désire-t-il intervenir dans la discussion des articles du tableau?

Wenst iemand het woord in de bespreking van de artikelen van de tabel?

Personne ne demandant la parole, je mets ces articles aux voix.

Daar niemand het woord vraagt, breng ik deze artikelen in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir documents n°s 6-III-1 et 2, session 1982-1983, du Sénat.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stukken nrs. 6-III-1 en 2, zitting 1982-1983, van de Senaat.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés:

I. Kredietaanpassingen

Artikel 1. De kredieten ingeschreven onder de titel I — lopende uitgaven, van de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1982, worden aangepast volgens de omstandige vermeldingen in de bij deze wet gevoegde tabel en ten belope van (in miljoenen franken):

Aanpassingen	Gesplitste kredieten		
	Niet- gesplitste kredieten	Vast- leggings- kredieten	Ordonnan- cerings- kredieten
TITEL I			
<i>Lopende uitgaven</i>			
Bijkredieten voor het lopend jaar	491,2	—	—
Verminderings	857,8	—	—
Bijkredieten voor vroegere jaren	931,3	—	—

I. Ajustement des crédits

Article 1er. Les crédits prévus au titre I — dépenses courantes, du budget des Pensions de l'année budgétaire 1982, sont ajustés suivant les données détaillées du tableau annexé à la présente loi et à concurrence de (en millions de francs):

Ajustements	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement
TITRE I			
<i>Dépenses courantes</i>			
Crédits supplémentaires de l'année courante.	491,2	—	—
Réductions.	857,8	—	—
Crédits supplémentaires pour années antérieures	931,3	—	—
— Aangenomen.			
Adopté.			

II. Diverse bepalingen

Art. 2. In afwijking van artikel 42, 2° en 3°, van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967, betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen wordt de rijkssubsidie voor het begrotingsjaar 1982 vastgesteld ter verwijzing naar de toelage ingeschreven op artikel 2, 1°, van de wet van 15 januari 1981 houdende maatregelen met het oog op de gedeeltelijke dekking van de financiële lasten met betrekking tot het gecumuleerd deficit van de pensioenregeling der zelfstandigen, op 18 203,7 miljoen frank.

II. Dispositions diverses

Art. 2. Par dérogation à l'article 42, 2° et 3°, de l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants, la subvention de l'Etat pour l'année budgétaire 1982 est fixée, par référence au subsidie repris à l'article 2, 1°, de la loi du 15 janvier 1981 portant des mesures en vue de la couverture partielle des charges financières afférentes au déficit cumulé du régime de pension des travailleurs indépendants, à 18 203,7 millions de francs.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. De bij deze wet toegestane kredieten zullen door de algemene middelen der Schatkist gedekt worden.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1982-1983
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1982-1983

Art. 3. Les crédits ouverts par la présente loi seront couverts par les ressources générales du Trésor.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. Deze wet treedt in werking de dag van haar bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

Art. 4. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE WIJZIGING VAN DE WET VAN 16 JUNI 1960 DIE DE ORGANISMEN BELAST MET HET BEHEER VAN DE SOCIALE ZEKERHEID VAN DE WERKNEMERS VAN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI ONDER DE CONTROLE EN DE WAARBORG VAN DE BELGISCHE STAAT PLAATST, EN DIE WAARBORG DRAAGT DOOR DE BELGISCHE STAAT VAN DE MAATSCHAPPELIJKE PRESTATIES TEN GUNSTE VAN DEZE WERKNEMERS VERZEKERD, VAN DE WET VAN 17 JULI 1963 BETREFFENDE DE OVERZEESE SOCIALE ZEKERHEID EN VAN DE PROGRAMMAWET 1981 VAN 2 JULI 1981

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 16 JUIN 1960 PLACANT SOUS LE CONTROLE ET LA GARANTIE DE L'ETAT BELGE LES ORGANISMES GERANT LA SECURITE SOCIALE DES EMPLOYES DU CONGO BELGE ET DU RUANDA-URUNDI ET PORTANT GARANTIE PAR L'ETAT BELGE DES PRESTATIONS SOCIALES ASSUREES EN FAVEUR DE CEUX-CI, LA LOI DU 17 JUILLET 1963 RELATIVE A LA SECURITE SOCIALE D'OUTRE-MER ET LA LOI-PROGRAMME 1981 DU 2 JUILLET 1981

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 16 juni 1960 in verband met de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant la loi du 16 juin 1960, relative à la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Février, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, ik verwijs naar mijn verslag.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

Artikel één luidt:

Hoofdstuk I. — Wijzigingen aan de programmawet 1981 van 2 juli 1981

Artikel 1. Artikel 67 van de programmawet 1981 van 2 juli 1981 wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 67. De uitkeringen waarin ten gunste van de gerechtigden van Belgische nationaliteit voorzien wordt door de wet van 16 juni

1960 die de organismen belast met beheer van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi onder de controle en de waarborg van de Belgische Staat plaatst en die waarborg draagt door de Belgische Staat van de maatschappelijke prestaties ten gunste van deze werknemers verzekerd, zijn in hun geheel verschuldigd indien de gerechtigden geen beroepsactiviteit uitoefenen en wanneer het om weduwen gaat, voor zover zij niet hertrouwd zijn.

« Wanneer de gerechtigden een beroepsactiviteit uitoefenen, zijn de andere uitkeringen dan die welke beoogd worden onder artikel 68, lid 1, integraal verschuldigd, verminderd of afgeschaft overeenkomstig de door de Koning vastgestelde bepalingen wat betreft de gerechtigden inzake een werknemerspensioen. »

Chapitre I. — Modifications à la loi-programme 1981 du 2 juillet 1981

Article 1er. L'article 67 de la loi-programme 1981 du 2 juillet 1981 est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 67. Les prestations prévues en faveur des bénéficiaires de nationalité belge par la loi du 16 juin 1960 plaçant sous le contrôle et la garantie de l'Etat belge les organismes gérant la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi et portant garantie par l'Etat belge des prestations sociales assurées en faveur de ceux-ci sont dues dans leur intégralité si les bénéficiaires n'exercent pas d'activité professionnelle et, lorsqu'il s'agit de veuves, ne sont pas remariées. »

Lorsque les bénéficiaires exercent une activité professionnelle, les prestations autres que celles visées à l'article 68, alinéa 1er, sont dues dans leur intégralité, réduites ou supprimées conformément aux dispositions arrêtées par le Roi en ce qui concerne les bénéficiaires d'une pension de travailleur salarié. »

— Aangenen.

Adopté.

Art. 2. Artikel 68 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 68. Wanneer de gerechtigden een beroepsactiviteit uitoefenen die, krachtens de door de Koning vastgestelde bepalingen, de afschaffing met zich brengt van het werknemerspensioen of, wanneer het om weduwen gaat, ze hertrouwd zijn, worden enkel betaald, onverminderd de toepassing van artikel 72 :

1° De uitkeringen waarin voorzien wordt in artikel 3, eerste lid, a, van de wet van 16 juni 1960, rekening houdend met de bepalingen van artikel 66 van de wet van 17 juli 1963 betreffende de overzeese sociale zekerheid;

2° De uitkeringen waarin voorzien wordt in artikel 3, eerste lid, b tot e, van de wet van 16 juni 1960, in de verhouding vastgesteld in artikel 3, vierde lid, van genoemde wet;

3° De uitkeringen waarin voorzien wordt in artikel 3septies van de wet van 16 juni 1960, vermeerderd overeenkomstig artikel 11 van de genoemde wet;

4° De uitkeringen gegarandeerd door de artikelen 4 tot 10 van de wet van 16 juni 1960.

In afwijking van lid 1 en onverminderd de bepalingen die de uitkeringen afschaffen of verminderen omwille van de uitoefening van een beroepsactiviteit, zijn de volgende bepalingen van toepassing op de hertrouwde weduwen :

1. Indien het nieuw huwelijk de datum van inwerkingtreding van onderhavige afdeling voorafgaat, worden de uitkeringen bedoeld onder 1°, 2° en 4°, van lid 1 vermeerderd overeenkomstig artikel 11 van de wet van 16 juni 1960;

2. Indien het nieuw huwelijk deze datum niet voorafgaat, blijven de uitkeringen die de wet van 16 juni 1960 aan de hertrouwde weduwe garandeert haar verworven tot op het einde van de twaalfde maand volgend op die van het nieuw huwelijk. »

Art. 2. L'article 68 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 68. Lorsque les bénéficiaires exercent une activité professionnelle qui, en vertu des dispositions arrêtées par le Roi, entraîne la suppression de la pension de travailleur salarié ou, lorsqu'il s'agit de veuves, sont remariées, seules sont payées, sans préjudice de l'application de l'article 72 :

1° Les prestations prévues à l'article 3, alinéa 1er, a, de la loi du 16 juin 1960, compte tenu des dispositions de l'article 66 de la loi du 17 juillet 1963 relative à la sécurité sociale d'outre-mer;

2° Les prestations prévues à l'article 3, alinéa 1er, b à e, de la loi du 16 juin 1960, dans le rapport fixé à l'article 3, alinéa 4, de ladite loi;

3° Les prestations prévues à l'article 3septies de la loi du 16 juin 1960, majorées conformément à l'article 11 de ladite loi;

4° Les prestations garanties par les articles 4 à 10 de la loi du 16 juin 1960.

Par dérogation à l'alinéa 1er, et sans préjudice des dispositions supprimant ou réduisant les prestations en raison de l'exercice d'une activité professionnelle, les dispositions ci-après sont applicables aux veuves remariées :

1. Si le remariage est antérieur à la date d'entrée en vigueur de la présente section, les prestations visées aux 1°, 2° et 4°, de l'alinéa 1er sont majorées conformément à l'article 11 de la loi du 16 juin 1960;

2. Si le remariage n'est pas antérieur à cette date, les prestations que la loi du 16 juin 1960 assure à la veuve remariée lui restent acquises jusqu'à la fin du douzième mois suivant celui du remariage. »

— Aangenen.

Adopté.

HOOFDSTUK II. — Wijzigingen aan de wet van 16 juni 1960 die de organismen belast met het beheer van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi onder de controle en de waarborg van de Belgische Staat plaatst, en die waarborg draagt door de Belgische Staat van de maatschappelijke prestaties ten gunste van deze werknemers verzekerd

Art. 3. Artikel 3octies van de wet van 16 juni 1960 die de organismen belast met het beheer van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi onder de controle en de waarborg van de Belgische Staat plaatst, en die waarborg draagt door de Belgische Staat van de maatschappelijke prestaties ten gunste van deze werknemers verzekerd, er ingevoegd door de wet van 11 februari 1976, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 3octies. § 1. Vakantiegeld en aanvullend vakantiegeld worden jaarlijks uit het Solidariteits- en Perequatiefonds toegekend aan de personen die een bij deze wet gegarandeerd ouderdoms- of weduwenpensioen trekken en die de volgende voorwaarden vervullen :

a) Daadwerkelijk het pensioen getrokken hebben voor de maand mei van het lopende jaar;

b) Wat de verzekerden betreft die een ouderdomspensioen trekken, in de loop van het dienstjaar de normale gerechtigde leeftijd inzake dit pensioen bereikt hebben of bereiken.

§ 2. Voor de ouderdomspensioentrekker die de voorwaarden vervult welke vereist zijn in de werknemerspensioenregeling voor de toekenning van een ouderdomspensioen berekend op basis van 75 pct. van de bezoldiging, zijn het vakantiegeld en het aanvullend vakantiegeld gelijk aan de maximumbedragen voorgeschreven voor de werknemers; aan de andere gerechtigden worden de minimumbedragen betaald.

De totale uitkering evenwel van het vakantiegeld en van het aanvullend vakantiegeld is beperkt tot het pensioenbedrag ten laste van de Dienst met betrekking tot de maand mei van het overwogen jaar.

§ 3. Wanneer de gerechtigde aanspraak kan maken op gelijkaardige uitkeringen als die, welke zijn voorgeschreven onder § 1 krachtens een andere sociale-zekerheidsregeling of in toepassing van wetsbepalingen waarbij vakantiegeld wordt toegekend aan de gepensioneerden van de overheidsinstellingen, wordt hem ten laste van de Dienst vakantiegeld toegekend, waarvan het bedrag gelijk is aan het totaalbedrag van het vakantiegeld vastgesteld overeenkomstig § 2 onder aftrek van het bedrag van die uitkeringen.

CHAPITRE II. — Modifications à la loi du 16 juin 1960 plaçant sous le contrôle et la garantie de l'Etat belge les organismes gérant la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi et portant garantie par l'Etat belge des prestations sociales assurées en faveur de ceux-ci

Art. 3. L'article 3octies de la loi du 16 juin 1960 plaçant sous le contrôle et la garantie de l'Etat belge les organismes gérant la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi et portant garantie par l'Etat belge des prestations sociales assurées en faveur de

ceux-ci, y inséré par la loi du 11 février 1976, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 30cties. § 1er. Un pécule de vacances et un pécule complémentaire de vacances sont alloués annuellement, à charge du Fonds de solidarité et de péréquation, aux bénéficiaires d'une pension de retraite ou de veuve garantie par la présente loi qui réunissent les conditions suivantes :

a) Avoir effectivement bénéficié de la pension pour le mois de mai de l'année en cours;

b) En ce qui concerne les assurés bénéficiaires d'une pension de retraite, avoir atteint ou atteindre dans le cours de l'exercice l'âge normal d'entrée en jouissance de cette pension.

§ 2. Pour le bénéficiaire d'une pension de retraite qui réunit les conditions exigées dans le régime de pension des travailleurs salariés pour l'octroi d'une pension de retraite calculée sur base de 75 p.c. de la rémunération, le montant du pécule de vacances et celui du pécule complémentaire de vacances sont fixés aux taux maximums prévus en faveur des travailleurs salariés; ils sont fixés aux taux minimums pour les autres bénéficiaires.

Toutefois, la prestation globale du pécule de vacances et du pécule complémentaire de vacances est limitée au montant des pensions à charge de l'Office afférentes au mois de mai de l'année envisagée.

§ 3. Lorsque le bénéficiaire peut prétendre à des avantages de même nature que ceux prévus au § 1er en vertu d'un autre régime de sécurité sociale ou en application de dispositions légales accordant un pécule de vacances aux pensionnés des services publics, il lui est attribué à charge de l'Office un pécule de vacances dont le montant est égal au montant total des péculs déterminés conformément au § 2 sous déduction du montant de ces avantages. »

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. Er wordt een als volgt opgesteld artikel 3nonies ingevoegd in dezelfde wet :

« Art. 3nonies. § 1. Ten laste van het Solidariteits- en Perequatiefonds wordt er een ouderdomspensioen toegekend aan de uit de echt gescheiden echtgenote van een verzekerde die verzekeringsplichtig was ten aanzien van de pensioenregeling van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

De uit de echt gescheiden echtgenote mag geen aanspraak maken op de uitkering van vorgenoemd pensioen :

1° Indien ze ontzet werd uit de ouderlijke macht;

2° Indien ze veroordeeld werd wegens een aanslag op het leven van haar echtgenoot;

3° Indien ze hertrouwd is, gedurende de duur van het nieuw huwelijk.

Het recht op het ouderdomspensioen voorgeschreven onder lid 1 is erkend :

1° Aan de personen van Belgische nationaliteit;

2° Aan de personen van vreemde nationaliteit :

a) Die de echtgenote waren van een verzekerde van Belgische nationaliteit en in België wonen;

b) Die onderhorigen zijn van één van de Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap, wanneer ze in één van die Staten wonen;

3° Aan de staatlozen en aan de vluchtelingen zoals ze zijn gedefinieerd onder artikel 18ter, wanneer ze in de Europese Economische Gemeenschap wonen.

§ 2. Het onder § 1 bedoelde ouderdomspensioen is integraal betaalbaar aan de uit de echt gescheiden echtgenote die geen beroepsactiviteit uitoefent. Wanneer de uit de echt gescheiden echtgenote een beroepsactiviteit uitoefent, is het ouderdomspensioen verschuldigd in zijn integraliteit, verminderd of afgeschaft overeenkomstig de bepalingen vastgesteld door de Koning wat betreft de gerechtigden inzake een werknemerspensioen.

Het pensioen gaat in de eerste dag van de maand volgend op de maand tijdens welke de betrokkene de aanvraag doet en ten vroegste de eerste dag van de maand volgend op de maand tijdens welke ze de leeftijd van 55 jaar bereikt.

Dit pensioen gaat evenwel in de eerste dag van de maand volgend op de datum van de bekendmaking van deze bepaling, ten gunste van de personen die op die datum aan de vereisten voldoen om er aanspraak op te maken en die hun aanvraag indienen vóór het verstrijken van de zesde maand volgend op deze datum.

§ 3. Het bedrag van het in paragraaf 1 bedoelde ouderdomspensioen is gelijk aan 56,25 p.c. van het ouderdomspensioen waarin ten

gunste van de gewezen echtgenoot wordt voorzien in toepassing van onderhavige wet, overeenstemmend met de perioden die in de duur van het huwelijk begrepen zijn. Wanneer echter de in paragraaf 1 bedoelde personen de echtgenote waren van een verzekerde van vreemde nationaliteit, is het in aanmerking te nemen ouderdomspensioen datgene dat verworven zou geweest zijn, onder dezelfde voorwaarden inzake leeftijd en bijdragen, ten gunste van een verzekerde van Belgische nationaliteit.

Het bedrag van het ouderdomspensioen van de gewezen echtgenoot wordt berekend op 55-jarige leeftijd. Nochtans, wanneer de leeftijd waarop de verzekerde opgehouden heeft aan de verzekering deel te nemen en de leeftijd die hij bereikt had op de datum waarop de echtscheiding overgeschreven werd, hoger liggen dan 55 jaar, wordt het pensioen berekend op deze van die twee leeftijden welke 55 jaar het dichtst benadert.

§ 4. Wanneer de uit de echt gescheiden echtgenote, voor de perioden die in de duur van het huwelijk begrepen zijn, aanspraak kan maken op een pensioen verworven krachtens de wetgeving betreffende de pensioenen der werknemers van Belgisch-Kongo en van Ruanda-Urundi, komt het bedrag van dit pensioen in mindering van het bedrag van het ouderdomspensioen dat door dit artikel voorgeschreven is.

Wanneer ze een ouderdomspensioen kan bekomen in een andere Belgische of vreemde pensioenregeling of krachtens een pensioenregeling van het personeel van een instelling naar internationaal publiek recht voor perioden die aangerekend worden voor de toekenning van het ouderdomspensioen waarin dit artikel voorziet, wordt dit laatste toegekend met aftrek van het gedeelte van het andere pensioen dat op die perioden betrekking heeft. De Koning bepaalt de na te volgen regels om het af te trekken bedrag vast te stellen. »

Art. 4. Un article 3nonies rédigé comme suit est inséré dans la même loi :

« Art. 3nonies. § 1er. Il est attribué, à charge du Fonds de solidarité et de péréquation, une pension de retraite à l'épouse divorcée d'un assuré qui a été assujéti au régime de pension des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi.

L'épouse divorcée ne peut prétendre au bénéfice de la pension précitée :

1° Si elle déchuée de l'autorité parentale;

2° Si elle a été condamnée pour avoir attenté à la vie de son époux;

3° Si elle est remariée, pendant la durée du nouveau mariage.

Le droit à la pension de retraite prévue à l'alinéa 1er est reconnu :

1° Aux personnes de nationalité belge;

2° Aux personnes de nationalité étrangère :

a) Qui étaient l'épouse d'un assuré de nationalité belge et résident en Belgique;

b) Qui sont des ressortissants de l'un des Etats membres de la Communauté économique européenne, lorsqu'elle résident dans l'un de ces Etats;

3° Aux apatrides et aux réfugiés tels qu'ils sont définis à l'article 18ter, lorsqu'ils résident dans la Communauté économique européenne.

§ 2. La pension de retraite visée au § 1er est payable intégralement à l'épouse divorcée qui n'exerce pas d'activité professionnelle. Lorsque l'épouse divorcée exerce une activité professionnelle, la pension de retraite est due dans son intégralité, réduite ou supprimée conformément aux dispositions arrêtées par le Roi en ce qui concerne les bénéficiaires d'une pension de travailleur salarié.

La pension prend cours le premier jour du mois qui suit celui au cours duquel l'intéressée en fait la demande et au plus tôt le premier jour du mois qui suit celui au cours duquel elle atteint l'âge de 55 ans.

Toutefois, elle prend cours le premier jour du mois qui suit la date de publication de la présente disposition, en faveur des personnes qui réunissent à cette date les conditions requises pour en bénéficier et qui introduisent leur demande avant l'expiration du sixième mois suivant cette date.

§ 3. Le montant de la pension de retraite visée au paragraphe premier est égal à 56,25 p.c. de la pension de retraite prévue en faveur de l'ex-conjoint en application de la présente loi, correspondant aux périodes incluses dans la durée du mariage. Toutefois, lorsque les personnes désignées au paragraphe premier étaient l'épouse d'un assuré de nationalité étrangère, la pension de retraite à prendre en considération est celle qui aurait été acquise, dans les mêmes

conditions d'âge et de cotisations, en faveur d'un assuré de nationalité belge.

Le montant de la pension de retraite de l'ex-conjoint est calculé à l'âge de 55 ans. Toutefois, lorsque l'âge auquel l'assuré a cessé de participer à l'assurance et l'âge qu'il avait atteint à la date de la transcription du divorce sont supérieurs à 55 ans, la pension est calculée à celui de ces deux âges le plus proche de 55 ans.

§ 4. Lorsque l'épouse divorcée peut prétendre, pour des périodes incluses dans la durée du mariage, à une pension acquise en vertu de la législation sur les pensions des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi, le montant de cette pension vient en déduction du montant de la pension de retraite prévue par le présent article.

Lorsqu'elle peut obtenir une pension de retraite dans un autre régime de pension belge ou étranger ou en vertu d'un régime de pension du personnel d'une institution de droit international public pour des périodes prises en considération pour l'octroi de la pension de retraite prévue par le présent article, cette dernière est attribuée sous déduction de la partie de l'autre pension se rapportant à ces périodes. Le Roi fixe les règles à suivre pour déterminer le montant à déduire.»

— Aangenomen.

Adopté.

Hoofdstuk III. — Wijzigingen aan de wet van 17 juli 1963 betreffende de overzeese sociale zekerheid

Art. 5. In artikel 17 van de wet van 17 juli 1963 betreffende de overzeese sociale zekerheid, gewijzigd bij de wet van 16 februari 1970, worden de leden 2 en 3 vervangen door de volgende bepaling:

«De Koning kan de in het eerste lid, b en c, bedoelde procenten binnen een grens van 0,5 pct. correlatief verhogen of verlagen.»

Chapitre III. — Modifications à la loi du 17 juillet 1963 relative à la sécurité sociale d'outre-mer

Art. 5. Dans l'article 17 de la loi du 17 juillet 1963 relative à la sécurité sociale d'outre-mer, modifié par la loi du 16 février 1970, les alinéas 2 et 3 sont remplacés par la disposition suivante:

«Le Roi peut augmenter ou diminuer corrélativement les coefficients prévus à l'alinéa 1er, b et c, dans les limites de 0,5 p.c.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. Artikel 22quinquies van dezelfde wet, er ingevoegd door de wet van 11 februari 1976, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 22quinquies. § 1. Vakantiegeld en aanvullend vakantiegeld worden jaarlijks uit het Solidariteits- en Perequatiefonds toegekend aan de personen die een bij deze wet voorgeschreven ouderdoms- of weduwenpensioen trekken en die volgende voorwaarden vervullen:

a) Geen door de wet van 16 juni 1960 gagarandeerd pensioen trekken;

b) Daadwerkelijk de rente of het pensioen getrokken hebben voor de maand mei van het lopende jaar;

c) Wat de verzekerden betreft die een ouderdomsrente trekken, in de loop van het dienstjaar de normale gerechtigde leeftijd inzake die rente bereikt hebben of bereiken.

§ 2. Voor de ouderdomsrentetrekker die de voorwaarden vervult welke vereist zijn in de werknemerspensioenregeling voor de toekenning van een ouderdomspensioen berekend op basis van 75 pct. van de bezoldiging, zijn het vakantiegeld en het aanvullend vakantiegeld gelijk aan de maximumbedragen voorgeschreven voor de werknemers; aan de andere gerechtigden worden de minimumbedragen betaald.

Indien de gerechtigde een beroepsactiviteit uitoefent, worden het vakantiegeld en het aanvullend vakantiegeld integraal verschuldigd, verminderd of afgeschaft overeenkomstig de bepalingen vastgesteld door de Koning wat betreft de gerechtigden inzake een werknemerspensioen.

De totale uitkering van het vakantiegeld en van het aanvullend vakantiegeld is beperkt tot het bedrag van de rente met betrekking tot de maand mei van het overwogen jaar.

§ 3. Wanneer de gerechtigde aanspraak kan maken op gelijkaardige uitkeringen als die, welke zijn voorgeschreven onder paragraaf 1 krachtens een andere sociale-zekerheidsregeling of in toepassing van de Belgische wetsbepalingen waarbij vakantiegeld wordt toegekend

aan de gepensioneerden van de overheidsinstellingen, wordt hem ten laste van de Dienst vakantiegeld toegekend waarvan het bedrag gelijk is aan het totaalbedrag van het vakantiegeld, vastgesteld overeenkomstig paragraaf 2 onder aftrek van het bedrag van die uitkeringen.»

Art. 6. L'article 22quinquies de la même loi, y inséré par la loi du 11 février 1976, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 22quinquies. § 1er. Un pécule de vacances et un pécule complémentaire de vacances sont alloués annuellement à charge du Fonds de solidarité et de péréquation aux bénéficiaires d'une rente de retraite ou de veuve prévues par la présente loi, qui réunissent les conditions suivantes:

a) Ne pas jouir d'une pension garantie par la loi du 16 juin 1960;

b) Avoir effectivement bénéficié de la rente ou de la pension pour le mois de mai de l'année en cours;

c) En ce qui concerne les assurés bénéficiaires d'une rente de retraite, avoir atteint ou atteindre dans le cours de l'exercice l'âge normal d'entrée en jouissance de cette rente.

§ 2. Pour le bénéficiaire d'une rente de retraite qui réunit les conditions exigées dans le régime de pension des travailleurs salariés pour l'octroi d'une pension de retraite calculée sur base de 75 p.c. de la rémunération, le montant du pécule de vacances et celui du pécule complémentaire de vacances sont fixés aux taux maximums prévus en faveur des travailleurs salariés; ils sont fixés aux taux minimums pour les autres bénéficiaires.

Si le bénéficiaire exerce une activité professionnelle, le pécule de vacances et le pécule complémentaire de vacances sont dus dans leur intégralité, réduits ou supprimés conformément aux dispositions arrêtées par le Roi en ce qui concerne les bénéficiaires d'une pension de travailleur salarié.

La prestation globale du pécule de vacances et du pécule complémentaire de vacances est limitée au montant de la rente à charge de l'Office afférente au mois de mai de l'année envisagée.

§ 3. Lorsque le bénéficiaire peut prétendre à des avantages de même nature que ceux prévus au paragraphe 1er en vertu d'une autre régime de sécurité sociale ou en application des dispositions légales belges accordant un pécule de vacances aux pensionnés des services publics, il lui est attribué à charge de l'Office un pécule de vacances dont le montant est égal au montant total des péculs déterminés conformément au paragraphe 2 sous déduction du montant de ces avantages.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. Artikel 55, tweede lid, van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 7. L'article 55, alinéa 2, de la même loi est abrogé.

— Aangenomen.

Adopté.

Hoofdstuk IV. — Slotbepalingen

Art. 8. Deze wet treedt in werking de dag waarop ze wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*, met uitzondering van de artikelen 1 en 2 die uitwerking krijgen op 1 augustus 1981, de artikelen 3 en 6 die in werking treden op 1 januari 1983 en de artikelen 5 en 7 die uitwerking krijgen op 1 juli 1980.

Chapitre IV. — Dispositions finales

Art. 8. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*, à l'exception des articles 1er et 2 qui produisent leurs effets le 1er août 1981, des articles 3 et 6 qui entrent en vigueur le 1er janvier 1983 et des articles 5 et 7 qui produisent leurs effets le 1er juillet 1980.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft ingediend een ontwerp van domaniale wet houdende afwijking van de wetgeving op de rijkscomptabiliteit.

Le gouvernement a déposé un projet de loi domaniale et dérogeant à la législation sur la comptabilité de l'Etat.

Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Financiën.

Il est renvoyé à la commission des Finances.

VOORSTEL VAN WET — PROPOSITION DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De heer Verbist heeft ingediend een voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 143 van 30 december 1982 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan de laboratoria

moeten voldoen voor de tegemoetkoming van de ziekteverzekering voor verstrekkingen van klinische biologie.

M. Verbist a déposé une proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 143 du 30 décembre 1982 fixant les conditions auxquelles les laboratoires doivent répondre en vue de l'intervention de l'assurance-maladie pour les prestations biologiques.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur sa prise en considération.

Le Sénat se réunira demain jeudi 3 mars 1983, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen donderdag 3 maart 1983, te 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 21 h 50 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 21 u. 50 m.)

1262